

VAN
ADAM
TOT
ZELFMOORDTOERIST

een eigenzinnige en tragi-komische, zelfs tragi-
kluchtige wereldgeschiedenis in taferelen

Luuk Hoedemaekers

HET IDEE

'Van Adam tot Zelfmoordtoerist' is een beknopte, komische/kluchtige/tragi-komische/tragi-kluchtige wereldgeschiedenis, gezien door de bril van de bijzonder megalomane burgemeester Guido Mondelaers van het fictieve dorp Broekrode.

Uiteraard is het ook mogelijk om de naam Broekrode te vervangen door die van de eigen gemeente en de namen van een aantal protagonisten (politici, acteurs, muzikanten e.d.) en van een aantal fictieve sport- en cultuurverenigingen door die van mensen en clubs met meer couleur locale.

KORTE INHOUD

Burgemeester Guido Mondelaers van Broekrode wil zijn gemeente meer uitstraling en zelfs een internationaal karakter geven. Hij roept alle verenigingen uit Broekrode op om samen te werken aan een bijzonder groots opgevat project: een historische, muzikale evocatie waarin Broekrode als het middelpunt van de geschiedenis, als middelpunt van het heelal ook, centraal staat.

Uiteindelijk zal het hele project iets kleinschaliger en minder internationaal uitvallen dan Guido voorzien en gedacht had.

Rode draad doorheen de verschillende taferelen die gepresenteerd worden is een liefdesgeschiedenis. De rollen van de geliefden worden daarom in ieder tafereel misschien best door dezelfde acteurs vertolkt, maar dat is niet absoluut noodzakelijk.

Een andere rode draad zou het koppel 'Jef en Tilly' kunnen zijn, een knorrig Waldorf & Statler-koppel, dat vanuit een loge in de zaal te pas en te onpas grappige commentaren levert op wat er zich op het podium afspeelt. Of bij gebrek aan koppel, een ouderwetse pastoor in soutane die het allemaal niet kan aanzien en geïrriteerd zijn ongenoegen komt uiten.

Eventueel kan ook een verteller (bijvoorbeeld een nar of een bestofte historicus) de taferelen aan elkaar praten.

PRAKTISCH

'Van Adam tot Zelfmoordtoerist' kan met een beperkt aantal acteurs maar ook met uitgebreide cast gespeeld worden. Een minimum van 7 spelers (3 of 4 vrouwen en 3 of 4 mannen) is wel vereist. Met de nodige creatieve inbreng van regisseur, acteurs en bestuur is veel mogelijk.

Het geheel bestaat uit een vijftiental taferelen en tussenstukjes, variërend in lengte van 3 tot 20 minuten. Uiteraard moeten niet alle taferelen gespeeld worden. Iedere groep maakt zijn eigen selectie en kan op die manier eigen accenten leggen. Ook met de volgorde van de taferelen kan nog gegoocheld worden.

DECOR

Er wordt best gewerkt met zetstukken en/of projectie.

OPMERKINGEN

- Ik gebruik de termen 'dorp', 'gemeente' en 'stad' nogal willekeurig door elkaar. Ze kunnen best aangepast worden, afhankelijk van het 'statuut' van de eigen gemeente.
- Sommige taferelen heb ik in de jij-vorm geschreven, andere in de gij-vorm, dit alleen maar om aan te geven dat, voor het hele stuk, beide vormen mogelijk zijn. Voor beide opties, ook voor een combinatie van beide opties, valt wel iets te zeggen.

MOGELIJKE TAFERELEN

- Proloog – Broekrode, het mooiste dorp ter wereld
- De oerknal – Broekrode, Genesis
- Antigone in 15 minuten – De Sophocles van Broekrode
- De stedentijd – Broekrode, een dorp als geen ander
- Intermezzo 1 – De vogelclub van Broekrode
- Bezem en bok – Onrust in Broekrode
- 76 jaar België – Het Historisch Museum van Broekrode
- Intermezzo 2 – De visclub van Broekrode
- De Grote Oorlog – In Broekrode Fields
- De sixties – Broekrode in de shit
- Intermezzo 3 – Broekrode mort
- Apollo 11 – Broekrode on the moon
- Intermezzo 4 – De wandelclub van Broekrode
- De eindknal – Broekrode, Apocalyps
- Epiloog – Broekrode, een dorp als ieder ander

In de toekomst ga ik waarschijnlijk nog nieuwe taferelen toevoegen, zoals:

- Bourgondië – Moord in Broekrode
- WO II – De Jood van Broekrode

OPVOERINGSRECHTEN

Stap 1

Neem contact op met de auteur:

Luuk Hoedemaekers
Houbornstraat 9
3960 Bree
0479/61.93.10
luukhoedemaekers@gmail.com
www.luukhoedemaekers.be

Stap 2

De auteur stuurt je via e-mail de tekst van het stuk en een 'toestemming tot opvoeren'. Je hebt de persoonlijke toestemming van de auteur. De repetities kunnen beginnen.

Stap 3

Je vult het formulier 'toestemming tot opvoeren' verder aan (aantal opvoeringen, plaats van de opvoeringen) en stuurt het terug naar de auteur. De opvoeringen kunnen bijna doorgaan, maar ...

Stap 4

... de definitieve en rechtsgeldige toestemming krijg je van SABAM, na het tijdig indienen van de 'aanvraag tot toelating theater en dans'. Meer informatie hierover bij www.sabam.be (ga naar 'ik ben gebruiker', dan 'podiumkunsten' en tenslotte 'aangifte'). Nederlandse toneelverenigingen wenden zich voor de brochures tot de Toneelcentrale (www.toneelcentrale.nl) en voor de auteursrechten tot Stichting Bredero (www.stichtingbredero.nl).

PROLOOG – BROEKRODE, HET MOOISTE DORP TER WERELD

Korte inhoud

Tijdens een belangrijke vergadering van het schepencollege of van de toeristische/culturele raad van Broekrode beslist burgemeester Guido Mondelaers dat de gemeente een groot spektakel gaat organiseren om zo Broekrode op de (wereld)kaart te zetten.

Personages/Acteurs

Het aantal acteurs is in dit tafereel niet zo belangrijk. De megalomane burgemeester Guido Mondelaers voert het hoge woord. De teksten die niet door Guido gezegd worden, kunnen onder de andere acteurs verdeeld worden.

Decor

Een zaaltje (schepenzaal, kantoor van de burgemeester...) in het gemeentehuis van Broekrode.

Opmerking

Deze proloog moet niet noodzakelijk live gespeeld worden. Hij kan (beter) op voorhand ingeblikt worden en tijdens de voorstelling geprojecteerd worden. Het filmpje kan ook als trailer gebruikt worden.

- GUIDO** Beste vrienden, Broekrode is geen dorp als een ander. Wij hebben een rijk verleden. Wij hebben geschiedenis. Onze geschiedenis. Onze Vlaamse, Bourgondische, Spaanse, Oostenrijkse, Franse en Belgische geschiedenis. Maar wij hebben ook een rijk heden. Broekrode telt tientallen cultuurverenigingen. Hier wonen en werken bekende kunstenaars zoals X¹. Wij hebben tientallen sportverenigingen, wij hebben bekende sporters zoals X². Wij mogen best fier zijn op onze gemeente, op dit lapje Vlaanderen, op deze morzel België, op dit flintertje sterrenstof. Maar wat wij dankzij de laksheid van de vorige gemeentebesturen niet hebben, is een evenement dat Broekrode op de wereldkaart zet, daar waar het thuis hoort. Ieper heeft zijn Kattenfeesten, Dendermonde zijn Ros Beiaard, Rutten heeft zijn Martelarenspeel, Geraardsbergen zijn Krakelingen, Brugge heeft zijn Bloedprocessie, Boechout heeft Sfinks, Brussel heeft Manneken Pis, Hasselt heeft zijn Jeneverfeesten, de kust heeft Theater aan Zee, Veurne heeft zijn Boeteprocessie, Gent heeft zijn Gentse Feesten en wat hebben wij? Niks. Nada. Noppes. Rien de knots. De vraag die nu voorligt is dus de volgende: 'Hoe doen wij de wereld kond van onze uniciteit, ja, van onze uitverkorenheid?'
- A** *(fluistert)* Kont?
- GUIDO** Ideeën?
- B** Misschien...
- GUIDO** Neen.
- C** Als we...
- GUIDO** Neen.
- D** Ik denk dat we...

---

¹ Hier kunnen namen van lokale kunstenaars ingevuld worden.

² Hier kunnen namen van lokale sporters ingevuld worden.

- GUIDO** Neen, neen en nog eens neen. Ik zal jullie zeggen wat wij gaan doen. Wij gaan een historisch, muzikaal totaalspektakel organiseren waarbij alle openingsplechtigheden van de laatste tien Olympische Spelen en wereldkampioenschappen voetbal zullen verbleken. Dat spektakel zal in de zomer minstens 100 keer opgevoerd worden.
- A** Maar mijnheer de burgemeester...
- GUIDO** Honderdduizenden toeristen uit de hele wereld en zelfs uit Amerika zullen naar Broekrode komen en kennis kunnen maken met onze unieke geschiedenis en met al die unieke verenigingen en talenten die Broekrode rijp is. Ze zullen verstomd staan! Alle mensen op aarde mogen gerust weten dat Broekrode het aards paradijs is en dat het werkelijke Tweestromenland hier tussen Hongerbeek en Moosbeek ligt. Alle mensen op aarde mogen gerust weten dat hier in 1302 op de Groeningenkouter langs de Hongerbeek de fameuze Sacochenslag is uitgevochten. Ze mogen gerust weten dat de wieg van de Vlaamse rebellie van mei '68 niet in Leuven maar hier in Broekrode stond. Ze mogen gerust weten dat onze Brollywoodstudio het epicentrum van de Vlaamse filmindustrie is. Ik roep bij deze dan ook alle Broekrodenaren op om onverdeeld achter dit gigantische project van wereldformaat te gaan staan tot meerdere eer en glorie van ons aller geliefd Broekrode!
- B** *(fluistert)* Van Guido Mondelaers zeker.
- C** *(een beetje spottend)* En wie gaat dit historisch, muzikaal totaalspektakel schrijven, mijnheer de burgemeester?
- GUIDO** Van zo een negatieve ingesteldheid ben ik niet gediend, vriend. Je mag beschikken. Mijn secretaresse zal je een C4 overhandigen. *(C vertrekt)* Uiteraard zoeken we de allerbeste mensen om het hele concept uit te werken, de intelligentste schrijvers, dirigenten en regisseurs met wereldfaam. Ik denk hierbij spontaan aan Ivo van Hove of Franco Dragone of X³. We engageren een paar bekende acteurs, genre Jan Declair, Dora van der Groen...
- B** *(fluistert, spottend)* Ik denk niet dat Dora van der Groen zich daar vrij voor gaat kunnen maken.
- GUIDO** .... Matthias Schoenmakers of X⁴ die het gezicht van de productie zullen worden. Maar het zullen vooral de acteurs van X⁵ en de muzikanten van X⁶ zijn die, samen met honderden vrijwilligers uit andere verenigingen zijn, het project zullen schragen.
- A** *(steekt aarzelend zijn hand op)* Zonder onbeleefd te willen lijken, mijnheer de burgemeester, en ik twijfel er ook niet aan dat u hierover goed heeft nagedacht, maar hoe zit het eigenlijk met het financiële plaatje?
- GUIDO** Om te beginnen nemen we met spijt in het hart afscheid van het overtalig gemeentepersoneel. Daar staat het gat van de deur, vriend. *(A vertrekt)* Nog vragen? Neen? Goed. Aan de slag dan maar.

---

³ Hier kan de naam van een lokale regisseur ingevuld worden.

⁴ Hier kan de naam van een lokale acteur ingevuld worden.

⁵ Hier kan de naam van een plaatselijke toneelvereniging ingevuld worden.

⁶ Hier kunnen de namen van plaatselijke muziekverenigingen of bands ingevuld worden.

DE OERKNAL – BROEKRODE, GENESIS

'De aarde was woest en leeg; duisternis lag over de diepte en de Geest van God zweefde over de wateren.'

Korte inhoud

God scheidt de eerste twee Broekrodenaren, Adam Broekx en Eva Rode.

Personages/Acteurs

Eén acteur (Adam Broekx) en één actrice (Eva Rode). Verder de stem van God en de stem van de slang.

Decor

Een leeg podium. Er hangt een lage mist. Een boompje. Een paar struiken. Eventueel met projectie een natuurlandschap creëren.

Opmerking

Een geweldige knal. Een lichtflits. Een man komt uit de lucht gevallen of zit op het podium als de mist optrekt. Hij draagt een mooi kostuum. Veel licht nu. De man moet wennen aan het licht en kijkt bang om zich heen. Plots begint hij in een onbegrijpelijk taaltje te brabbelen.

ADAM Qprsdthmfkdkrxvckkreùcedvxkldtxfsweargbnrt.....

GODS STEM *(uit de hemel)* Ik versta je niet. Wacht.

Een nieuwe lichtflits en een nieuwe donderslag. Adam krimpt in elkaar van de pijn.

ADAM *(spreekt nu met een Hollands accent)* Wie ben ik? Wat doe ik hier?

GOD Oei. Sorry. Het verkeerde knopje.

Weer een lichtflits, weer een donderslag. Adam krimpt weer in elkaar.

ADAM *(spreekt nu met een afschuwelijk Antwerps, West-Vlaams of Limburgs accent)* Wie ben ik? Wat doe ik hier?

GOD Shit, nog erger. Wacht.

Een volgende lichtflits, een volgende donderslag. Adam krimpt weer in elkaar.

ADAM *(spreekt nu perfect Nederlands of perfect Broekrodens)* Wie ben ik? Wat doe ik hier?

GOD Jij bent Adam Broekx, de allereerste en voorlopig ook de enige mens. Een man, door mij geschapen.

ADAM Waarom voel ik me zo klein en nietig?

GOD Omdat je klein en nietig bent, Adam, maar dat gevoel zal snel verdwijnen, dat kan ik je verzekeren.

ADAM Wie bent u dan?

GOD Ik ben Guido Mondelaers, maar iedereen noemt me God.

ADAM Waar ben ik, God?

GOD Je bent in Broekrode, Adam, in het paradijs, het mooiste plekje op aarde.

ADAM Wat doe ik hier, God?

GOD Dat is een heel goede vraag, Adam, maar het antwoord daarop weet ik zelf niet. *(lacht)* Je gaat alleszins tijd genoeg hebben om daarover na te denken.

ADAM Wat is dat godverdomme voor een gezeik?

GOD *(geïrriteerd)* Niet vloeken, hè vriend, dat gaat jouw zaak geen goed doen.

ADAM What the fuck...

Een lichtflits en een donderslag. Adam krimpt in elkaar van de pijn.

GOD *(kwaad)* Niet vloeken, heb ik gezegd!

ADAM Sorry, God, maar wat moet ik hier de hele dag doen, in dit aards paradijs?

GOD Euh... dat weet ik niet. Doe nu toch eens niet zo moeilijk, man, dit is voor mij ook de eerste keer dat ik een mens schep.

ADAM *(schamper)* Met mezelf spelen, of wat?

GOD Dat lijkt me geen goed idee. Nee, het is niet goed dat de mens alleen blijft.

Donder en bliksem, dan een kakofonie van dierengeluiden. Eventueel een aantal dieren op de scène.

GOD Voilà! Zoals jij deze beesten zal noemen, zo zullen ze heten.

ADAM *(sarcastisch)* Heel grappig, God. Goed bezig. Maar u vergeet dat ik een man ben. Wie gaat mijn eten maken, mijn was doen en mijn huis proper houden?

GOD Ik zal je aartsengel Michaël van ons Poetsbureau sturen. Die is vrij goedkoop en je mag hem betalen met dienstencheques.

ADAM *(kwaad)* Ik ga niet betalen voor iets waar ik recht op heb, God. Ik heb trouwens geen werk. En geen werk, geen geld. ... [Of ik zou naar Wallonië moeten verhuizen.]

GOD *(zucht; in zichzelf)* Ik heb precies ook niet de gemakkelijkste mens geschapen. *(tot Adam)* Oké, je hebt gelijk. Weet je wat ik ga doen? Ik zal je een gezel schenken.

Een lichtflits en een donderslag. Adam grijpt naar zijn ribben en kreunt van de pijn.

GOD Uit jouw ribben maak ik jou... een vrouw!

Er verschijnt een slang.

ADAM *(kijkt aangenaam verrast en liefdevol naar het dier)* Whaw! Eindelijk!

GOD Adam...

ADAM *(wordt lyrisch)* Been van mijn gebeente...

GOD Adam...

ADAM ... en vlees van mijn vlees!

GOD Adam...

ADAM Mannin zal zij heten, want uit een man is zij genomen.

GOD Adam! Sorry, maar dit was helemaal niet wat ik bedoelde. Dit is een serpent, dit is jouw vrouw niet.

ADAM *(enigszins teleurgesteld)* Nee? Maar ze is toch perfect voor mij. Ze ziet er verleidelijk uit, ze kronkelt gewillig, ze heeft een scherpe tong maar is zelden echt agressief en van haar vel kan je sacochen maken. Wat kan een man nog meer verlangen?

GOD Stop daarmee, Adam. Van die slangonvriendelijke opmerkingen ben ik niet gediend. We zitten hier niet in 'De slimste mens'.

ADAM Sorry, God.

GOD Wacht maar even.

Opnieuw een lichtflits en een donderslag. Eva Rode verschijnt. Ook zij gaat mooi gekleed.

GOD Adam, mag ik je voorstellen: Eva Rode!

ADAM *(in extase)* Amai, wat een mokkel! *(tot God)* Merci, God!

EVA *(gaat naar Adam en geeft hem beleefd een hand)* Eva Rode, aangenaam.

ADAM Adam Broekx. Aangename kennismaking, juffrouw. Jij gaat dus voor mij koken, mijn kleren wassen, mijn huis poetsen?

EVA *(kijkt bedenkelijk omhoog richting God en steekt haar middelvinger op)* Misogyne prutser!

GOD Inderdaad, Adam. En zij gaat de moeder van jouw kinderen worden. *(plechtig)* Bevolk de aarde en onderwerp haar; heers over de vissen van de zee, over de vogels in de lucht en over al het gedierte dat over de grond kruipt; wees vruchtbaar en word talrijk!

ADAM *(opgewonden)* Ja, Eva, laten we kindjes maken! Nu! Please?

EVA *(kijkt bedenkelijk en wijst naar Adam)* Zo? Met de kleren aan?

ADAM *(bekijkt zichzelf, dan Eva)* En dat gaat niet?

EVA *(in zichzelf)* Fuckselfs! Wat een idioot. *(tot Adam)* Nee, Adam, dat gaat niet. Maar daar gaan we snel iets aan doen. *(Eva begint Adam uit te kleden)*

GOD Stop! In godsnaam! Euh... in mijn naam. Wat ben je van plan?

EVA *(spottend)* Ik vind Adams kostuum niet zo mooi. Ik zie hem liever naakt. *(begint te scanderen)* Wij willen naakt! Wij willen naakt! *(Adam scandeert dapper mee)* Wij willen naakt! Wij willen naakt!

GOD Schamen jullie je niet? Als jullie wisten dat Jan Fabre oorspronkelijk de acteursselectie zou gedaan hebben, dan zouden jullie wel anders piepen.

EVA *(schrikt)* Aaarrrghh!!! Jan Fabre? Ik hou mijn kleren aan.

ADAM *(kleedt zich snel terug aan)* Me too!

GOD En daarbij, er komen ook kinderen naar deze voorstelling kijken. Ga maar ergens in de bosjes liggen. Maar hou het deftig! *(plechtig)* Adam Broekx en Eva Rode, jullie zijn

de koningen van mijn schepping. Maak er iets moois van, zodat ik me niet hoeft te schamen als ik na 2000 jaar nog eens terug kom kijken. En vergeet niet regelmatig tot mij te bidden. 'Gedenk dat wie niet bidt houtskool voor het vuur zal zijn!'

Een windstoot en weg is God.

ADAM We gaan een kindje maken, lieve schat, en we gaan het Guido noemen.

EVA Guido?

ADAM Dat staat zo in mijn tekst.

EVA Wat is er mis met Kaïn of Abel?

ADAM *(ongerust)* Dat weet ik niet. Zijn die ziek of zo? Wie zijn dat eigenlijk? Kaïn en Abel, zeg je?

EVA *(terzijde)* Hopla, ik heb het weeral getroffen. Eén vent op de hele wereld en dan is het er nog een die je kan wijsmaken dat de kat ganzeneieren legt.

Als Adam en Eva willen vertrekken, horen we plots het gesis van de slang.

SLANG Psst! Psst! Hey, Adam! Zal ik jullie een geheimpje verklappen?

EVA Adam, wie is dat?

ADAM Dat is het serpent, een vriendin.

SLANG Ik ben de slang, de Ouroboros, symbool van het eeuwige leven, de Aesculaap, symbool van de geneeskraft.

EVA *(fluijstert opgewonden tot Adam)* Nu komt zeker dat gedeelte waarbij ze mij een appel gaat aanbieden en ons alles gaat vertellen over de boom van kennis van goed en kwaad.

ADAM Hoe weet jij dat?

EVA Dat heb ik eens ergens gelezen. *(tot de slang)* Zeg het maar, serpent.

SLANG ... God bestaat niet!

ADAM *(verbouwereerd)* Hoe, God bestaat niet?

SLANG Nee, God bestaat niet. Hij maakt jullie wijs dat hij bestaat, het is te zeggen, hij laat anderen jullie wijsmaken dat hij bestaat, maar hij bestaat niet.

ADAM Maar die stem dan?

SLANG Dat is de stem van Guido Mondelaers, de burgemeester van Broekrode, ook maar gewoon een mens, al ziet hij dat zelf enigszins anders.

ADAM Maar hij heeft ons toch geschapen?

SLANG Weet je dat zeker of heeft hij je dat gezegd?

ADAM Hij heeft dat zelf gezegd. Waarom zou hij liegen?

SLANG Waarom liegen mensen?

EVA Mannen liegen om ergens in te geraken, vrouwen om ergens uit te geraken.

SLANG Dat was een retorische vraag, Eva.

EVA Zeg!

SLANG Guido Mondelaers lult uit zijn nek. Hij is een charlatan. Hij heeft jullie helemaal niet geschapen. Jullie zijn er altijd al geweest sinds de oerknal, zo'n 14 miljard jaar geleden, eerst nog als losse moleculen, ergens verscholen tussen het sterrenstof, nu toevallig samengevoegd tot de mensen die jullie zijn.

EVA *(beslist)* Ik geloof je niet.

SLANG Mij geloof je niet, maar Guido Mondelaers, die zichzelf God noemt, geloof je wel?

ADAM *(zucht)* Het leven is precies toch veel ingewikkelder dan ik tot voor een paar minuten had gedacht.

SLANG Ik zal jullie straks door bol.com een interessant boek laten bezorgen waarin alles heel duidelijk staat uitgelegd.

EVA De bijbel?

SLANG Nee, suffie, niet de bijbel maar 'The origin of species by means of natural selection' van ene Charles Darwin.

EVA Sorry, maar volgens mij ben jij degene die uit zijn nek lult.

ADAM Ik weet het toch allemaal niet, Eva. Wie moet ik nu geloven?

SLANG Dat is een heel gezonde houding, jongen. 'Ik denk, dus ik twijfel.' En bij twijfel altijd even factchecken.

EVA Hààr zou ik zeker niet geloven, met haar moeilijke woorden. Wij zijn de koningen van de schepping, Adam,...

SLANG *(spottend)* Dat is een nobele gedachte.

EVA ... dat heeft God zelf gezegd en God heeft altijd gelijk.

SLANG *(terzijde)* De domheid van de mens kan soms toch zo vertederend zijn, zijn redeneervermogen daarentegen... *(tot Adam en Eva)* Luister, het zijn juist altijd diegenen die zo overtuigd zijn van hun eigen grote gelijk, die zo verschrikkelijk gevaarlijk zijn, of ze nu Jezus, Mohamed, Mao, Jozef, Adolf, Fidel, Elio, Paul, Bart, Tom, Steve, Meryem, Kristof, Greta, Guy of Gwendolyn heten... maar dat kunnen jullie nu natuurlijk nog niet weten, dat zal de toekomst jullie nog moeten gaan leren.

EVA Kom, Adam, laat dat beest maar bazelen.

SLANG *(zucht)* Ach, het verstand komt met de jaren. Ja, gaan jullie maar onbezorgd lekker veel kindjes maken, het klimaat zal er wel bij varen.

EVA Trut!

Giechelend verdwijnen Adam en Eva in de struiken.

ANTIGONE IN 15 MINUTEN – DE SOPHOCLES VAN BROEKRODE

Korte inhoud

De tweelingbroers Paul en Eddy Konings doden elkaar in een duel om de burgemeesterssjerp van Broekrode, die op dat moment in de handen van Eddy is. Antigone, één van hun zussen, handelt tegen het uitdrukkelijke bevel van hun oom Guideon Mondelaers, de nieuwe burgemeester van Broekrode, in en begraaft symbolisch het lijk van haar broer Paul, 'de verrader'. Deze daad van verzet heeft verstrekkende gevolgen.

Dit tafereel is een wel heel vrije, ingekorte, goedkope, onorthodoxe, smakeloze, weinig intellectuele en waarschijnlijk volledig overbodige adaptatie van het Antigone-verhaal uit de Thebe-saga van Sophocles, hier herschreven door Guido Mondelaers, de Sophocles van Broekrode, maar het universele thema – individuele geweten versus staatswetten, morele (goddelijke) wetten versus menselijke wetten – en de daaruit voortvloeiende vraag die sommige toeschouwers misschien tot nadenken gaat prikkelen – is de rechtvaardige wet de hoogste wet? – blijven overeind.

Personages/Acteurs

- Guideon Mondelaers, burgemeester van Broekrode
- Mr. Tiresias, spiritueel begeleider
- Antigone Konings, dochter van Odilon Konings en Joke Mondelaers; nichtje van Guideon Mondelaers
- Ismene Konings, dochter van Odilon Konings en Joke Mondelaers; nichtje van Guideon Mondelaers
- Hemon Mondelaers, zoon van Guideon Mondelaers en Erika; liefje van Antigone
- Erika, de vrouw van Guideon
- Wachter

Decor

Een eenvoudig maar stijlvol decor. Bijvoorbeeld alleen maar witte meubeltjes: een paar stoelen of krukjes, een bureautje met laptop...

Opmerking

Omwille van de moderne encenering van dit tafereel uit de Grieks-Romeinse tijd zou het ook op een later moment in het stuk kunnen gebracht worden, bijvoorbeeld na het tafereel over de eerste maanlanding.

Het doek gaat open. Guideon zit aan zijn bureau te werken. Hij tikt driftig op de toetsen van het klavier van zijn laptop en leest af en toe wat hij schrijft of geschreven heeft. Hij draagt een deftig pak. Achter hem staat de blinde Mr. Tiresias, ook goed in het pak en met zonnebril en witte wandelstok.

GUIDEON *(leest)* Het grote drama van onze stad situeert zich ongeveer twee decennia geleden toen Odilon Konings, een reiziger onderweg naar Broekrode, ten eerste, bij een twist op een kruispunt een andere man doodde, Leo Konings, de burgemeester van Broekrode, niet wetend dat dit zijn werkelijke vader was, en ten tweede, enige tijd daarna met Joke Mondelaers trouwde, de weduwe van Leo Konings, niet wetend dat dit zijn echte moeder was. Hij deed daarmee de vreselijke voorzegging die het Orakel van Brakel zowel aan Leo als aan Odilon gegeven had en die beiden hadden willen ontlopen, in vervulling gaan. Odilon Konings werd de nieuwe burgemeester van Broekrode. Hij leefde lange jaren gelukkig met Joke, die hem vier kinderen schonk, de tweeling Eddy en Paul, en daarna de meisjes Antigone en Ismene. Maar toen Mr. Tiserias...

TIRESIAS *(wendt zich tot het publiek)* Mr. Tiresias, dat ben ik. Ik ben de spirituele begeleider, de welzijnscoach, de beleidsstrateeg, de psychotherapeut, de astroloog, het medium van de goeide burgerij.

GUIDEON ... maar toen Mr. Tiresias tijdens een pestepidemie noodgedwongen aan Joke en aan Odilon onthulde wie Odilon werkelijk was en welke schanddaden hij gepleegd had, toen verhing de ongelukkige Joke Mondelaers zich en stak Odilon Konings, de burgemeester van Broekrode, de moordenaar van zijn lijfelijke vader, de echtgenoot van zijn lijfelijke moeder, de door de goden vervloekte en de meest verworpene aller tijden, zich de ogen uit en ging vrijwillig in ballingschap naar Kolonoskerke, waar hij later zou overlijden, gezuiverd van zijn aardse schuld. Guideon Mondelaers...

TIRESIAS *(wendt zich weer tot het publiek en wijst naar Guideon)* Dat is hij.

GUIDEON ... werd waarnemend burgemeester, in afwachting van het moment dat Odilons zonen Paul en Eddy oud genoeg waren om zelf de burgemeesterssjerp te omgorden.

TIRESIAS Guideon Mondelaers is nog steeds een van de machtigste en meest gevreesde mannen van Broekrode. Hij werkt nu voor de Heemkundige Kring aan een reeks artikelen over de geschiedenis van zijn stad. Hij heeft tijd genoeg daarvoor want ondertussen is Guideon geen burgemeester mee. Dat is zijn neef Eddy. Eddy en Paul hadden onderling afgesproken dat ze elkaar telkens na één jaar als burgemeester zouden aflossen, maar Eddy heeft na het eerste jaar zijn woord gebroken – nihil novum sub sole! – en de sjerp gehouden, daarbij gesteund door zijn oom. Paul is kwaad weggelopen en verhuisd naar Hemdschote. Daar is hij ondertussen getrouwd met Arienne, de dochter van burgemeester Adriaens. Bent u nog mee? Troost u, ik ook al lang niet meer. Maar ik voorspel u, dit loopt niet goed af. Ik ken Paul, en die laat dit niet over zijn kant gaan, wraakzuchtig als hij is. *(samenzweerderig)* Uit goede bron – nee, niet uit Het Laatste Nieuws/De Morgen/Knack/Het Belang van Limburg/Humo/De Standaard⁷ – weet ik dat Paul Konings en burgemeester Adriaens een legertje op de been hebben gebracht en Broekrode willen aanvallen.

Mr. Tiresias geeft Guideon een klopje op de schouder en begeeft zich dan naar de achtergrond waar hij blijft staan of op een krukje gaat zitten. Guideon staat op en snuift snel een paar lijntjes coke. De Wachter komt binnen, buiten adem.

WACHTER Mijnheer Mondelaers! Uw neef Paul is terug. Hij staat met het leger van Hemdschote voor de poorten van de stad.

TIRESIAS Zie je wel.

WACHTER Maar onze burgemeester heeft zijn broer voorgesteld om de twist definitief te beslechten in een tweekamp. Hij zei letterlijk: ‘Laten we zinloos bloedvergieten vermijden. Schenken de goden mij de zege, dan zal jij mijn recht op het burgemeesterschap erkennen, maar wanneer jij mij verslaat, dan zal jij de sjerp overnemen.’ Iedereen is daarmee akkoord gegaan. Het gevecht is al begonnen. *(wil weggaan)*

GUIDEON Wacht! *(haast zich naar zijn laptop)* Kan ik het duel ergens streamen?

WACHTER Op de website van de stad. Of op Sporza. *(af)*

GUIDEON Wat zijn onze kansen, mijnheer Tiresias?

---

⁷ Maak hier zelf uw keuze.

TIRESIAS De voortekenen zijn dubbelzinnig. Ze lijken aan beide broers de overwinning of de ondergang te verkondigen. *(haalt de schouders op)* Het kan vriezen, het kan dooien.

GUIDEON *(druk in de weer met zijn laptop)* Teringzooi! Wel klank, maar geen beeld, het is te zeggen, wel beeld, maar dan met blokjes, en blijkbaar met een serieuze vertraging erop, want hier moet het gevecht nog beginnen.

TIRESIAS Traag internet is een serieuze pest. Tijd voor 5G. Ik voorspel dat het er ooit zal komen.

We horen nu een verslag van de tweestrijd. Het commentaar is van een enthousiaste sportverslaggever à la Jan Wauters zaliger.

STEM De toeschouwers kijken gespannen toe hoe de vijandelijke broers Paul en Eddy Konings zich als twee wilde evers in de strijd stortten. Met grote woede slingeren zij nu hun geweldige speren naar elkaar toe maar deze ketsen weg van de schilden en ook de lansen treffen voorlopig nog geen doel, want de tegenstanders verdedigen zich allebei kundig en behendig. Maar dan heft Eddy zijn schild iets te hoog en zijn broer maakt bliksemsnel van de gelegenheid gebruik om Eddy zwaar aan het scheenbeen te verwonden. De supporters van Hemdschote beginnen al te juichen, maar ze mogen zeker het kalf nog niet verdrinken vooraleer de beer helemaal geschoten is... *(gekraak)* ... een nieuwe uitval ... *(gekraak)* ... aan de schouder ... *(gekraak)* ... dodelijk getroffen ...

We horen nu nog wat geruis en dan valt de verbinding helemaal weg.

GUIDEON Shit!

WACHTER *(op)* Het is afgelopen!

GUIDEON En?

WACHTER De twee ongelukkigen, zonen van één enkel ouderpaar, hebben elkaar verslagen en zijn nu als overwinnaars en als overwonnenen beiden verenigd in hetzelfde lot: de dood.

GUIDEON Het zij zo.

WACHTER Daarna heeft ons leger de Hemdschotenaren naar huis gejaagd.

GUIDEON Terug naar dat kutdorp.

TIRESIAS Het enige goede aan Hemdschote is de Steenweg naar Broekrode.

GUIDEON Nu mijn beide neven vandaag noodlottig omgekomen zijn door eigen broederhand, lijkt het me niet meer dan logisch en gepast dat ik, als naaste bloedverwant uit dit huis der doden, als oom van Eddy en Paul, als broer van Joke, als schoonbroer en oom van Odilon, als schoonbroer van Leo, de burgemeesterssjerp weer overneem. Laat dit onmiddellijk weten via de gebruikelijke kanalen, zowel de mainstream als de alternatieve media. Vergeet zeker ook niet om een berichtje te posten op de Facebookpagina 'Ge zijt van Broekrode als ge...'. En plaats er een flatterende foto bij.

WACHTER Zeker, mijnheer Mondelaers... euh... mijnheer de burgemeester.

GUIDEON Stel de bevolking dan ook meteen in kennis van mijn eerste besluit.

TIRESIAS Je gaat toch niet overhaast te werk?

GUIDEON Nee, mr. Tiresias. Wie mij kent weet dat ik altijd van mening ben geweest dat iemand die zoals ik een vooraanstaande positie inneemt, in mijn geval iemand die een stad bestuurt, zich aan de meest hoogstaande criteria dient te houden als het op besluitvorming aankomt en zich in geen geval uit schrik de tong mag laten kluisteren. En wat ik nu bekend wil laten maken omtrent mijn neven, de zonen van Odilon Konings, stemt daar volledig mee overeen. Eddy, die schitterde in de strijd en als martelaar voor zijn vaderstad stierf, zal met pracht en praal en met alle rituelen die hem toekomen begraven worden. Maar zijn broer Paul, de verrader die zijn geboortegrond wou bestoken en bloed van zijn bloed wou drinken, hem wordt het recht op een begrafenis ontzegd. Niemand mag om hem rouwen, geen jammerklacht wil ik horen. Laat zijn lijk maar onbegraven liggen rotten als aas voor gieren en honden, een schouwspel van wanstaltigheid, ter lering en vermaak. Dat is wat ik besloten heb, want zolang als ik hier de lakens uitdeel, zal een crimineel nooit meer rechten toebedeeld krijgen dan een eerbaar mens. Zet dit ook op Facebook. En laat de stadswachten waken bij het lijk. Maar onder jouw verantwoordelijkheid. Ga nu.

De Wachter gaat. Guideon zet zich opnieuw aan zijn bureau en werkt verder. Antigone en Ismene verschijnen op het toneel, maar niet in het decor. Antigone scrolt door haar gsm.

ANTIGONE Kut. Het staat nu ook al op Facebook.

ISMENE De verordening van oom Guideon?

ANTIGONE Ja. Over de begrafenis van onze beide broers. Is het niet schandalig dat hij de ene weigert wat hij de andere wel gunt? Eddy wordt met eerbewijzen overladen, Paul met postume beledigingen. Hij moet onbegraven op het slagveld blijven liggen als prooi voor de gieren. Het moet oom Guideon wel bijzonder hoog zitten, want als iemand toch doet wat onze burgemeester verboden heeft, dan zal die in het openbaar gestenigd worden. En dat geldt ook voor jou en mij. Hij is wel duidelijk, dat moet je hem nageven. Iedereen weet dus nu waar hij aan toe is en kan laten zien hoe hoogstaand of ontaard hij is. Jij ook.

ISMENE Maar wat kan ik doen?

ANTIGONE Meewerken. We mogen niet verzaken aan de heilige plicht die op bloedverwanten rust.

ISMENE Meewerken? Wat ben je dan van plan?

ANTIGONE Laat ik de vraag zo formuleren: wil jouw hand de mijne helpen als ze het lichaam van Paul met aarde toedekt?

ISMENE Je wil hem begraven, ondanks oom Guideons verbod?

ANTIGONE Hem, ja, mijn broer, ook de jouwe. Niemand zal ooit van mij kunnen zeggen dat ik mijn plichten niet ken.

ISMENE Heb je er al eens bij stilgestaan welke vreselijke dood we tegemoet gaan als we tegen het woord en de macht van onze oom ingaan? Zijn er nog niet genoeg doden gevallen in onze familie? Bedenk daarbij ook nog eens dat wij, als vrouw geboren, de strijd niet horen aan te gaan met mannen en dat we aan hun macht onderworpen zijn, en niet alleen voor dit bevel. Nee, zuslief, voor wie het gezag draagt, buig ik.

ANTIGONE Goed, ik zal niet verder aandringen, maar begraven doe ik hem toch en het zal een voorrecht zijn om daarbij zelf te sterven. Mijn integriteit is me heilig.

ISMENE Sorry, maar ik... ik durf het niet.

ANTIGONE Dat is jouw probleem.

ISMENE Ik ben zo bang voor jou, Antigone.

ANTIGONE Dat is niet nodig. Ik zal niet eerloos sterven. Zorg goed voor jezelf, zus.

Antigone en Ismene geven elkaar een knuffel en gaan af. Het licht fadet even uit om een kleine tijdsprong aan te duiden.

WACHTER *(op; aarzelend)* Mijnheer de burgemeester?

GUIDEON Ja? *(draait zich naar de Wachter)* Wat scheelt er?

WACHTER Slecht nieuws doet altijd even twijfelen.

GUIDEON *(geïrriteerd)* Vooruit, man, spreek, en maak dan dat je wegkomt.

WACHTER We hebben iemand betrapt op een daad van onverstand, iemand die, opstandig tegen uw besluit, het lijk van Paul Konings probeerde te begraven.

GUIDEON Wie is het?

WACHTER Een ogenblik, ik haal hem... haar. *(af)*

TIRESIAS Op deze wereld gebeurt er veel waar je met je verstand niet bij kan, maar er is niets dat meer verbijstert dan de mens. Hij is vindingrijk en weet zich altijd te behelpen. Hij kan elke toekomst recht in de ogen zien. Alleen aan de dood zal hij nooit kunnen ontsnappen, welke uitwegloze ziektes hij ook allemaal genezen kan. En al is hij dan een redelijk wezen, toch wisselt hij periodes van hoogstaand en laag-bij-de-gronds handelen nog al te vaak met elkaar af. Dat is zijn noodlot. Hij is een mens, geen god.

WACHTER *(leidt Antigone binnen; Guideon schrikt)* Hier is zij, mijnheer de burgemeester. Zij was het die de verrader onder dorstig zand probeerde te begraven.

GUIDEON Ben je zeker van wat je zegt, man?

WACHTER Heel zeker, mijnheer de burgemeester. Ik heb het zelf gezien. We hebben haar op heterdaad betrapt.

GUIDEON De feiten graag.

- WACHTER** We zaten aan de voet van de heuvel, goed uit de wind, want lijkgeur is allesbehalve aangenaam, dat kan ik u verzekeren. Plots, zo rond de middag, stak er een zandstorm op en moesten wij onze ogen sluiten voor dit woeste spel van de natuur. Toen de stofwolk uiteindelijk afgedreven was, zagen wij dit meisje bij het lichaam zitten jammeren. Ze maakte daarbij een schril, angstaanjagende geluid, zo'n geluid dat een vogel maakt die zijn nest geledigd vindt, zonder jongen. Met haar handen veegde ze droog stof bijeen, daarna nam ze een mooie, bronzen kruik en plengde driemaal ter ere van de overledene. Toen hebben wij haar gearresteerd.
- GUIDEON** *(tot Antigone)* Wat sta je daar zo naar je tenen te staren? Zeg ook eens iets. Ontken je dat je dit gedaan hebt?
- ANTIGONE** Nee, dat ontken ik niet.
- GUIDEON** Wist je dat ik het verboden had?
- ANTIGONE** Ja, dat wist ik.
- GUIDEON** En toch heb je het gedaan, jij domme gans.
- ANTIGONE** Het was slechts uw bevel, oom Guideon. Ik ben er namelijk van overtuigd dat er ook andere wetten zijn, ongeschreven, tijdloze, goddelijke wetten die de menselijke overrulen en u bent toch ook maar een mens. Toch? Die wetten zijn niet van vandaag of gisteren, ze zijn van alle tijden en niemand weet waar ze vandaan komen, maar ze vragen van me om mijn broer, de dode zoon van mijn moeder, niet onbegraven te laten liggen. Ik voelde er weinig voor om ze te overtreden uit schrik voor de wil van één willekeurig persoon en dan zo te riskeren om bij de goden aangeklaagd te worden. Sterven doe ik toch, ook zonder uw verbod, alleen zal ik het nu voor mijn tijd doen. Misschien is dat zelfs winst, want hoe zou iemand die, zoals ik, in zijn leven alleen maar ramspoed heeft gekend erop achteruitgaan als hij sterft? Als u mij verwijt dat ik dom gehandeld heb, dan zou dit wel eens een geval kunnen zijn van de pot die de ketel zijn zwart-zijn verwijt.
- TIRESIAS** *(glimlacht)* Dat tegendraadse, juist haar vader.
- ANTIGONE** *(uitdagend)* Waar wacht u nu nog op? Laat me maar terechtstellen, of wil u nog meer?
- GUIDEON** Nee, daar ben ik tevreden mee.
- ANTIGONE** Mooi. Want wat u ook nog in te brengen heeft, ik zal er mijn mening niet door herzien, nu niet en nooit niet, en alles wat ik te zeggen heb zal u alleen maar mishagen en u ook niet van gedacht doen kunnen veranderen. Dus? Weet u, de meeste mensen van Broekrode zouden goedkeuren wat ik gedaan heb, als ze zouden durven spreken, maar hun tongen zijn verlamd door angst voor u.
- GUIDEON** Zwijg!
- ANTIGONE** Dat is het voordeel van de tirannie: zij kan doen en zeggen wat zij wil. *(spottend)* Ze heeft alleen maar last van ja-knikkers.

GUIDEON Zwijg, zeg ik je! Zolang ik leef stelt geen vrouw mij de wet! Wachter, neem haar mee en sluit haar op.

De Wachter neemt Antigone mee. Guideon snuift nog een lijntje coke.

TIRESIAS Wat zijn zij, wier leven vrij schijnt te blijven van elke vorm van lijden, toch enorm te benijden. Maar ook als hun familie van godswegen een schok te verduren heeft gekregen, dan blijft het verdriet nooit meer achterwege. Geen mens kan ingaan tegen goddelijke wensen en tot in de eeuwigheid zal alles verlopen zoals is vastgelegd. Wat voor het verleden gold, geldt ook voor de toekomst: voor geen mens blijft overgroot geluk gespaard van rampspoed. *(Tiresias wordt nu de aanwezigheid van Hemon gewaar)* Daar komt jouw jongste zoon, Guideon. Je begrijpt toch wel dat hij bedroefd is omwille van het lot van zijn liefde en van een gerateerd droomhuwelijk?

GUIDEON Dat zullen we nog wel zien. *(Hemon op)* Dag, jongen.

HEMON Dag, vader.

GUIDEON Je bent toch niet kwaad op mij, mag ik hopen? Je kan je toch helemaal vinden in mijn besluit?

HEMON Ik ben een zoon, uw zoon, en uw rechtvaardige beslissingen zijn voor mij altijd een leidraad geweest. Zelfs een huwelijk schat ik niet hoger in dan een wijs besluit van u.

GUIDEON Dank je, jongen, zo hoort het ook. Wees blij, je hebt weer een belangrijke levensles geleerd. Zorg ervoor dat je nooit je gezond verstand verliest uit hartstocht voor een vrouw. En met deze zou het sowieso een koel omarmen worden. Spuw haar van je af als een kwade droom. Laat haar in de hel maar ergens een man gaan zoeken, want doden zal ik haar, dat staat vast. Als ik vandaag zou dulden dat mijn gezag zelfs in eigen huis al werd ondergraven, dan stond morgen hier de anarchie voor de deur.

HEMON Maar, vader, ...

TIRESIAS Opgelet, nu komt het.

HEMON Het verstand, ons kostbaarste bezit, is een godsgeschenk, en daar mogen we dankbaar voor zijn, maar u bent niet de enige die het gekregen heeft, vader. Ik ga nu niet beweren dat u in deze ongelijk heeft, dat kan ik niet en dat wil ik ook niet, maar ik weet wel dat ook andere mensen waardevolle ideeën ontwikkelen of tot scherpe inzichten komen, maar hier in Broekrode willen ze die niet met u delen, bang als ze zijn om iets te zeggen wat u niet graag hoort. Tegenover mij daarentegen zijn ze heel wat loslippiger en durven ze bijvoorbeeld openlijk verkondigen dat ze Antigone beklagen, de meest onbesproken vrouw van allemaal, nu ze met haar leven moet boeten voor iets dat alleen maar respect verdient. U zou er dan ook goed aan doen uw opvattingen niet als alleenzaligmakend te beschouwen en niet alle andere ipso facto als minderwaardig te verwerpen. Wie denkt dat alleen zijn meningen de juiste kunnen zijn, blijkt vanbinnen zelf vaak een leeg vat te zijn. Niemand, hoe verstandig hij ook is, hoeft zich te schamen voor de gedachte dat hij nog veel kan leren. Zie het zoals regenwater dat onstuimig naar het dal stroomt: zolang een boom meegeeft, zijn zijn takken veilig, maar zet hij zich schrap, dan gaat hij eraan, met wortel en al.

TIRESIAS De jongen heeft natuurlijk ergens wel een punt, Guideon. Maar ook jouw vader zegt zinnige dingen, Hemon. Luister naar elkaar.

GUIDEON Dus ik moet me op mijn leeftijd de les laten spellen door een snotaap?

HEMON U moet niet naar mijn leeftijd kijken, vader, maar naar mijn bedoelingen.

GUIDEON (*schamper*) Ordeverstoorers belonen?

HEMON Nee, vader, het zou nooit in me opkomen om u te vragen om misdadigers onbestraft te laten.

GUIDEON En zij is dat niet?

HEMON Dat is toch wat alle Broekrodenaren denken.

GUIDEON De stad hoeft mij niet te vertellen wat ik moet doen.

HEMON Nu klinkt u bijna zelf als een snotaap, eentje die serieuze fouten maakt.

GUIDEON Dus ik bega serieuze fouten als ik mijn burgemeesterschap ernstig neem?

HEMON Door u aan uw verplichtingen tegenover de eeuwigheid te onttrekken neemt u dat juist niet ernstig.

GUIDEON Wat een getoeter, en dat allemaal omwille van een vrouw. Dat je haar de hielen wil likken, mij niet gelaten, maar bespaar me alsjeblief die prietpraat. Wat er ook van zij, ze zal in elk geval niet lang genoeg leven om met jou te trouwen.

HEMON Als zij sterft, dan sterft er nog iemand anders!

GUIDEON Ga je me nu ook chanteren?

HEMON Noem u het 'chanteren' als iemand tegen uw absurde opvattingen ingaat?

GUIDEON Ik laat me door jou niet voor schut zetten en beledigen op de koop toe, als je dat maar weet. Wachter! (*Wachter op*) Breng dat schepsel hier, dan kan ze onmiddellijk terechtgesteld worden, in het bijzijn van haar verloofde.

HEMON Dat gaat mooi niet gebeuren! Dit is de laatste keer dat u mij gezien heeft... vader! (*kwaad af*)

TIRESIAS Wat een woede raast er door dat jonge lijf. Daar ben je nog lang niet klaar mee, Guideon.

GUIDEON (*haalt de schouders op*) Hij doet maar. Sterven gaat ze toch.

TIRESIAS Maar je gaat haar toch niet laten stenigen? Dat kan je toch niet maken!

GUIDEON (*denkt even na; sluw*) Ik laat haar levend begraven, ergens diep in de mergelgrotten, met genoeg voedsel, zodat men mij haar dood niet zal kunnen aanwrijven. (*spottend*)

Laat haar daar maar bidden tot haar onsterfelijke goden. Wie weet komen ze haar wel redden. *(af)*

TIRESIAS Waar liefde ten tonele verschijnt, duikt in haar zog altijd ook de waanzin op. Zelfs de meest integere mensen zet zij tegen elkaar op en sleurt zij mee in het verderf. Zegezekeer speelt ze met ons haar spel. *(af)*

Het licht gaat even uit en dan weer terug aan om een kleine tijdsprong aan te geven. De Wachter en Antigone zijn op.

ANTIGONE Nu ga ik voor het laatst op weg. Nog één keer de zon zien en dan nooit meer. Geen bruiloftslied voor mij, geen huwelijksbed, ik trouw nu met de dood. Wat een lot, wat een toekomst! Ik hoor noch bij de levenden, noch bij de doden. *(Guideon op)* Niemand die om mij rouwt, niemand die om mij huilt. Geen echtgenoot, geen vriend die mij vergezelt. Dit is mijn loon, Paul, omdat ik jou een graf bezorgd heb.

GUIDEON En maar jammeren, en maar klagen. Vooruit, breng haar weg en sluit haar op zoals ik bevolen heb. Wil ze leven of sterven, het zal mij worst wezen, mijn handen zijn nu proper.

De Wachter neemt Antigone mee. Tiresias op, maar nog niet in het decor.

TIRESIAS De kracht en de macht van het noodlot zijn ongekend. Er is niets, maar dan ook niets wat hen kan verslaan. *(gaat binnen)*

GUIDEON Wat nieuws, mr. Tiresias?

TIRESIAS Dat zal ik je dadelijk vertellen, Guideon. Maar ga je ook luisteren?

GUIDEON Uw advies was altijd nuttig, zonder twijfel.

TIRESIAS Ik vrees dat je weer op de snee van het mes staat.

GUIDEON Uw woorden voorspellen weinig goeds.

TIRESIAS Ik heb de voortekenen bestudeerd. Ze staan niet gunstig. Luister, Guideon. Mensen maken nu eenmaal fouten, maar zij die het kwaad dat zij hebben aangericht ongedaan proberen te maken en niet halsstarrig blijven volharden in de boosheid, hen kan men moeilijk dwazen noemen. Kwel de dode niet langer. Geef zijn ziel de rust die ze verlangt. Of vind je het misschien heldhaftig om een dode een tweede keer te doden? En verzet je niet langer tegen hen die je waarschuwen.

GUIDEON U ook, mr. Tiresias, Bent u ook één van hen die samenspannen tegen mij? Wat hebben ze u geboden? Geld? Is het dat? Bah! Leugenaar! Bedrieger! Geldwolf!

TIRESIAS *(plechtig)* Weet, Guideon, dat de zon niet meer zo vaak haar dagelijkse kringloop zal voltooien voor je met een dode van eigen vlees en bloed geboet zal hebben voor de twee die jij op je geweten hebt. *(Guideon schrikt)* Het onheilspellend, wraakgierig oog van de vergelding rust op jou, kil en onbeweeglijk, en beraamt voor jou een even wrede ondergang.

Mr. Tiresias vertrekt en laat Guideon even vertwijfeld achter. Dan haast deze zich naar de deur en roept mr. Tiresias terug.

GUIDEON Wacht, mr. Tiresias! Kom terug! (*Tiresias terug op*) Het spijt me. Ik ben in de war. U heeft inderdaad nog nooit tegen mij gelogen. Zeg mij wat ik moet doen.

TIRESIAS Haal het meisje uit die grot, Guideon, en gun de onbegravene zijn graf. Doe het zelf, maar vooral, doe het snel, want wraak verplaatst zich nu eenmaal sneller dan spijt.

Guideon haast zich naar buiten.

TIRESIAS (*schudt het hoofd*) Het heeft geen zin om tegen het onvermijdelijke in te willen gaan.

Het licht fadet uit en in om een kleine tijdssprong aan te geven. De Wachter komt binnen.

TIRESIAS En?

WACHTER Zij zijn dood en de schuldigen leven.

TIRESIAS Wie is wie?

WACHTER Het meisje is dood, Hemon ook, en het is geen vreemde hand die zijn bloed vergoten heeft.

TIRESIAS Was het zijn vader of heeft hij de hand aan zichzelf geslagen?

WACHTER Hij heeft het zelf gedaan, uit vertwijfeling om de moord door zijn vader begaan.

Erika op.

TIRESIAS Heeft u het al gehoord, mevrouw?

ERIKA Dat een ramp ons huis getroffen heeft? Ja. Vertel me alstublieft wat er precies gebeurd is.

WACHTER Ik was erbij, mevrouw. Ik zal u de waarheid niet verzwijgen. Uw man en ik zijn eerst naar de stadspoorten gegaan waar het stoffelijk overschot van uw neef nog altijd lag, al aangevreten door gieren en honden. Wij hebben het ritueel gewassen en op een takkenbed verbrand, alles zoal het hoort. Daarna hebben we ons naar het meisje in haar stenen bruidsvertrek gehaast. Van ver hoorden we al een luid gekerm, het was de stem van uw zoon. We gingen kijken en zagen het meisje achter in de grafkamer hangen met een strop van linnen sluiers rond haar nek. Hemon zat met de armen rond haar middel te wenen om zijn dode bruid en om zijn vaders wrede daad. Uw man liep huilend naar hem toe maar Hemon spuwde hem zonder een woord te zeggen recht in het gezicht, trok zijn zwaard en haalde uit naar Guideon, maar miste. Toen moet zijn woede zich tegen hemzelf gekeerd hebben, want de arme jongen dreef het zwaard tot aan de helft in zijn eigen lichaam. Hij kon nog net een arm rond Antigone's lichaam slaan en zo is hij gestorven, terwijl het bloed uit zijn lichaam het hare bedekte.

TIRESIAS Zo is hun huwelijk alsnog ingezegend in de tempel van de dood, als een bewijs dat onredelijkheid de ergste ziekte is waaraan een mens kan lijden.

Erika vlucht zwijgend een van de kamers binnen.

TIRESIAS Volg haar maar, want dat benauwde zwijgen voorspelt bitter weinig goeds.

De Wachter volgt Erika. Guideon op met het lijk van Hemon in de armen.

TIRESIAS Daar komt onze burgemeester met in zijn armen het sprekend bewijs van eigen schuld.

GUIDEON Vervloekt ben ik, vervloekt omwille van mijn redeloze koppigheid.

TIRESIAS Spijtig dat je dat nu pas inziet, nu het te laat is.

GUIDEON Vervloekt ben ik. De goden hebben mij vertrappeld. Waarom toch is het lijden het lot van alle stervelingen?

WACHTER *(terug op)* Mijnheer de burgemeester... nog meer slecht nieuws, vrees ik.

GUIDEON Bestaat er dan nog groter leed dan dit?

WACHTER Uw vrouw is dood, mijnheer.

TIRESIAS Moeder tot in de dood.

GUIDEON Vervloekt ben ik. Heeft de dood dan nooit genoeg?

WACHTER Ook zij heeft zichzelf met het zwaard gedood toen ze het gruwelijke einde van haar zoon vernam. Met haar laatste woorden heeft ze u vervloekt nu door uw toedoen het bed van Hemon voor altijd onbeslapen blijft.

GUIDEON Ja, vervloekt ben ik, want ik ben een moordenaar. Breng me weg van hier, weg, weg, want minder dan niets ben ik nu nog. Kom, dood, kom, ik wil niets liever dan nooit meer de dag te moeten aanschouwen.

De Wachter leidt Guideon weg.

TIRESIAS Geluk dient zich eerst aan als men de rede laat regeren. Eeuwige wetten mag men daarbij nooit negeren. Grootspraak wordt steeds bestraft met zware tegenslagen, wijsheid leert men pas op late levensdagen.

Het doek gaat dicht.

DE STEDENTIJD – BROEKRODE, EEN DORP ALS GEEN ANDER

Korte inhoud

Broekrode⁸ en Graaigem⁹ betwisten elkaar het grondgebied waarop Broekrode tot ontwikkeling is gekomen. Op 11 juli 1302 zal het conflict voor eens en voor altijd beslecht worden op de Groeningenkouter langs de Hongerbeek.

Personages/Acteurs

- Een nar (verteller en applausmeester)
- Zetteke Bruegel, een jong meisje van Broekrode (kan door een volwassen vrouw gespeeld worden)
- Adelbrecht Delvaux, een jongeman uit Graaigem (kan door een volwassen man gespeeld worden)
- De Dikke, grenswachter van Broekrode (een kleine, magere man)
- De Kleine, grenswachter van Broekrode (een hele grote, struise man)
- René Van Mol, een overloper uit Graaigem

Decor

Een strook blauw doek op de grond symboliseert de Hongerbeek, die de grens vormt tussen het grondgebied van Broekrode en dat van Graaigem. Verder aankleding – eventueel met projectie – naar eigen inzicht en voorkeur.

Opmerking

De personages dragen middeleeuwse kledij, of iets wat daarvoor moet doorgaan. Mensen uit Graaigem kunnen de ‘sj’ niet uitspreken.

Het doek is dicht. De nar verschijnt.

NAR *(tot de zaal)* Broekrodenaren zijn over het algemeen aangename mensen. *(wendt zich nu tot iemand in het publiek)* Jij bent natuurlijk een uitzondering. *(tot de zaal)* Wij zijn vredelievend. Wij maken geen ruzie, niet met andere dorpen en al zeker niet onder elkaar. Maar dat is niet altijd zo geweest. Ooit waren wij een oorlogszuchtig en heldhaftig volk. Wij leverden heroïsche gevechten met iedereen die zich wat veel met ons moeide, en dan denk ik vooral aan de Sacochenslag die hier aan het begin van de 14^e eeuw op de Groeningenkouter langs de Hongerbeek is uitgevochten. Wij hadden toen een serieus conflict met die van Graaigem en op 11 juli 1302 heeft dat geleid tot die legendarisch veldslag. Willen jullie weten wat er op die dag gebeurd is? Ik zal het jullie laten zien.

Het doek gaat open. Op het grondgebied van Graaigem staat Adelbrecht Delvaux. Zelfs in zijn middeleeuwse kledij en zeker met zijn lange haren ziet hij er nogal vrouwelijk uit. Hij spreekt, zoals alle Graaigemnaren met een hoge (vrouwen)stem. Uiteraard heeft hij, ook zoals alle Graaigemnaren, een handtas (van Delvaux) bij. Met een katapult schiet hij propjes in het (vijandige) publiek terwijl hij gemene gezichten trekt en een scheldlied op de Broekrodenaren zingt. Aan de andere kant van de beek, op Broekrodens grondgebied, verschijnt Zetteke Bruegel, een jong meisje. Er ontstaat een verbale vechtpartij tussen de twee jonge mensen.

ADELBRECHT Wie we daar hebben, het lelijkste ros van de hele wereld.

ZETTEKE *(steekt haar tong uit)* Stront, wie heeft je gescheten?

---

⁸ Hier de naam van de eigen gemeente gebruiken.

⁹ Hier de naam gebruiken van een buurgemeente waarmee de eigen gemeente misschien eerder op gespannen voet leeft.

ADELBRECHT De naam is nog altijd Adelbrecht Delvaux.

ZETTEKE Wie heet er nu Adelbrecht Delvaux?

ADELBRECHT En wie heet er nu Zetteke Bruegel? Ik ben tenminste van adel, jij bent maar een boerin.

ZETTEKE Bultzak, ongelikte beer, tamme toekan, slangenbroedsel, oelwapper, lapzwans...

ADELBRECHT Foei, foei, foei, wat een taal, en dat voor een meise (=meisje)!

ZETTEKE Pummel, schorriemorrie, drollenvanger, onderkruipsel, klootviool, luizenbol...

ADELBRECHT Tuttebel, hekelteef...

ZETTEKE Jan-mijn-kloten van Graaigem!

ADELBRECHT Wij wonen tenminste in een stad en niet in een strontdorp. Boerenlullen!

De kinderen proberen elkaar nu te overtroeven met het opsommen van namen van bekende sporters, politici, muzikanten, kunstenaars die in de eigen gemeente wonen of gewoond hebben, met het noemen van een aantal historische feiten en gebouwen, met het aanhalen van een paar culturele verwezenlijkingen of sportieve prestaties.

ZETTEKE Wij hebben tenminste...

ADELBRECHT Maar wij hebben...

ZETTEKE Wij hebben ook...

ADELBRECHT Wij hebben...

De ruzie loopt hoog op en zou uitdraaien op een lijf-aan-lijfgevecht, mocht de Hongerbeek er niet gelegen hebben. Dan komen de Kleine en de Dikke aangelopen, twee Broekrodense grenswachters die aan de late shift beginnen. Het zijn twee tegengestelde exemplaren, de Kleine is een grote, struise man, de Dikke daarentegen is een schraal ventje.

DIKKE Zetteke Bruegel, wat sta jij hier te krakelen als een viswif!

ZETTEKE *(wijst beschuldigend naar Adelbrecht)* Hij is begonnen, Dikke.

DIKKE *(tot Adelbrecht)* Schaam jij je niet, Adelbrecht Delvaux?

ADELBRECHT Nee, helemaal niet. Noblesse oblige, maar niet altijd.

KLEINE Wat sta jij hier te doen aan de beek?

ADELBRECHT Moei je met je eigen zaken, Kleine.

KLEINE Vuile bourgeois!

ADELBRECHT Boerenpummels!

KLEINE *(gaat met gebalde vuisten woedend aan de rand van de beek staan)* Tandjes tuffen, Delvaux?

DIKKE Rustig, Kleine.

ADELBRECHT Onnozelaar!

Adelbrecht vertrekt en Zetteke kijkt hem met gemengde gevoelens na.

ZETTEKE *(zucht)* Jammer dat het ene van Graaigem is, het is anders een knappe gast. Ik zou hem wel zien zitten.

DIKKE *(droog)* Dat hebben we gehoord, ja.

KLEINE Was sich liebt, das neckt sich.

DIKKE Wat doe jij eigenlijk zo laat nog buiten, Zetteke? Je weet toch dat het gevaarlijk is nu die van Graaigem op oorlogspad zijn.

ZETTEKE *(zucht)* Ik verveelde mij.

KLEINE Weten jouw ouders dat je hier bent?

ZETTEKE Die zijn niet thuis. Onze pa is kaarten en ons ma is naar de boerinnenbond om te leren wekken.

DIKKE Als jouw pa te horen krijgt dat jij hier 's avonds laat met ene van Graaigem hebt staan praten, dan is de gort gaar, dat kan ik je verzekeren.

ZETTEKE *(zucht)* Ik weet het, Dikke. ... Zeg, mag ik eens wat vragen?

KLEINE Zeker, Zetteke, als het maar geen geld is.

ZETTEKE Waarom hebben wij eigenlijk ruzie met die van Graaigem?

DIKKE Dat is een lang verhaal, maar dat zal ik je eens in het kort proberen te vertellen. Onze huidige burgemeester, Guido Van Dampierre, die zijn overoveroverovergrootvader, Boudewijn Den Ijzeren, was heel zijn leven knecht geweest bij de toenmalige graaf van Graaigem, graaf Karel Delvaux, de overoveroverovergrootvader van Adelbrecht Delvaux en als dank voor bewezen diensten heeft graaf Karel...

KLEINE De overoveroverovergrootvader van Adelbrecht Delvaux dus.

DIKKE ... aan Boudewijn Den Ijzeren...

KLEINE De overoveroverovergrootvader van onze huidige burgemeester.

DIKKE ... een stuk grond gegeven en het is de zoon van de overoveroverovergrootvader van onze huidige burgemeester...

KLEINE Die zijn overoveroverovergrootvader dus.

DIKKE ... Diederik van Broekrode, die dit dorp gesticht heeft. Maar de huidige graaf van Graaigem, Filips Delvaux, bijgenaamd De Schone, de vader van Adelbrecht Delvaux...

KLEINE En de achterachterachterkleinzoon van graaf Karel Delvaux.

DIKKE ... die vindt dat hij nog altijd recht heeft op deze grond, die zijn overoveroverovergrootvader aan Boudewijn Den Ijzeren...

KLEINE De over...

ZETTEKE *(onderbreekt hem vlug)* Ja, dat weet ik ondertussen.

DIKKE ... geschonken heeft.

KLEINE Daarom voelen die van Graaigem zich ook zoveel beter dan ons.

DIKKE Die zijn trouwens bijna allemaal van adel. De meesten spreken thuis zelfs Frans.

KLEINE Die praten onder elkaar alleen maar over kunst en cultuur.

DIKKE En wij zijn maar boeren.

KLEINE Wij praten onder elkaar alleen maar over pis en kak en seks.

DIKKE *(tot Kleine)* Ja, jij wel, ja. *(tot Zetteke)* Maar misschien moeten we toch een heel klein beetje compassie met hen hebben, want die zijn allemaal ziek.

ZETTEKE Oh ja?

DIKKE Die lijden aan de hovaardigheidsziekte.

ZETTEKE De wat?

DIKKE De hovaardigheidsziekte.

KLEINE Wij zeggen 'de jan-mijn-klotenziekte'.

ZETTEKE Oei, is dat erg?

KLEINE Ja, vooral voor de andere mensen.

ZETTEKE *(bang)* Dat is toch niet besmettelijk zeker, die hovaardigheidsziekte?

DIKKE Jawel, heel erg zelfs. Dat is begonnen met één mens en nu hebben ze dat allemaal. En als je die ziekte hebt, geraak je er nooit meer vanaf.

ZETTEKE En jullie twee moeten ons verdedigen tegen die van Graaigem?

KLEINE Nee, zotteke. De Dikke en ik bewaken alleen maar de grens. Als we iets of iemand verdacht zien, dan slaan we alarm.

ZETTEKE Hoe weten jullie eigenlijk of iemand van Graaigem is, want zonder hun sacoches lijken die toch heel erg op normale mensen zoals wij?

KLEINE *(trionfantelijk)* Als ze het wachtwoord niet kunnen uitspreken natuurlijk!

DIKKE Dat zit zo. Die van Graaigem hebben ten gevolge van hun ziekte allemaal een dikke nek en omwille van die nek kunnen ze de 'sj' niet uitspreken.

ZETTEKE *(nieuwsgierig)* Welk is dat wachtwoord?

KLEINE *(lacht)* Chocolade en champagne.

ZETTEKE Lekker!

DIKKE Allez, ga nu maar rap naar huis, Zetteke.

ZETTEKE *(zucht)* Goed. Dag Dikke, dag Kleine. Nog een fijne avond. *(af)*

DIKKE Toch een braaf en een beleefd kind, dat Zetteke.

KLEINE Zou dat anders geen schoon koppeltje zijn, Zetteke en Adelbrecht?

DIKKE Adelbrecht zijn overoveroveroverovergrootvader zou dat waarschijnlijk niet erg gevonden hebben, maar zijn vader...

KLEINE Jammer. De liefde kan zo schoon zijn.

DIKKE *(mistroostig)* Maar vrijen is een leugenachtig ambacht en van liefde rookt de schoorsteen niet.

De Dikke en de Kleine zetten zich allebei neer en beginnen hun boterhammen uit te pakken. Die van de Dikke zitten in een boterhamendoos, die van de Kleine zijn verpakt in aluminiumfolie.

DIKKE *(wijsneuzerig)* Dat is niet goed voor het milieu, dat zilverpapier.

KLEINE Zeg, zal het gaan ja? Begin jij nu ook niet, ik hoor de laatste maanden niks anders. ... Trouwens, dat zilverpapier is misschien niet goed voor het milieu maar wel voor de negerkes in de Congo.

Ze eten zwijgend.

KLEINE Hopelijk gaan we een rustige nacht tegemoet. Ik draai niet graag de late.

DIKKE Ik anders wel. Dat heeft alleen maar voordelen. Overdag slaap ik, dan kan die van ons mij zoveel commanderen als ze wil, dan hoor ik dat toch niet, en 's nachts ben ik niet thuis, dan hoef ik ook niet over de brug te komen.

KLEINE *(kijkt niet-begrijpend rond)* Maar daar ligt hier toch geen brug?

DIKKE *(zucht)* Nee, Kleine, daar ligt hier geen brug.

KLEINE Ik zit 's avonds liever op café. Wat naar de vrouwen loeren, een beetje proberen te flikflooiën hier en daar, af en toe eens prijs hebben en als ik geen prijs heb, dan betaal ik de prijs die ze mij vragen. *(lacht)*

DIKKE Het leven is niet billijk, Kleine.

Het wordt langzaam donker. De Kleine en de Dikke zijn aan het indommelen. Plots komt aan de overkant, aan de kant van Graaigem dus, iemand aangeslopen. Het is René Van Mol. Hij spreekt nogal vrouwelijk en heeft uiteraard een sacoché van Delvaux bij zich.

RENE Pst! Pst!

DIKKE *(schiet wakker; bang)* Wie daar?

RENE Goed volk.

KLEINE Wachtwoord?

RENE Socolade en champagne.

DIKKE Alarm! Alarm! Help!

KLEINE Help! Help! Ene van Graaigem!

RENE Ssssst! Schreeuw toch niet zo. Jullie moeten geen schrik hebben. Ik wil overlopen.

DIKKE Overlopen? Heet je dan Bart Somers¹⁰?

RENE Nee. Ik ben Van Mol.

KLEINE Van Mol? Ik dacht dat jij van Graaigem was?

RENE Ik ben ook van Graaigem, kluppel, maar ik heet Van Mol. René Van Mol. Van Graaigem.

DIKKE Dat is ook niet gemakkelijk. Van Graaigem zijn en Van Mol heten.

KLEINE En jij wil overlopen?

RENE Dat zal niet gaan.

RENE Hoe? En waarom niet?

KLEINE *(droog)* Het is hier veel te breed om over te lopen. Je zal moeten overzwemmen.

RENE *(in zichzelf)* Ik heb hier precies de twee slimsten van Broekrode getroffen.

DIKKE En waarom wil je overlopen?

KLEINE *(verbetert)* Overzwemmen.

RENE Dat is nogal een delicate kwestie.

KLEINE Dus als ik het goed begrijp ben jij van Mol en wil je omwille van een delicatessé overzwemmen?

---

¹⁰ Deze naam kan vervangen worden door die van een plaatselijke overloper.

RENE *(kwaad)* Ik ben niet van Mol, ik heet Van Mol.

DIKKE Maak je maar niet dik, René Van Mol van Graaigem. Allez, vertel, wat is die delicate kwestie?

RENE Het gaat om een vrouw.

KLEINE Een vrouw? Dat is een goede reden om over te zwemmen. Je hebt gelijk, jong, vrouwen, dat zijn inderdaad delicatessen. Daar weet ik alles van.

DIKKE Maar je begrijpt toch wel dat we niet zomaar iedereen hier kunnen binnen laten. Wij zijn niet het OCMW van de hele wereld.

RENE Ik ben verliefd geworden op een vrouw van Broekrode, dat is alles.

KLEINE *(nieuwsgierig)* Wie is het? Ik ken namelijk alle vrouwen uit het dorp vrij goed.

DIKKE Kleine, zal het gaan, ja? *(tot René)* Je begrijpt toch dat wij een vrouw uit Broekrode niet zomaar gaan weggeven aan iemand uit Graaigem of Mol of waar dan ook zonder dat wij daarvoor iets in de plaats krijgen?

RENE Ik heb geld en heel belangrijk nieuws.

DIKKE Goed. Eerst het geld en het nieuws, dan de vrouw.

KLEINE Bij mij is het altijd andersom. Ik pak eerst de vrouw en geef naderhand pas het geld.

RENE Het is vandaag D-day.

DIKKE D-day?

RENE Dat is Engels en dat is codetaal. Dat wil zeggen dat Graaigem deze avond Broekrode gaat aanvallen.

DIKKE Ben je daar zeker van?

RENE Heel zeker. Ze zullen binnenvallen op Omaha Beach?

KLEINE Obama Beach?

RENE Omaha Beach.

DIKKE Wat is dat nu weer?

RENE Dat is ook Engels.

KLEINE *(geïrriteerd)* Waarom moet dat allemaal in het Engels?

DIKKE Waar ligt dat?

RENE Dat is hier. Omaha Beach is de codenaam voor de Groeningekouter, hier aan de Hongerbeek.

DIKKE Dus als ik het goed begrijp gaan die van Graaigem deze avond Broekrode aanvallen, hier op de Groeningekouter?

RENE Ja.

KLEINE *(in paniek)* Zeg dat dan onmiddellijk! Alarm! Alarm! We moeten burgemeester Guido gaan verwittigen.

DIKKE Kom, Van Mol, voordat die van Graaigem koteletten van jou gaan draaien.

RENE *(aarzelt)* Maar ik kan niet zwemmen.

KLEINE Hoe, 'ik kan niet zwemmen'? Je wou toch overzwemmen?

RENE *(geïrriteerd)* Overlopen!

DIKKE Misschien kun je overspringen?

KLEINE Dat is geen slecht gedacht, Dikke. Vooruit, Van Mol, springen! *(René aarzelt)* Spring, zeg ik je! Spring!

RENE Jij moet nu zo seffen, ik ben je siwawa niet.

KLEINE *(begrijpt er niets van)* Huh?

DIKKE Hij is van Graaigem, Kleine. Ik denk dat hij wil zeggen dat je niet zo moet cheffen, hij is je chihuahua niet.

KLEINE Springen, Van Mol! *(René neemt een aanloop en springt gezwind over de Hongerbeek)* Proficiat en welkom in Broekrode. *(droog)* Je kan wat mij betreft een tijdje bij ons thuis logeren, ik heb nog wel een sambrette vrij. Tenminste als onze sow-sow je kan uitstaan. ... À propos, we eten vanavond sili. Kom.

De drie mannen verdwijnen en de nar verschijnt.

NAR Die nacht is de vete tussen Broekrode en Graaigem hier aan de Hongerbeek definitief beslecht in wat in de geschiedenis bekend geworden is als de Sacochenslag. Maar omdat er zoveel kinderen in de zaal zitten en vooral om financiële redenen – doch dit slechts geheel terzijde – kan ik jullie de slag zelf niet laten zien. *(geeft een teken en het doek gaat dicht)* Maar ik kan hem jullie wel laten horen¹¹.

We horen nu tromgeroffel en trompetgeschal, daarna paardengeroffel en wapengekletter. We horen de zware stemmen van de Broekrodenaren en de hoge stemmetjes van de verwijfde Graaigemnaren. Af en toe vliegt er een bebloed kledingstuk in de zaal. Een minuutje later sterft het lawaai weg.

NAR En, willen jullie weten wie er gewonnen heeft?

Het doek gaat terug open. Overal liggen gescheurde en besmeurde Delvaux-sacoches. Hier en daar misschien een lijk.

ZETTEKE *(zingt, terwijl ze aan haar kant van de beek sacoches aan het oprapen is)*
 De trommel slaat, de fluite gaat,
 de wind ontvouwt de vane
 en flink op stap, de knapenschap
 komt zingend langs de bane:
 "Houzee! Houzee! Houzee! Houzee!"
 En: "Vliegt de blauwvoet? Vliegt de blauwvoet?"

---

¹¹ Groepen met veel ambitie kunnen de strijd natuurlijk altijd nog re-enacten en het filmpje daarvan projecteren.

Storm op zee!"
Wees welgezind, die Vlaand'ren mint:
de toekomst hoort ons knapen;
wij ook, wij gaan de vijand slaan
en Delvaux-sacochen rapen.
"Houzee! Houzee! Houzee! Houzee!"
En: "Vliegt de blauwvoet? Vliegt de blauwvoet?
Storm op zee!"

Aan de andere kant van de beek verschijnt Adelbrecht. Hij heeft al heel wat minder praatjes nu.

ADELBRECHT Ja, wrijf het er nog maar eens goed in.

ZETTEKE *(lacht)* 'De aap wil met eenieder gekken en toch kan hij zijn aars niet dekken.' Sorry, Adelbrecht, maar het gebeurt ook niet iedere dag dat een bende boerenpummels een ridderleger verslaat.

ADELBRECHT *(kijkt rond en schudt mistroostig het hoofd)* Als ik al die doden zie... Soms begrijp ik gewoonweg niet waarom mensen elkaar blijven uitmoorden en zelf willen sterven voor versleten idealen of omwille van conflicten waarvan niemand zich nog de aanleiding herinnert.

ZETTEKE *(bewonderend)* Amai, Adelbrecht, dat had ik van jou niet verwacht.

ADELBRECHT Tsja. Zo goed kennen we elkaar nu ook weer niet. Jij bent van Broekrode en ik ben van Graaigem.

ZETTEKE *(bekijkt Adelbrecht lange tijd)* Weet je dat je eigenlijk toch wel een aardige jongen bent? ... *(glimlacht)* En helemaal niet lelijk.

ADELBRECHT Bedankt!

ZETTEKE *(wijst)* Je zou misschien wel wat aan je haar kunnen laten doen.

ADELBRECHT *(verontwaardigd)* Wat? Laten doen? Ben je gek! Je weet wel niet wat dat kost? Neenee, binnenkort doe ik dat zelf. *(fier)* Ik heb een studiebeurs gekregen en ga voor coiffeur studeren! Het haar van vrouwen doen, daar is goed geld mee te verdienen.

ZETTEKE Proficiat, zeg! ... *(aarzelend; stilletjes)* Zeg, Adelbrecht, nu de strijd gestreden is, en later, als de ruzie misschien helemaal is bijgelegd... denk je dat wij tweeën dan...?

ADELBRECHT *(niet-begrijpend)* Wat bedoel je?

ZETTEKE Ik... euh... ik zie je graag, Adelbrecht.

ADELBRECHT Maar ik ben van de andere kant, Zetteke!

ZETTEKE En wat dan nog? Dan loop of zwem of spring je toch gewoon over, zoals die man uit Mol heeft gedaan.

ADELBRECHT Je snapt het niet. Ik ben niet voor de meisjes!

- ZETTEKE** Ik ook niet! ... *(dan valt haar frank; ze schrikt)* Maar dan... dan ben jij abnormaal!
- ADELBRECHT** *(sussend)* Maar nee, Zetteke, niet abnormaal, alleen anders. Anders bedraad, anders uitgevoerd.
- ZETTEKE** En is dat niet te genezen?
- ADELBRECHT** *(schudt het hoofd)* Ik denk het niet. *(grijnst)* Al maak je een wolf tam, hij blijft van bossen dromen.
- ZETTEKE** Allez, jong, van de andere kant. Jammer. Ons Heer moet zijn getal hebben, zeker?
- ADELBRECHT** Luister. Voor jou ben ik van de andere kant, maar voor mij ben jij van de andere kant, zo simpel is het.
- ZETTEKE** Dus als ik het goed begrepen heb, dan zijn we allemaal van de een of andere kant, mag ik het zo stellen?
- ADELBRECHT** Voilà, c'est ça. We zijn allemaal anders. Uit een broedsel komen kiekens van allerlei kleur. Niemand is hetzelfde en gelukkig maar. Het leven zou anders verschrikkelijk saai zijn. En daarbij, stel je voor dat we allemaal op elkaar leken, of erger nog, op graaf Trump van een paar graafschappen verderop, of op X¹². *(wordt nu heel erg enthousiast)* Het feit dat we allemaal zo verschillend zijn geeft juist kleur aan het leven. Als we dat allemaal al eens zouden willen aanvaarden. *(dromerig)* Weet je, Zetteke, het is mijn grote droom om hier in het graafschap Graaigem een universele beweging op te richten, de LGBTQIAPS, *(een regenboog verschijnt)* een vereniging waar iedereen welkom is, van welke kant dan ook... behalve de intoleranten natuurlijk, want we kunnen ons absoluut niet veroorloven om daar tolerant tegenover te zijn. *(de regenboog verdwijnt)*
- ZETTEKE** Een soort Kerk dus?
- ADELBRECHT** *(heftig)* Maar nee, godallemachtig, geen Kerk, daar komt alleen maar miserie van. Nee, eerder een soort Verenigde Graafschappen, maar dan van individuen.
- ZETTEKE** Dat gaat een hoop volk geven als iedereen komt.
- ADELBRECHT** Lach er maar mee.
- ZETTEKE** Sorry, Adelbrecht. Allez, veel succes met de LSD of de LSP of de LTV of de LBC of de KBC of hoe de vereniging dan ook mag heten.
- ADELBRECHT** Merci. Dag Zetteke.
- ZETTEKE** Dag Adelbrecht.

Zette en Adelbrecht gaan ieder hun eigen weg, letterlijk en figuurlijk.

---

¹² Hier de naam van de lelijkste mens van het dorp invoegen.

INTERMEZZO 1 – DE VOGELCLUB VAN BROEKRODE

Korte inhoud

De vogelclub van Broekrode mag niet meedoen aan de historische evocatie over Broekrode maar wil zich toch voorstellen aan het publiek

Personages/Acteurs

Twee acteurs spelen de rollen van Sus Kewiet en Piet Vindevogel

Decor

Geen vereisten. Kan voor het voorbeeld gespeeld worden.

Opmerking

De conversatie verloopt vrij 'droog'.

Twee mannen, Sus en Piet, verschijnen op het toneel.

SUS *(zucht)* Ik zal blij zijn als ik dadelijk naar huis kan. En dan vanavond nog die vergadering. Pffff!
(begint nu een paar pruimen te eten)

PIET Je zal er toch moeten zijn. Jij bent onze ondervoorzitter. *(tot publiek)* Jullie kennen ons nog niet zeker. Ik ben Piet Vindevogel, de voorzitter van de 'Vogelclub Het Pittig Puttertje'. En dat is Sus, onze ondervoorzitter, Sus Kewiet. Wij zijn door de burgemeester niet uitgenodigd om mee te werken aan de historische evocatie over Broekrode, maar toch willen wij ons ook aan de wereld voorstellen.

SUS Ik denk eigenlijk niet dat die mensen geïnteresseerd zijn in onze vogelclub. Die komen hier om iets bij te leren, of, in het slechtste geval, om eens goed te lachen.

PIET Je hebt misschien wel gelijk. Maar ik ben toch blij dat ik thuis even weg ben, want die van ons, dat is geen witte raaf, dat kan ik je wel vertellen.

SUS Dat weet ik wel. Daar heb jij de hoofdvogel mee afgeschoten, Piet.

PIET Ze profiteert ook van mij.

SUS Dat heb je aan jezelf. Spreeuwen eten wel kersen, maar de bomen planten doen ze niet.

PIET Toen ik haar leerde kennen was ik zo fier als een pauw, jong. We deden niks anders dan vogelen. Ik kon haar doen zingen als een nachtegaal. En voordat ik het wist zat de ooievaar thuis al op het dak met een prachtige dochter: Merel.

SUS Ja, op dat vlak ben jij echt wel een geluksvogel.

PIET Maar nu! Ik ben een vogel voor de kat, Sus.

SUS Maar nee! Het is nog veel te vroeg voor jouw zwanenzang.

PIET Ik heb geen plezier meer in het leven, Sus. Vroeger konden ze mij blij maken met een dode mus, maar tegenwoordig...

SUS Je mag niet zo negatief denken. Eén bonte kraai maakt nog geen winter.

PIET Maar één zwaluw ook nog geen zomer.

- SUS** Ja, dat dank je de koekoek. ... Heb je er al eens aan gedacht om op een ander nest te gaan bouwen?
- PIET** Nee. Ik wil niemand anders onder zijn duiven schieten. Trouwens, ze ligt altijd op vinkenslag. Ik moet niet proberen om mijn vogel op een ander te laten piepen, dat heeft ze onmiddellijk in de gaten.
- SUS** Maar als je voorzichtig bent.
- PIET** Neenee, de kraaien zouden het toch uitbrengen. Ik ben een pechvogel, jong. Soms wou ik dat ik jou was. Je hebt kind noch kraai. Je profiteert van het leven.
- SUS** Ja, dat is juist. Ik doe wat ik wil. Daar kraait geen haan naar. Mijn motto is: 'Beter één vogel in de hand, dan mijn hand in een vogel'.
- PIET** En dan heb je ook nog ieder weekend een ander 'pöl'.
- SUS** Iedere vogel zingt zoals hij gebekt is, hè Piet.
- PIET** Dat is juist. Aan de veren herkent men de vogel.
- SUS** Mensen zijn nu eenmaal niet gelijk. Wij ook niet. Ik zeg het altijd zo: 'Daar is een groot verschil tussen een vogeltje dat zich doodfluit en een fluit die zich doodvogelt'.
- PIET** Ja, en ik ben bij de eerste soort.
- SUS** Pak je bijeen, Piet, dan komt er ook voor jou een tijd dat het je beter zal gaan.
- PIET** Maar hierentegen en daarentussen hebben al veel vogeltjes gescheten die nu nog geen kontje hebben.
- SUS** (*ergert zich*) Je luistert niet. Je bent zo doof als een kwartel. Je moet jouw kop niet in het zand steken. Met die struisvogelpolitiek kom je nergens.
- PIET** Goed. Ik zal het proberen. Zeg, Sus, hoe doe je dat eigenlijk, al die vrouwen versieren?
- SUS** Dat zal ik je eens op een andere keer vertellen, Piet, want euh ... (*wijst met zijn hoofd naar het publiek*) daar zitten duiven op het dak. En daarbij, ik moet dringend naar het huiske. Ik heb een blaas zoals een koolmeesje en als ik pruimen heb gegeten, dan kan ik schijten als een reiger. (*Piet en Sus verdwijnen*)

BEZEM EN BOK – ONRUST IN BROEKRODE

Korte inhoud

Op het einde van de 18^e eeuw wijdt een oudere heks een leerling-heks in. Ze worden gestoord door een bokkenrijder die achterna gezeten wordt door drossaard Guido Mondelaers. De bokkenrijder weet uiteindelijk te ontkomen, de oudere heks wordt berecht.

Personages/Acteurs

- An Kolda, een heks
- Mechlyne Blockx, een leerling-heks
- Omaer Verslype, een bokkenrijder
- Guido Mondelaers, drossaard
- een paar soldaten

Decor

Een open plaats in een bos. In het midden staat een oude ton.

Opmerking

Sommige woorden, zinsneden of zinnen komen woordelijk uit originele teksten en processtukken en klinken daarom misschien minder vertrouwd.

Het is nacht. Blauw licht. Overal op de scène staan theelichtjes. Het geroep van een uil, het geluid van andere nachtdieren. Gemurmel van stemmen, door elkaar.

STEMMEN Ik ken een heks, rommelsedommelsedeks, met een reus van een neus, rommelsedommelsedeus. En op die neus – heus! – groeit een haar – waar! Rommelsedommelsedeks, haast je weg, daar is die heks!

An Kolda, een oudere heks verschijnt. In de ene hand draagt ze een bezem, in de andere een mand met spulletjes. An wordt op de voet gevolgd door Mechlyne, een jongere vrouw. Mechlyne is nieuwsgierig maar ook bang.

MECHLYNE *(bang)* An, ik ben bang.

AN Dat is nergens voor nodig. Het donker van de nacht, gevuld met stilte en mysterie, is ons, heksen, goedgezind.

MECHLYNE Wat zijn al die lichtjes?

AN Dat zijn dwaallichtjes, Mechlyne, de ziertjes van ongedoopte kinderen die rusteloos rondzwerven.

MECHLYNE En die stemmen?

AN Dat zijn alvermannekens, aardgeesten. Ze leven onder de grond en komen 's nachts naar boven om de mensen te helpen. Als ge bijvoorbeeld uw vuile was laat buiten staan, dan is die 's morgens proper gewassen, maar ge moet er natuurlijk wel iets te eten voor de alvermannekens bijzetten, een kom pap of zoiets. Maar o wee als ge hen probeert te trapperen, dan worden ze kwaad, binden u vast en komen nooit meer terug. *(ze geeft Mechlyne een pot zalf)* Hier, smeer u daarmee in, achter uw oren, onder uw oksels en aan uw schamelheid.

MECHLYNE Wat is het?

AN *(lacht smerig)* Het Heilig Oliesel! *(ze begint zich in te smeren)*

- MECHLYNE** *(onderzoekt de zalf)* Waarvan is ze gemaakt?
- AN** Sommige heksen gebruiken bloed van vleermuizen, bladeren van populieren en nachtschade, ik maak ze van slangen, wildeseldersap, kindervet, liefst van nog ongedoopte kinderen, monnikskap, vijfvingerkruid en roet.
- MECHLYNE** Waarvoor dient ze?
- AN** Ze gaat ons helpen vliegen. Vraag niet zoveel en doe het nu gewoon.
- MECHLYNE** *(begint zich nu ook in te smeren)* Mijn beste vriendin Tanne was stikjaloers toen ik haar vertelde dat ik een sabbatical ging nemen.
- AN** Een sabbat, domme trien, een sabbat, geen sabbatical, we gaan naar een sabbat.
- MECHLYNE** Oh ja. En wat gebeurt er precies op zo'n sabbat?
- AN** Eerst knielen we voor de meester en dan kroont hij een van ons tot koningin voor één nacht. Vervolgens moeten wij hem omtrent zijn staart of aan zijn eersgat kussen. Maar dan moet ge wel uwen asem inhouden want hij kan nog erger stinken dan jonge geiten bij het naderen van de winter.
- MECHLYNE** Ekes!
- AN** Na verschillende ceremonieën gaan we schransen en dansen en als ge chance hebt moogt ge op het eind misschien boeleren met een duivel, met Moenen of Tielen of Moonvayer of Lange Lobbe, als ze tenminste daar zijn.
- MECHLYNE** Ik kan niet wachten. Wat eten we?
- AN** Dat hangt ervan af. Soms is het lekker, soms is het ook niet te vreten. Met Pasen hebben we een keer heel uitzonderlijk kersensap en noten gehad met bier en wijn, of hutsepot, maar we hebben ook al padden gehad of rot vlees van gehangenen of ongedoopte kinderen, op het kerkhof ontgraven. Maar het rare is dat, wat ge ook eet, ge u nooit verzadigd voelt en nog evenveel honger en dorst hebt als voordien.
- MECHLYNE** Godlieveheer!
- AN** *(grijpt Mechlyne stevig vast)* Denk eraan dat ge in aanwezigheid van duivels en boze geesten nooit de naam van God of Jezus uit moogt spreken, want daar kunnen ze niet tegen en dan verdwijnen ze en dan kunt ge het boeleren wel vergeten. *(kijkt op haar polshorloge; een anomalie af en toe mag best wel)* Maar genoeg gezeverd. Het is tijd nu. *(An gaat op de ton staan)*
- MECHLYNE** Wat doet ge?
- AN** *(zucht)* Doe mij nu maar gewoon na. *(An springt achterstevoren van de ton terwijl ze roept)* Ik spring uit het rijk Gods in het rijk van de duivel!
- MECHLYNE** *(doet hetzelfde)* Ik spring uit het rijk Gods in het rijk van de duivel!

Plots veel 'psychedelisch' licht.

MECHLYNE *(kijkt verbaasd rond en begint met open zintuigen rond te dolen; euforisch)*
Oooohhh!!! Ik zie nu alle kleuren van de zon, ik hoor... ik hoor het lawaai van de stilte, ik ruik de geur van Moeder Natuur, ik voel de malse adem van de wind op mijn huid en ik proef de kruidige smaak van de nacht!

AN *(grijnzend)* Klaar voor de reis dus?

MECHLYNE *(begint te dansen)* Het leven is zoveel schoner nu! *(neemt An vast en begint met haar te dansen)* Zelfs gij zijt nu een schone vrouw, An!

AN *(gemaakt kwaad)* Awel, merci!

Beide vrouwen dansen tot plots een gemaskerde man kreunend komt aangestrompeld. Hij bloedt aan het hoofd. De vrouwen schrikken. Mechlyne gilt. Als de man An herkent, neemt hij zijn masker af.

OMAER *(zucht)* Gelukkig, An Kolda.

AN Wie we daar hebben, Omaer Verslype. Wat scheelt er?

OMAER Ik ben gewond.

AN Wat is er gebeurd?

OMAER We gingen geld ophalen, maar de boer en zijn knechten en drossaard Mondelaers met zijn manschappen stonden ons op te wachten.

AN Aiaiaiaiaia.

OMAER We zijn beginnen te vechten en dan heeft een van die knechten mij met zijn knuppel op mijn kop geraakt. Maar gelukkig ben ik nog kunnen vluchten. Wat er met de anderen gebeurd is, weet ik niet.

MECHLYNE Wie is dit, An?

AN Omaer Verslype, een kapitein van de bokkenrijders.

MECHLYNE *(haar mond valt open van verbazing)* Whaw! Een echte bokkenrijder!

OMAER Wie is dit schoon wicht, An?

AN Dit is Mechlyne Blockx, een stagiaire. *(spottend)* Ze neemt een sabbatical.

MECHLYNE Ik heb al veel over de bokkenrijders gehoord en gelezen in de boeken van professor Top, maar ik heb nog nooit een echte gezien.

OMAER Dan zoudt ge ook moeten weten, meiske, dat alleen mensen die ons niet kennen ons bokkenrijders noemen, omdat ze denken dat we op een bok door de vlucht kunnen vliegen, wat niet waar is, en dat wij onszelf liever 'gesellen' noemen. *(grijpt plots naar zijn hoofd)* Aaaaaahhhhh!!! Mijn kop staat op springen!

- AN** *(tot Mechlyne)* Ga eens vlug wat mandragora plukken op de galgenberg. *(tot Omaer)* Ik zal iets maken om de pijn te verzachten.
- MECHLYNE** Man...?
- AN** Mandragora. Kent ge dat niet?
- MECHLYNE** *(schudt het hoofd)* Nee.
- AN** *(zucht)* En dat wil heks worden. Mandragora is een krachtige plant van bovennatuurlijke aard. Ze ontspringt aan de voet van een galg wanneer een veroordeelde zijn zaad loost op het moment dat hij sterft.
- MECHLYNE** *(hulpeloos)* Hoe ziet ze eruit?
- AN** *(zucht)* Laat maar, ik zal zelf wel gaan. Houdt gij Omaer ondertussen dan maar even gezelschap. *(An vertrekt)*
- MECHLYNE** *(bezorgd)* Gaat het?
- OMAER** *(verbijdt de pijn)* Nee, niet echt.
- MECHLYNE** Verschoning.
- OMAER** Die naar de hemel spuwt, spuwt in zijn eigen aangezicht.
- MECHLYNE** Wat hebt ge uitgespookt?
- OMAER** Dat wat bokkenrijders doen. *(declameert)* 'We zijn met achten, we stelen alle nachten; omdat we te lui zijn om te werken, bestellen we de kerken!' *(zucht)* We hadden een brandbrief gelegd bij een rijke herenboer.
- MECHLYNE** *(applaudisseert)* Goed zo! We moeten de rijken de crisis doen betalen. Alle macht aan de arbeiders!
- OMAER** *(bekijkt haar met een scheef oog)* Zijt ge er zeker van dat ge in de juiste tijd geboren zijt?
- MECHLYNE** *(gaat onverstoord verder)* Wij worden al eeuwen uitgebuit door het patronaat en wij, onnozelaars, wij laten maar van ons profiteren. Daarom is het goed dat er bokkenrijders zijn die dit niet langer pikken en in verzet komen.
- OMAER** Nou...
- MECHLYNE** *(krijgt een idee)* Omaer, ik wil ook bokkenrijder worden en vechten tegen uitbuiters en onderdrukkers en ijveren voor een basisinkomen!
- OMAER** *(terzijde)* Het is toch vooral om te kunnen labberlotten¹³ dat wij uit stelen gaan.

---

¹³ Labberlotten: een losbandig leven leiden

- MECHLYNE** Mag ik bokkenrijder worden, Omaer? Please? (*ongerust*) Vrouwen mogen toch ook bokkenrijder worden, of niet?
- OMAER** Sinds vorig jaar wel, ja. We hebben al genoeg miserie met drossaard Mondelaers, miserie met Unia daar bovenop kunnen we heel hard missen.
- MECHLYNE** Wat moet ik doen om bokkenrijder...
- OMAER** (*zucht*) Gezel.
- MECHLYNE** ... verschoning, om gezel te worden?
- OMAER** De eed afleggen, dat is voldoende. Maar wie zich niet aan die eed houdt, die maken we van kant.
- MECHLYNE** (*vastberaden*) Omaer, ik wil nù bokkenrijder... euh... gezel worden.
- OMAER** (*zucht*) Mechlyne, ge zijt een schoon maagdelijn, zoudt ge niet beter...
- MECHLYNE** (*dreigend*) Probeer me niet van gedacht te doen veranderen, Omaer, want dat gaat u toch niet lukken. Wat ik in mijn kop heb zitten, dat heb ik niet in mijn kont.
- OMAER** Dat vreesde ik al.
- MECHLYNE** Dus?
- OMAER** Gij kraait koning¹⁴. Steek uw linkerhand omhoog en zeg mij na. 'Ik, Mechlyne Blockx...'.
MECHLYNE (*steekt haar linkerhand omhoog*) 'Gij, Mechlyne Blockx...'.
OMAER Nee, vrouwmens, gij zijt Mechlyne Blockx, ik ben Omaer Verslype. Opnieuw.
MECHLYNE 'Gij, Omaer Verslype...'.
OMAER Nee! Ge moet uw naam zeggen, niet de mijne! Opnieuw. 'Ik, ...'. (*Mechlyne antwoordt niet*) Allez, vooruit!
MECHLYNE (*aarzelend*) Gij...
OMAER (*springt bijna uit zijn vel*) Maar nee! Zeg mij nu toch eens gewoon na, dat kan toch niet zo moeilijk zijn! 'Ik, Mechlyne Blockx...'.
MECHLYNE Ik, Mechlyne Blockx...

De rest van de eedaflegging gebeurt zonder problemen. Omaer zegt telkens een korte zin uit onderstaande tekst, Mechlyne herhaalt, zonder fouten.

---

¹⁴ Koning kraaien: winnen

- O/M** Ik verzaak aan God en zijne Heiligen, beloof getrouw te blijven aan de bende en nooit iets te veropenbaren, zelfs op de pijnbank, en ware het dat mij onder de tortuur de eene of andere bekentenis zoude ontsnappen, dan al ik ze daarna terugtrekken. Ik zal mij uiterlijk als goed christen gedragen, te biechten en te communie gaan, maar niets aan den biechtvader belijden nopens de diefstallen, brandbrieven of moorden. Ik verplicht me om tegenwoordig te zijn op alle nachtelijke bijeenkomsten waarop men mij zal uitnoodigen en van geen diefstal te begaan zonder bevel mijner oversten.
- MECHLYNE** Dat zou zo uit onze gemeentewet kunnen gehaald zijn.
- OMAER** Proficiat!
- MECHLYNE** Dan ben ik dus nu officieel een bokkenrijder of bokkenrijdster?
- OMAER** Een gezet.
- MECHLYNE** Dan ben ik dus nu officieel een gezet, mateke?
- OMAER** Dan zijt ge nu officieel lid van onze bende.
- MECHLYNE** Whaw! (*gniffelend*) Mijn vriendin Tanne gaat nog meer stikjaloers zijn als ze hoort dat ik nu zowel bokkenrijder als bijna heks ben. Ik weet zelf nog niet waar ik het meest fier op moet zijn. Zeg collega, waarom hebben wij eigenlijk zo'n slechte naam? Wij zijn toch revolutionairen, wij vechten toch voor de goede zaak?
- OMAER** Er zijn er die denken dat wij de duivel aanbidden en dat wij hem één keer per jaar gaan bezoeken op de Mookerheide, maar dat is onzin. Duivels aanbidden, dat is meer iets voor u, heksen.

Telefoongerinkel. Mechlyne haalt ergens van tussen haar kledij een gsm tevoorschijn.

- MECHLYNE** (*kijkt op het scherm*) Als ge van de duivel spreekt... mijn vriendin Tanne! Verschoning Omaer, maar die moet ik even nemen. (*spreekt opgewonden tot haar vriendin*) Hey, Tanne, ge kunt niet raden wat er zojuist gebeurd is... Jaja, dat ook ja, maar... Jaja, (*kijkt steeds naar Omaer*) het is een hele schone... Jaja, ik heb het getroffen, maar wat ge zeker moet weten is dat ik...

Omaer is ondertussen tot bij Mechlyne gekomen. Hij grist haar de telefoon uit de handen, gooit die op de grond en stampst hem kapot.

- MECHLYNE** Wat voor de duivel...
- OMAER** Dat kunt ge beter niet doen, ge weet maar nooit of de drossaard u afluistert. Of de Russen.
- MECHLYNE** (*slaat zich voor de kop*) Verschoning, Omaer, ik ben een stom kieken.
- OMAER** (*glimlacht*) Maar dan wel een heel schoon stom kieken.
- MECHLYNE** Allez, ge maakt mij verlegen, Omaer.

OMAER Dat is nergens voor nodig. Ge moogt gerust wat zelfbewuster worden, Mechlyne. Ik heb dat ook moeten leren. Een paar jaar geleden heb ik een assertiviteitstraining van het Davidsfonds gevolgd en sindsdien durf ik van mezelf te zeggen dat ik een knappe, intelligente, bescheiden en grappige gast ben.

MECHLYNE *(beaat)* En daar is geen woord van gelogen.

OMAER Merci. Hier en daar wat onvolmaaktheden zoals een kalknagel, maar zeg nu zelf, aan wie mankeert er niks?

MECHLYNE *(kijkt Omaer verliefd en doordringend aan)* Weet ge dat mensen toch heel veel van elkaar kunnen houden, ook al is er geen sprake van 'liefde op het eerste gezicht'? Soms zelfs als ge hen dwingt. De liefde heeft alleen wat tijd nodig en soms is dat veel, soms is dat weinig. *(ze blijft Omaer aanstaren)*

OMAER Wat zijt ge aan het doen? Zijt ge mij aan het beheksen?

MECHLYNE *(glimlacht)* Oh ja.

OMAER Door u laat ik me graag betoveren.

MECHLYNE Weet ge wat ik ga doen? Ik ga uw hoed in een heksensopje wassen zodat ge altijd naar mij toe zult komen als ik naar u verlang.

OMAER Ge zult nooit tevergeefs wachten, Mechlyne.

Mechlyne en Omaer kussen elkaar.

MECHLYNE *(maakt zich los)* Een heks en een bokkenrijder, wat voor soort kindjes zou dat geven?

OMAER Hele schone, denk ik, met haakneuzen vol wratten en met lange staarten en bokkenpoten.

MECHLYNE *(lacht)* Beseft ge dat wij eigenlijk veel gemeen hebben, en dan bedoel ik niet zozeer gij en ik als wel bokkenrijders en heksen.

OMAER Is dat zo?

MECHLYNE Maar ja, ziet ge dat dan niet? Wij zijn allemaal buitenbeentjes, mensen met onconventionele opvattingen en ideeën, mensen waar men geen vat op krijgt en juist omdat de machthebbers – altijd mannen – ons niet kunnen dwingen in hun voorgeprogrammeerde structuren en ons dus als een gevaar voor de gevestigde orde zien, gaan ze ons vervolgen en opsluiten of uit de weg ruimen.

OMAER *(met de mond vol tanden)* Euh... zo had ik dat nog niet bekeken.

MECHLYNE *(vol vuur)* Bokkenrijders en heksen zouden aan hetzelfde zeel moeten trekken en één front moeten vormen tegen dat gedateerd, traditioneel, christelijk, patriarchaal en kapitalistisch waardenkader.

OMAER Euh... nou zeg!

MECHLYNE *(scandeert terwijl ze Omaer vastneemt)* Dit is een begin, wij gaan door met de strijd!
Dit is een begin, wij gaan door met de strijd!

AN *(terug op)* Zo hard staan baljaren is geen goed gedacht als drossaard Mondelaers op oorlogspad is.

MECHLYNE *(schrikt)* Verschoning, An.

AN *(terwijl ze met de vers geplukte kruiden aan de slag gaat)* Smeert gij ondertussen onze bezem maar in met die zwarte zalf uit dat groen potteke met dat rode deksel. Het ligt in mijn mand.

Mechlyne kan haar ogen niet van Omaer afhouden en neemt een rood potteke met een zwart deksel uit de mand van An. Met de groene zalf begint ze de bezem in te vetten. Plots horen we het lawaai (eventueel op band) van naderende soldaten.

AN *(kijkt verschrikt rond)* Drossaard Mondelaers is daar!

OMAER Miljaar! Wegwezen!

Omaer fluit op zijn vingers en een bok (op wieltjes, met een touw voortgetrokken door iemand in de coulissen) verschijnt. Omaer kruipt op het beest, geeft het de sporen en gaat er vliegensvlug vandoor.

MECHLYNE *(staat versteld)* Omaer! Wacht! Neem mij mee! *(maar als Mechlyne beseft dat Omaer niet zinnens is terug te komen, begint ze driftig te stampvoeten)* Lafaard! Klootzak! Revolutionair van niks! Profiteurke! Knappe, intelligente, bescheiden, grappige gast? Mijn hol, ja! *(tot An)* Mannen zijn varkens!

AN Allez, weer iets bijgeleerd vandaag. Welkom terug in het rijk Gods. Vlug, kruip achter mij op de bezem. We gaan ervandoor vooraleer de drossaard ons te stekken krijgt. *(de beide vrouwen kruipen op de bezem)* 'Dat de duivel ons voere over heg en struik tot in de pastoor van Keulen zijn wijnkelder!' *(er gebeurt niets)* Wat is me dat? Hij wil niet starten. Dat heb ik nog nooit meegemaakt.

MECHLYNE Misschien is hij zonder naft gevallen.

AN *(ruikt aan de bezem)* Met welke zalf hebt ge hem ingesmeerd?

MECHLYNE Met die groene zalf uit dat rode potteke met dat zwarte deksel, zoals ge gezegd had.

AN *(kwaad)* Gij se stomme trien! Ge hebt de verkeerde zalf gebruikt! Die zwarte zalf uit dat groene potteke met dat rode deksel, had ik gezegd. Die groene uit dat rode potteke met dat zwarte deksel is tegen een pijnlijke menstruatie!

MECHLYNE Verschoning, An. Zal ik anders duwen, misschien dat hij dan in gang schiet.

AN Te laat!

Drossaard Guido Mondelaers is met enkele soldaten ten tonele verschenen.

GUIDO Aha! An Kolda! Dat is pas chance hebben: een bokkenrijder opjagen en een heks vangen. Een levend beeld van de dood en een dood beeld van het leven.

AN *(fluistert tot Mechlyne)* Zwijgt gij en laat mij het woord doen.

GUIDO Mannen, grijpt haar! *(de soldaten vliegen op An af)* Maar pas op dat ze u niet bij de keel grijpt, want met hare boze asem kan ze u betoveren. *(de soldaten grijpen An vast)*

SOLDAAT En dat jufferke?

AN Blijft met uw poten van haar af, ze hoort bij mij. Dat is Mechlyne Blockx, een leerling-heks.

MECHLYNE Dat is niet waar!

GUIDO Laat haar maar gaan. Heksen liegen altijd, dus als An Kolda beweert dat dat wicht bij haar hoort, dan betekent dat eigenlijk dat dat kind er niets mee te maken heeft.

SOLDAAT Tenzij ze juist wel de waarheid spreekt en ons wil doen geloven dat ze liegt, hetgeen dan zou betekenen dat het meisje wel degelijk een leerling-heks is. Het meisje zelf ontkent trouwens dat ze een heks is, maar vermits heksen altijd liegen...

GUIDO Niet moeilijk doe, hè vriend. Zo slim is die nu ook weer niet.

SOLDAAT 'Alle Kretenzers liegen, zei de Kretenzer.'

GUIDO *(tot Mechlyne)* Ga maar naar huis, maske, uw moeke heeft viskes gebakken.

MECHLYNE Merci, mijnheer! *(Mechlyne vertrekt)*

GUIDO En nu tussen ons, An Kolda, gij suppoost van den duivel. Weet dat gij op al mijn vragen zult antwoorden, toverkol, is het niet goedschiks, dan toch kwaadschiks.

AN Nooit!

GUIDO Welke eed hebt gij aan de verdoemde geesten gedaan?

AN No comment.

GUIDO Hoe gaat dat in zijn werk? Met welke plechtigheden gaat dat gepaard?

AN No comment.

GUIDO Wat hebt gij beloofd en in welke bewoordingen gebeurde dat?

AN No comment.

GUIDO Welke belofte werd u in ruil gedaan? Hebt gij daarvoor geld, goed en eer ontvangen?

AN No comment.

SOLDAAT Ik denk dat ze wat veel naar Engelse crime series heeft gekeken.

GUIDO Hoe komt gij op de sabbat en hoe wordt daar gedanst?

AN No comment.

GUIDO Gaat gij er te voet heen of wordt gij er gebracht?

AN No comment.

GUIDO Waaruit, waar en hoe wordt de toverzalf bereid?

AN No comment.

GUIDO Met welke middelen brengt gij de mensen, het vee en de veldvruchten schade toe?

AN No comment.

GUIDO Vliegt gij tijdens de verplaatsingen door de lucht of niet?

AN No comment.

GUIDO Hoe komt gij weer thuis? Hebt gij daar uw vrienden gezien? Ook de boze geesten?

AN No comment.

GUIDO Aan welk offer en aan welke plechtigheid hebt gij deelgenomen voor het altaar van de duivel?

AN No comment.

GUIDO Wat deed gij verder? Hoeveel personen waren er in uw gezelschap?

AN No comment.

GUIDO Wanneer moet gij daar komen en hoelang moet gij er verblijven? In bossen, op bergen, in leegstaande huizen?

AN Ge kunt nog zoveel vragen stellen als ge wilt, zonder mijn advocaat zeg ik geen woord.

GUIDO En wie is uw advocaat?

AN De allerbeste.

GUIDO Sven Mary? Hans Rieder?

AN Nee. Als ik vrij kom, zal dat zijn omdat ik onschuldig ben, niet omwille van een of andere pietluttige procedurefout.

GUIDO *(nieuwsgierig)* Wie is het dan?

SOLDAAT Jef Vermassen!

Algemene hilariteit.

AN Walter Van Steenbrugge.

Nog veel meer hilariteit.

GUIDO Awel, veel chance dan. Ge weet toch dat die Van Steenbrugge nog nooit een proces heeft gewonnen? Allez, volgens Kaaiman dan toch.

AN No comment.

GUIDO Zoals ge wilt, helleveeg. Weet ge ook wat we nu met u gaan doen?

An spuwt Guido in het gezicht.

GUIDO Gij del van een wijf, hondsvot, schurftig schaap! Wij gaan u uitkleden en uw duivelsmerk zoeken en als wij dat gevonden hebben, gaan wij u tortureren opdat de pijn van den ene de vrees van velen zoude moge wezen. Wij zullen uw oren, uw neus en uw vagijn volstoppen met linnen, doordrenkt met olie, en dat met een kaars in brand steken. We zullen u de Spaanse laarzen aanbinden. We zullen hete kolen in uw oksels en onder uw voeten plaatsen. We zullen u de handschroeven aanleggen. We gaan u schandmerken, kastijden, castigeren, tuchtigen, geselen, kielhalen, panaarzen, kromsluiten, empaleren, spietsen, radbraken en decimeren. We zullen u vierendelen, aan het kruis slaan, schavotteren, wurgen en levend verbranden. We zullen u ontdarmen en onthoofden en de restanten van uw zondig lijf op een rad tentoonstellen en daarna in ongewijde grond begraven. Dat gaan wij doen met u. Tegen duivelskunstenaars die alleen maar de zonde dienen en die met de listige vangarmen van de seksualiteit de duivel willen laten triomferen is alles geoorloofd, want het onkruid der dwalingen moet geheel en al uitgeroeid worden! Dan zult ge wel anders piepen, gij lelijke kolrijdster, en dan zult ge gaarne alle andere heksen uit de streek verklikken.

AN Ik zal niets bekennen, 'totte laetste druepel bloets, als van gheene dansinghe (= sabbat), noch tooverie, wetende te spreken'.

GUIDO Dat zullen we dan nog wel zien. Breng de wipgalg!

De wipgalg wordt op het podium gereden en de soldaten trekken An omhoog. Eén van de soldaten wendt zich tot het publiek.

SOLDAAT Ge ziet, vroeger was het allemaal zo slecht nog niet. Hoe het afloopt met An Kolda, Mechlyne Blockx en Omaer Verslype komt ge misschien in een ander tafereel nog aan de weet... als ge braaf zijt tenminste.

Terwijl An Kolda de eerste pijnkreten slaakt, gaat het doek langzaam dicht.

76 JAAR BELGIE – HET HISTORISCH MUSEUM VAN BROEKRODE

Korte inhoud

Het is 21 juli 1906, exact 75 jaar na de eedaflegging van Leopold I als eerste Koning der Belgen. In Broekrode wordt het Historisch Museum van Broekrode geopend. Directeur Guy Monde l'Arte heet de genodigden welkom en geeft een korte rondleiding.

Het is 21 juli 2016, exact 185 jaar na de eedaflegging. Katty Kools, een kritische journaliste, bezoekt het Historisch Museum van Broekrode. Zij geeft commentaar op wat ze ziet en op wat ze in de catalogus leest.

Beide plots lopen door elkaar. De personages zijn anachronismen in elkaars verhaal en zien elkaar dus niet.

Personages/Acteurs

- Guy Monde l'Arte, directeur van het Historisch Museum Broekrode
- Koning Willem I
- Koning Leopold I
- Koning Leopold II
- Fenella, een doofstom vissersmeisje
- Een revolutionair
- Katty Kools, een moderne, kritische journaliste

Decor

Geen specifieke vereisten, alleen een paar sokkels voor de beelden. Verdere inkleding van het museum naar eigen goeddunken.

Opmerking

- 'Mannelijke' beelden kunnen uiteraard ook door actrices gespeeld worden.
- Misschien kan dit tafereel (Katty Kools uitgezonderd) volledig in zwart-wit gespeeld worden?
- België werd onafhankelijk in 1830, maar pas op 21 juli 1831 legde Leopold de eed af, dus in 1906 bestaat België 76 jaar, maar als koninkrijk (met koning) eigenlijk maar 75 jaar. Onze koningen zijn ook geen 'koning van België', maar wel 'koning der Belgen'.
- Ook in dit tafereel maak ik gebruik van historisch feitenmateriaal... met hier en daar een sausje fantasie eroverheen.

Muziek: de Marseillaise. Guy Monde l'Arte haast zich voor het voordoek en begint driftig naar de regiekamer te gebaren. Hij is gekleed zoals een man van stand dat was aan het begin van de 20^e eeuw.

GUY Stop! Mijnheer Leterme, alstublieft! De Brabançonne! Dit was de Marseillaise.

Nu weerklinkt wel het juiste volkslied. Guy krijgt het publiek in de gaten.

GUY Ah, u bent er al, zie ik. Welkom! Welkom bij de officiële opening van het Historisch Museum van Broekrode op deze uitzonderlijke dag. Want vandaag, 21 juli 1906 is het exact 75 jaar geleden dat Leopold van Saksen-Coburg-Gotha de eed aflegde als eerste koning in het nieuwe koninkrijk België. Beste genodigden, onder leiding van mijzelf, Guy Monde l'Arte, directeur en grote inspirator van het Historisch Museum van Broekrode, en vooral door mijzelf, is er bijzonder hard gewerkt om dit museum, dat volledig gewijd is aan de geschiedenis van ons dierbaar België, hier in het centrum van Broekrode bijna letterlijk uit de grond te kunnen stampen, en ik ben er dan ook bijzonder fier op om u te kunnen zeggen dat we daarin met verve geslaagd zijn. De plannen heb ik zelf getekend, want hedendaagse architecten zijn meer bezig met de vormgeving van hun eigen ego dan met de functionaliteit van hun ontwerpen. De materialen heb ik zelf gekozen, en ook de inrichting en de begeleidende teksten zijn

van mijn hand. Het Historisch Museum van Broekrode, beste genodigden, een museum over geschiedenis, een museum over het verleden dus, zal geschiedenis schrijven als een museum van de toekomst! Ik had u graag rondgeleid door alle 65 zalen van mijn... van ons museum, maar helaas hebben we daar nu de tijd niet voor en dus zal ik mij noodgedwongen moeten beperken tot zaal 1, waar de beelden van de hoofdrolspelers uit de eerste 75 jaar van ons koninkrijk (uit 76 jaar België) ons zullen verwelkomen. Volgt u mij maar!

Het doek gaat open. We zien nu 5 'levende' standbeelden op een sokkel, dat van Leopold I, dat van Leopold II, dat van Willem I, dat van Fenella en dat van 'de revolutionair'. Daartussen, niet zichtbaar voor Guy, want in een andere tijd, loopt Katty Kools te flaneren met een catalogus in haar hand. Zij is modern gekleed. Guy en Katty kruisen elkaar regelmatig maar zien elkaar dus niet. Guy begint te applaudisseren voor zijn eigen ontwerp.

GUY Kent u Charles Baudelaire? Dat was een onbetekenende Franse dichter die ooit gezegd schijnt te hebben dat je Belg wordt omdat je gezondigd hebt. Ik beweer het tegendeel, Belg ben je omdat je uitverkoren bent!

Guy gaat nu naar het standbeeld van Leopold I. Deze houdt een kartonnetje omhoog met daarop het nummer 5.

GUY Hier staat hij dan, de grondlegger van onze dynastie, koning Leopold I die op 21 juli 1831, nu 75 jaar geleden, de eed aflegde als eerste koning der Belgen. U zal zich misschien afvragen waarom hij een bordje met het nummer 5 draagt. Wel, dat is heel eenvoudig. Leopold was eigenlijk pas de vijfde kandidaat voor de troon! Het Nationaal Congres, dat is het grondwetgevend parlement dat direct na de onafhankelijkheidsverklaring gekozen werd...

KATTY Gekozen? Door nog geen 50.000 burgers, ja, geselecteerd op basis van cijns- en bekwaamheidskiesstelsel. Amai, over democratie gesproken!

GUY ... het Nationaal Congres had in eerste instantie (*het beeld neemt nu een andere pose aan en houdt een bordje met het nummer 1 omhoog*) aan de 16-jarige hertog van Nemours gedacht, de tweede zoon van de Franse koning Louis-Philippe, maar Groot-Brittannië verzette zich tegen deze kandidatuur omdat hierdoor Frankrijk te machtig zou kunnen worden. Ook de andere kandidaten, zoals (*het beeld neemt nu een andere pose aan en houdt een bordje met het nummer 2 omhoog*) de hertog van Leuchtenstein, een kleinzoon van Josephine, de eerste vrouw van Napoleon, of (*het beeld neemt nu een andere pose aan en houdt een bordje met het nummer 3 omhoog*) Karel van Oostenrijk, broer van de Oostenrijkse keizer Frans II konden niet op voldoende steun rekenen. Maar ook (*het beeld neemt nu een andere pose aan en houdt een bordje met het nummer 4 omhoog*) de prins van Oranje, zoon van koning Willem I (*Willem I slaat zich op de borst en steekt de handen in de lucht*) is niet voor iedereen aanvaardbaar (*Willem maakt nu het bekend fuckgebaar*). Als compromisfiguur – onthoud het woord 'compromis, het maakt net zoals 'postjespakken', 'politieke spelletjes', 'jassendraaijerij' en 'mes in de rug' een substantieel onderdeel uit van het Belgische politieke vocabularium – wordt tenslotte een Duits konijn (*het beeld neemt nu de pose van een konijn aan*) uit de hoed getoverd, (*het beeld neemt nu zijn originele pose weer aan en houdt opnieuw het bordje met het nummer 5 omhoog*): de 40-jarige Leopold van Saksen-Coburg en Gotha!

- KATTY** We zitten hier in dit land dus niet met een koningshuis van eerste keus, ook niet met een van tweede of derde keus, zelfs niet met een van vierde keus, maar met een van vijfde keus! Hadden ze toen fatsoenlijk gekozen, dan zaten we nu niet met de gebakken peren. Dubbel Flippen!
- GUY** Leopold werd geboren in 1790. Op zijn 12^e was hij al generaal in het Russische leger. In 1816 trouwde hij met Charlotte, prinses van Wales, dochter van de Engelse regent Georges IV, en daardoor de vermoedelijke troonopvolgster, maar helaas, een jaar later al sterft ze in het kraambed. (*Leopold begint nu hartstochtelijk te wenen*) Leopold, later ook wel de koning-koppelaar genoemd, laat in 1818 zijn zuster Victoire trouwen met Edward, de hertog van Kent en broer van de Engelse regent. Zij wordt de moeder van Queen Victoria. Op aanraden van 'dear uncle' Leopold trouwt Victoria met haar neef Albert, een zoon van Leopolds oudere broer.
- KATTY** Neef en nicht vrijen dicht, maar trouwen niet licht!
- GUY** Zelf kon hij ook koning van Griekenland worden, maar idealist al hij is...
- KATTY** Ha!
- GUY** ... kiest hij voor ons land en legt dus op 21 juli 1831 de eed af als eerste koning der Belgen. Een jaar later sluit hij, louter uit politieke overwegingen, een verstandshuwelijk met Louise-Marie, prinses van Orleans én dochter van de Franse koning Louis-Philippe...
- KATTY** ... én 22 jaar jonger, de oude bok!
- GUY** De koningin schenkt hem 4 kinderen, eerst Louis-Philippe, maar de prins wordt amper één jaar oud (*Leopold begint weer onbedaarlijk te bleiten*), dan Leopold...
- LEOPOLD II** (*steekt zijn hand omhoog*) Yo, les hommes! (Yo, de mannen!)
- GUY** ... Philippe en tenslotte Charlotte, die het tot keizerin van Mexico zal schoppen...
- KATTY** ... en totaal kierewiet wordt. Misschien een familietrekje?
- GUY** Maar ook Leopolds tweede vrouw, onze eerste koningin, sterft jong (*Leopold laat nu pro forma een paar krokodillentranen*), 38 jaar oud. Leopold is een intelligente man. Hij spreekt Duits, Frans, Engels en Italiaans...
- KATTY** Maar geen woord Nederlands!
- GUY** ...en hij heeft uiteraard heel veel voor ons land betekend. Hij heeft België uitgerust met een netwerk van 'den ijzeren weg', zodat het de draaischijf van de handel is geworden in Europa. Het is bij hem dat het idee gerijpt is om op zoek te gaan naar kolonies. Er worden tientallen kolonisatieprojecten bestudeerd en gepland, o.a. in Abessinië, in Nicaragua, in West-Afrika en in Australië, ze worden soms zelfs gedeeltelijk uitgevoerd, zoals in Guatemala, maar uiteindelijk mislukken alle pogingen. Het is zijn zoon en opvolger, onze huidige koning Leopold II (*Leopold II maakt een buiging*) die de droom van zijn vader met bijzonder veel succes zal realiseren.

- LEOPOLD II** Il faut une colonie à la Belgique!
- GUY** Onder het bewind van Leopold I start ook de bouw van de fortengordel rond Antwerpen, maar onze arme koning zal de voltooiing ervan niet meer meemaken. Hij sterft op 10 december 1865.
- KATTY** Zonder te weten dat die opvolger door de geschiedenis uiteindelijk als een wrede tiran zal ontmaskerd worden, als een massamoordenaar aan wiens handen het bloed van miljoenen Congolezen kleeft, ook al heeft hij zelf nooit één voet in zijn kolonie gezet.
- Guy wandelt nu naar het beeld van Leopold II. Deze heeft een extreem grote neus en een lange, grijze baard.*
- GUY** En dit is uiteraard, u kent hem allemaal, onze huidige vorst, Leopold II. Hij is nog niet dood, maar deze uitzonderlijk grote staatsman verdient bij het leven al een standbeeld. Wat onze goede koning tot nu toe allemaal al niet voor ons gedaan heeft! Wanneer hij in 1865 aan het bewind komt, verkeert de Belgische economie in volle bloei. Vooral in de constructie van machines en locomotieven, in de glasproductie en in de wapenhandel staat ons land in Europa en zelfs in de hele wereld aan de top.
- KATTY** En vooral de orthopedische sector is booming business geworden nu er plots honderdduizenden protheses van onderarmen mogen gemaakt worden voor al die arme, zwarte negers die op onverklaarbare wijze hun handen zijn kwijtgeraakt bij het tappen van rubber.
- LEOPOLD II** *(begint te zingen en met de handjes te draaien)* Handjes draaien, koekebakkevlaaien, handjes draaien, koekebakkevis, je kunt het niet geloven hoe lekker dat dat is, je kunt het niet geloven hoe lekker dat dat is, stokvis!
- KATTY** Domheid, arrogantie, een gebrek aan empathie, een niet al te hoog iq, dat is iets wat men wel meer ziet in de Europese vorstenhuizen, ook in het onze... en zeker als je, zoals ik, in het begin van de 21^e eeuw leeft.
- GUY** *(bekijkt Leopold sceptisch)* Misschien speelt het feit dat er in de hoge adellijke kringen nogal veel onder elkaar getrouwd wordt wel een rol in het soms bizarre gedrag van onze vorsten.
- KATTY** Inteelt.
- GUY** Jammer genoeg hebben we in het laatste kwart van de vorige eeuw wel een zware economische crisis gekend.
- KATTY** En als reactie op de stakingen die daarop volgden – want de arbeiders waren natuurlijk de voornaamste slachtoffers – liet ‘onze goede koning’ het leger de betogers neerschieten. De Gentse socialist Anseele noemde hem ‘een volksmoordenaar’.
- GUY** Bij zijn eedaflegging in 1865 zegt de kersverse koning: ‘Het is mijn enige wens dat België na mij groter, sterker en mooier zal zijn.’ Die wens doet onze koning-urbanist, onze koning-bouwheer, zelf in vervulling gaan. Zo maakt hij bijvoorbeeld van Brussel

een schitterende, moderne en monumentale hoofdstad. Aanvankelijk financiert hij zijn projecten uitsluitend met privé-fortuin, maar als de geldstroom uit Congo begint aan te zwellen, maakt hij daar uiteraard dankbaar gebruik van.

- KATTY** Bloedrubber!
- GUY** De Congo, beste genodigden, dat is zijn kindje. Met de Congo verwezenlijkt hij niet alleen zijn eigen droom, maar ook die van zijn vader. Eerst onderzoekt hij o.a. koloniale mogelijkheden op Cyprus en Rhodos, hij bestudeert potentiële afzetgebieden in China, hij wil zelfs van de Chinezen het eiland Formosa pachten, hij richt zijn pijlen vooral op de Filippijnen, maar als ook dat project mislukt, dan laat hij zijn oog op Afrika vallen. Uiteindelijk slaagt hij in zijn opzet, weet hij de Congo-Vrijstaat binnen te halen...
- KATTY** Op een bijzonder achterbakse manier!
- GUY** ... en kan er zich als Vorst-Soeverein laten installeren, als absolute monarch met een haast onbepaalde macht. ... Maar wie is deze man eigenlijk, die onze harten zo heeft veroverd?
- KATTY** *(leest in de catalogus)* Al van zijn geboorte heeft Leopold een delicate gezondheid. Hij heeft last van een reumatische aandoening in zijn been, waardoor hij zijn hele leven op een stok moet steunen en wat hinkt.
- LEOPOLD I** Hij is subtiel en sluw als een vos. Hij is ongedisciplineerd en zo moeilijk als maar zijn kan.
- LEOPOLD II** Papa!
- KATTY** *(leest)* 'Zijn enorme neus geeft hem iets vogelachtigs. Ze vormt een schaduw die veel weg heeft van de schaduw van de berg Athos.'
- GUY** Op zijn 18^e trouwt deze bleke, gesloten, ernstige jongeman met de vrolijke en impulsieve 16-jarige Marie-Henriëtte, dochter van aartshertog Jozef, prins van Hongarije en Bohemen. Het huwelijk wordt, zoals ook het tweede van zijn vader, uit politieke berekening gesloten. Van enige liefde is er nooit sprake geweest, integendeel, beiden voelen alleen maar afkeer voor elkaar. *(Leopold II maakt nu braakgeluiden)*
- KATTY** *(leest)* Iemand omschreef hun huwelijk als dat van een stalknecht en een non, en met de non bedoelde hij Leopold, de hertog van Brabant.
- GUY** Toch wordt het huwelijk gezegend met kinderen. Eerst komt Louise...
- LEOPOLD II** Het is een vrouwtje!
- GUY** ... dan Leopold...
- LEOPOLD II** *(juicht)* Een troonopvolger!
- GUY** ... maar de kleine prins sterft in 1869, 10 jaar oud. *(Leopold II weent)* Dan volgt prinses Stefanie...

LEOPOLD II *(beteuterd)* Het is weer een vrouwtje.

GUY ... en tenslotte komt prinses Clementine het gezin vervoegen.

LEOPOLD II *(kwaad)* Het is godverdomme toch niet weer een vrouwtje! Putain! Merde!

GUY Taisez-vous, sire!

Guy laat Leopold II gaar koken in zijn eigen gif en wandelt hoofdschuddend naar het beeld van koning Willem I.

GUY De grote boosdoener, en paradoxaal genoeg daardoor ook de man aan wie we onze onafhankelijkheid te danken hebben, is deze man, koning Willem I van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden...

WILLEM I *(met Nederlands accent)* Nou...

GUY ... een eigenzinnig, activistisch en autoritair leider.

WILLEM I Nou...

REVO Wij willen Willem weg, wilde Willem wijzer worden, willen wij Willem weer!

WILLEM I Nou...

GUY Door zijn onderwijsmaatregelen, door zijn weigering om het herstel van kloosters toe te laten, jaagt hij de katholieken tegen zich in het harnas.

WILLEM I Nou...

GUY En met zijn taaldwang – het Nederlands als nationale taal en de vernederlandsing van het onderwijs – jaagt hij de liberalen tegen zich in het harnas.

WILLEM I Nou...

GUY Dit zal hem duur komen te staan.

Guy wandelt nu naar het beeld van Fenella.

GUY Dit is Fenella, een zuster van de visser Masaniello die in het jaar 1647 in Napels een opstand leidde tegen de Spaanse overheersing.

De revolutionair staat al een hele tijd hopeloos verliefd naar het meisje te staren. Leopold I en II krijgen nu pas de knappe Fenella in de gaten. Ze komen van hun sokkel, haasten zich naar Fenella (Leopold II al hinkend), stellen zich voor en proberen haar schaamteloos te verleiden.

LEOPOLD I Enchanté, mademoiselle!

LEOPOLD II *(maakt snelle likbewegingen met zijn tong)* Nous sommes des vrais connaisseurs des femmes; adultes, jeunes ou même très jeunes, ça nous reste bien égal!

Fenella probeert met gebaren duidelijk te maken dat ze niets van beide heren moet weten, maar deze blijven zich opdringen. De revolutionair komt ook van zijn sokkel en hij probeert de Leopolds weg te jagen. Uiteindelijk grijpt Guy in en hij stuurt iedereen terug naar zijn plaats.

GUY Wat is me dat hier allemaal! Vooruit, naar jullie plaatsen, en vlug wat! Et pour les francophones la même chose!

Iedereen gaat terug op zijn sokkel in de houding staan.

GUY Fenella is het hoofdpersonage in een opera van de Fransman Daniël Auber die in 1828 in Parijs in première ging. Ze is een doofstom meisje uit het havenstadje Portici, dichtbij Napels. Fenella wordt verleid door prins Alfonso, de zoon van de tirannieke Spaanse onderkoning van Napels. Maar deze schuift haar aan de kant en laat haar zelfs opsluiten omdat hij gaat trouwen met de Spaanse prinses Elvira. Fenella weet echter te ontsnappen en krijgt onderdak bij diezelfde prinses. Wanneer Fenella haar broer in gebarentaal uitlegt wat er allemaal gebeurd is (*Fenella begint dit nu ook daadwerkelijk te doen*), zet Masaniello de Napolitanen aan tot een opstand tegen de Spaanse tiran. Wanneer zijn aanhangers prinses Elvira kwaad willen doen, neemt hij haar in bescherming uit dankbaarheid voor wat zij voor zijn zuster Fenella heeft gedaan. Maar de revolte wordt neergeslagen en de opstandelingen beschuldigen er Masaniello zelfs van dat hij de zaak verraden heeft en ze doden hem. (*Fenella begint nu te huilen*) Toch een schoon meisje, niet?

LEOPOLD II (*vanop zijn plaats*) Viens, ma petite fille, viens chez oncle Leo. (*begint te zingen*) Viens poupouleke, viens poupouleke viens, gij appelsienendief, Ik heb u toch zo lief!

KATTY (*hoofdschuddend*) Ons koningshuis en vrouwen!

GUY Op het vlak van vrouwen is onze koning, na een eerder aarzelend begin, zeker geen onbeschreven blad. (*samenzweerderig*) Weet u dat hij nogal graag de gunsten van jonge meisjes zoekt?

KATTY Zoeken? Kopen! Dat is algemeen geweten.

GUY Enfin, dat zijn toch de roddels die vooral door de socialistische gazetten verspreid worden. Maar het is wel een feit dat na de geboorte van prinses Clementine de breuk tussen Leopold en Marie-Henriëtte definitief is en onze koning nog veel meer dan vroeger in het buitenland zit, o.a. in Parijs, waar hij kennismakt met Blanche Delacroix, een... euh... een vrouw van... euh... lichte zeden.

KATTY Zeg maar gerust 'een hoer'! Ook dat is algemeen geweten.

LEOPOLD II (*zingt*) Oh Blanche, Blanche, Blanche mijn peird, djuk, djuk, judjuk mijn peird!¹⁵

GUY Zij geeft hem de zonen die hij altijd gewild heeft en hij geeft haar als dank een adellijke titel, die van 'barones de Vaughan'. (*gaat even terug naar Leopold I*) Zelfs onze eerste koning had, wat vrouwen betreft, een eerder bedenkelijke reputatie. Hij ging veel naar de Ardennen om er te genieten van de jacht en van andere genoegens. Hij was onze koningin in de loop der jaren 'discreet ontrouw', zoals men dat in hogere kringen nogal verbloemend placht te zeggen.

---

¹⁵ Vrij naar 'Blanche en zijn peird' van Willem Vermandere.

- KATTY** 'Scheefpoepen', zeggen wij in de lagere kringen, iets minder verbloemend.
- GUY** *(tot iemand in het publiek)* Ik zie u zo lachen, mijnheer/mevrouw... Betekent dat...? Koningin Louise was trouwens op de hoogte van de koninklijke escapades. Later had Leopold zelfs een langdurige verhouding met ene mevrouw Meyer. ... Het zou mij niks verwonderen moesten er nog ooit bastaardkinderen van onze vorige, huidige of toekomstige koningen opduiken.
- KATTY** Dan is het 'boel', dat kan ik jullie verzekeren!
- GUY** *(gaat terug naar Fenella)* Op 25 augustus 1830 wordt 'De Stomme van Portici' opgevoerd in de Muntshouwborg van Brussel...
- WILLEM I** Ter gelegenheid van mijn 58^e verjaardag, nota bene!
- GUY** ... en dan breken er anti-Hollandse rellen uit!
- REVO** Wij willen Willem weg, wilde Willem wijzer worden, willen wij Willem weer!
- WILLEM I** Lulletje rozenwater!
- LEOPOLD I** Oewij oewillen oewillem oewek! Oewij oewillen oewillem oewek!
- GUY** Die rellen zullen leiden tot de Belgische revolutie en tot de onafhankelijkheid van België!

Guy wandelt nu naar het beeld van de revolutionair. Op haar beurt kijkt Fenella nu hopeloos verliefd naar de revolutionair als Guy zijn uitleg geeft.

- GUY** De opstand tegen het Nederlands gezag komt niet helemaal uit de lucht vallen. Al vroeg na het ontstaan van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden na het Waterloo van Napoleon, vinden katholieken en liberalen zich in een unionistisch monsterverbond tegen de politiek van koning Willem I.
- REVO** Wij willen Willem weg, wilde Willem wijzer worden, willen wij Willem weer! *(hij komt nu van zijn voetstuk, gaat naar het publiek en probeert hen mee te krijgen)* Wij willen Willem weg, wilde Willem wijzer worden, willen wij Willem weer! Wij willen Willem weg, wilde Willem wijzer worden, willen wij Willem weer!
- GUY** De katholieken eisen godsdienstvrijheid, de liberalen dringen aan op persvrijheid en op het invoeren van een parlementaire democratie met inbegrip van de ministeriële verantwoordelijkheid. En ook de fiscale politiek van Willem, met name de financiële transfers van Zuid naar Noord, van België naar Nederland, zorgt voor veel ongenoegen.
- REVO** Wij willen Willem weg, wilde Willem wijzer worden, willen wij Willem weer!
- GUY** *(gaat naar de revolutionair, waar die zich nu ook mag bevinden)* Dit beeld, 'De Revolutionair' draagt de naam van alle revolutionairen die hun steentje hebben bijgedragen *(de revolutionair begint nu met stenen te gooien, o.a. richting Willem I)*

aan het welslagen van de revolutie. Dit beeld geeft een gezicht aan alle mannen van de eerste uren, dagen, weken en maanden, mannen, bekend of onbekend, mannen...

KATTY En vrouwen?

GUY ... mannen die voor onze onafhankelijkheid gevochten hebben en soms ook gesneuveld zijn. Maar wat is er nu precies gebeurd op die 25^e augustus van het gezegende jaar 1830?

LEOPOLD II *(heft de handen)* Dat was voor mijn tijd, daar moei ik mij niet mee.

Leopold I, Willem I en de revolutionair gaan heftig met elkaar in discussie terwijl met Fenella weer in gebarentaal haar versie van de feiten probeert weer te geven.

KATTY Sindsdien is er nog niet veel veranderd in onze nationale politiek.

GUY Stop! Freeze!

De beelden bevriezen. Guy draagt de revolutionair terug naar zijn sokkel.

GUY Dat was een retorische vraag. Ezels! Het sluimerende revolutionaire vuur sloeg pas goed in de pan toen tijdens de opera de aria 'Amour sacré de la patrie' gezongen werd.

REVO *(zingt)* 'Amour sacré de la patrie, rends-nous l'audace et la fierté; à mon pays je dois la vie, il me devra sa liberté.'¹⁶ *(Fenella playbackt mee)*

GUY *(haalt een microfoon boven en duwt die de revolutionair nogal abrupt onder de neus)* Eddy? Eddy! Eddy!!! Kan je ons vertellen hoe de wedstrijd en vooral de finale en de slotkilometer verlopen zijn?

REVO *(zet een wielerpetje op en begint in een plat dialect te ratelen)* Awel Michel/Fred¹⁷, toen ze die aria zijn beginnen te zingen ben ik met nog een deel anderen uit het peloton ontsnapt en zijn we 'Vive la liberté' beginnen te zingen en zijn we naar het huis van minister van Maanen gefietst en daar hebben wij brand gesticht en dan zijn we samen met de werklozen fabrieken gaan vernielen, Fred, en voedselvoorraden gaan plunderen, en niet alleen in Brussel, hè Fred, ah neen, we zijn ook door Luik, Verviers, Hoei, Namen, Bergen en Leuven gefietst en toen heeft hij daar *(wijst naar Willem, Willem kijkt onschuldig om zich heen)*, ja, die daar, die heeft zijn zoon Willem op kop van het peloton gezet en dan zijn ze achter ons beginnen te jagen, hè Fred, maar dat was een chasse patate, en dan zijn we gewelddadiger geworden, en onder de rode vod hebben we een revolutionaire regering, het VB, geïnstalleerd, dat is het Voorlopig Bewind, hè Fred, en dan zijn we met het hol open naar de meet beginnen te spurten en op 4 oktober hebben we die bereikt en daar de onafhankelijkheid uitgeroepen!

GUY Merci, Eddy! *(tot de genodigden)* Op 26 juni 1831 leggen de grootmachten een voorstel tot boedelscheiding voor, het Verdrag der XVIII artikelen, maar koning

---

¹⁶ Heilige liefde voor het vaderland, geef ons de moed en trots; aan mijn land dank ik mijn leven. Het zal aan mij zijn vrijheid te danken hebben.

¹⁷ Michel Wuyts of de legendarische Fred De Bruyne

Willem weigert te ondertekenen (*boegeroep van de Leopolds en de revolutionair*), integendeel, hij zegt het wapenbestand op en valt ons land binnen (*Willem valt nu letterlijk van zijn voetstuk*), in wat bekend staat als de Tiendaagse Veldtocht (*nog meer boegeroep*), maar alleen met behulp van de Fransen kunnen de Nederlanders teruggedrongen worden. België is de risee in het buitenland.

- KATTY** Toen al!
- GUY** De grootmachten leggen een nieuw verdrag op, het Verdrag der XXIV artikelen, dat in het voordeel is van Willem, want nu gaan een stuk van de Limburg en Luxemburg naar Nederland, maar Willem weigert opnieuw te tekenen.
- WILLEM** (*fier; in steenkolenfrans*) Je maintindrai!
- LEOPOLD I** Voleur!
- LEOPOLD II** Parvenu!
- GUY** Maar ook in België is er protest tegen het nieuwe verdrag (*de revolutionair maakt weer van zijn voeten*), wegens het verlies van Luxemburg en oostelijk Limburg, maar toch keurt ons land het verdrag goed.
- LEOPOLD I** Eind koet, al koet!
- LEOPOLD II** Koet kezekt, papa!
- Fenella gaat ondertussen naar de revolutionair. In haar gebarentaal probeert ze hem duidelijk te maken dat ze hem wel ziet zitten.*
- GUY** Frans wordt de enige officiële taal van het nieuwe koninkrijk. Vlaams is trouwens geen taal maar een dialect. (*de beide Leopolds applaudisseren*) Onze koningen spreken trouwens geen Nederlands, de Eerste al helemaal niet...
- LEOPOLD I** (*op zijn Manuels*) I know nothing... I am from Saksen-Coburg-Gotha.
- GUY** ... en de Tweede nauwelijks. Hij gaf ooit aan een paleisbezoeker toe dat hij het Nederlands niet durfde te spreken omdat hij het daarvoor niet genoeg kende. Pas in oktober 1887, bij de officiële opening van de Vlaamsche Schouwburg in Brussel, houdt de koning een toespraak in het Nederlands.
- KATTY** Een paar woorden Nederlands brabbelen noemen wij geen toespraak.
- GUY** Het is voor de eerste keer in de geschiedenis van België dat een koning de taal van meer dan de helft van zijn landgenoten spreekt. Op 18 april 1898 bekrachtigt hij na meer dan drie jaar van parlementaire discussies de wet die zowel het Nederlands als het Frans als officiële landstalen bevestigt.
- LEOPOLD I** Imbécile!
- GUY** Maar of de koning ook achter de wet staat of niet, is niet echt duidelijk.
- LEOPOLD II** Mes lèvres sont scellées.

GUY Net zoals zijn vader aanvaardt hij de Vlaamse Beweging alleen maar zolang ze een ongevaarlijke taal- en cultuurbeweging blijft en zich niet ontpopt tot een politieke beweging. Want Vlamingen die aan politiek doen beschouwt hij, net zoals socialisten, als gevaarlijke krachten.

Ondertussen zijn Fenella en de revolutionair hartstochtelijk aan het muilen.

GUY En hoe zou het ondertussen nog met Willem zijn? Want euh... 'voor Oewillem was het eind zeker nok niet koet!' (*Guy gaat terug naar Willem*) Koning Willem blijft plannen smeden om ons land te heroveren. Pas in 1838 geeft hij toe en in 1839 tekent hij dan het Verdrag der XXIV artikelen waardoor een gedeelte van de Limburg definitief naar Nederland verhuist.

KATTY (*met gemaakt Limburgs accent*) Het is Limburg, en niet dè Limburg, onnozelaars!

WILLEM Wat de Limburg betreft...

KATTY Limburg!

WILLEM ... daar zouden we toch nog eens over moeten praten, want met dat klein stukske...

LEOPOLD I Is dat nu bijna kedaan met dat kezever over de Limburk, kij oewaardeloze Ollandse keniepikaard!

LEOPOLD II Attends, papa!

Met het zwaard in de hand stormt Leopold II op Willem af. Die vlucht bang weg.

WILLEM Neeeeeeee!!!! Niet mijn handen, niet mijn handen!!!!

GUY (*in paniek*) Doek! Doek! Doek!

Het doek gaat dicht.

INTERMEZZO 2 – DE VISCLUB VAN BROEKRODE

Korte inhoud

Ook de visclub van Broekrode is niet uitgenodigd om mee te werken aan het historisch spektakel, maar ze stelt zich desondanks toch voor aan het publiek.

Personages/Acteurs

Twee acteurs: Jantje Snoekx en burgemeester Guido Mondelaers

Decor

Geen vereisten. Kan voor het voordeel gespeeld worden.

Opmerking

Jan Snoekx komt met zijn fiets over het podium gereden. Achter zijn fiets hangt een aanhangwagentje met fietsgerief. Jan is ook duidelijk gekleed als visser, met zuidwester, lieslaarzen etc. Hij fluit 'Het loze vissertje'.

JAN Goedenavond, ik ben Jan Snoekx. Ene zekere Jan Jansen¹⁸ heeft mij gevraagd om de vereniging waar ik de voorzitter van ben deze avond aan jullie voor te stellen. Is me dat een droge bekkem, die Jansen. Zeg, eens wedden dat jullie niet kunnen raden welke vereniging dat dat is? (*interactie met het publiek; verbaasd*) Dat hebben jullie snel geraden. (*begint te lachen want zijn frank is gevallen*) Ik snap het al, jullie hebben gehoord dat ik 'Het loze vissertje' aan het fluiten was. Vandaar. Ja, ik ben de voorzitter van de visclub 'Moed, kracht en heel veel geduld'. Wij mochten van de burgemeester ook niet meewerken aan het historisch spektakel, maar die Jan Jansen heeft ons dan toch uitgenodigd. Wij zijn een vereniging voor mensen die echt niets beters te doen hebben en die niet meer weten wat ze met hun leven moeten aanvangen. Meestal zijn dat gepensioneerde mannen die zich bij hun eigen vrouw als een snoek op zolder voelen. En bij andermans vrouwen vissen ze meestal achter het net. Op onze leeftijd is het trouwens ook niet meer zo gemakkelijk om er nog een aan de haak te slaan. Onze haring braadt niet meer. (*ondertussen haalt Jan allerlei materiaal uit zijn aanhangwagen: een tentje, een zeteltje, werphengels...*) Ik garandeer jullie, dat als jullie eenmaal zijn gaan vissen, dat jullie dan nooit nog iets anders zouden willen doen. De meesten die zich bij ons aansluiten, blijven voor de rest van hun leven lid. Af en toe houdt er natuurlijk ook iemand mee op, maar dat is eerder zeldzaam. Tenzij ze moeten stoppen natuurlijk. Zoals Michel. Die ging bijna iedere dag vissen, maar die is moeten stoppen op doktersadvies. Die had een burn-out gekregen van het vissen. De druk om te presteren, hè. Misschien weten jullie het niet, maar er zijn ook heel wat bekende Broekrodenaren lid van 'Moed, kracht en heel veel geduld'. Burgemeester Mondelaers bijvoorbeeld. Die is zelf mossel noch vis. Maar een heel aangename mens in de omgang. Ik begrijp niet goed waarom ze die altijd uitschelden voor alle vuile vis, want die mens is zuiver op de graat... of altijd door de mazen van het net geglipt, dat laat ik in het midden. Bij ons voelt die zich als een vis in het water want die is zo glad als een paling in een emmer snot. Maar als hij met ons gaat vissen, dan wordt er niet over politiek gesproken, want we weten toch allemaal al dat de vis niet aan de staart stinkt, maar aan de kop. Jullie zien dus, in mooie vijvers zwemmen ook lelijke vissen. Sommige mensen denken dat vissen saai is, maar ik kan jullie verzekeren dat je als visser toch wel het een en het ander meemaakt. Zo heb ik ooit bijna iemand het leven gered. Het was op een snikhete dag in augustus. Ik zat rustig te vissen langs het kanaal en ineens had ik beet. Ik haal op, hangt mij daar toch niet een volwassen vent aan. Ik haal hem binnen, leg hem op de kant en begin onmiddellijk mond-op-mondbeademing toe te passen ... tot ik in de

---

¹⁸ Hier de naam van de regisseur of van de voorzitter van de toneelvereniging invullen.

gaten kreeg dat hij de schaatsen nog aan had. Het mooiste dat ik ooit heb opgevist was een aquarium. Waarschijnlijk weggegooid door iemand die zijn goudvissen wou verdrinken. Weten jullie wat? Ik ga jullie leren vissen. *(Jan haalt nu een aantal heel eenvoudige hengels (bijvoorbeeld een stok met een stuk touw) uit zijn kar en deelt deze uit in de zaal. Hij geeft ook wat algemene uitleg over het gebruik ervan. Jan haalt daarna een paar 'pierungen' uit een grote emmer en laat deze aan het publiek zien.)* Het allerbelangrijkste om vis aan de haak te krijgen is natuurlijk het aas. Ik gebruik altijd 'pierungen'. Wacht, ik zal er jullie een paar geven. *(Jentje gaat met zijn hand in de emmer, schept er een hele hoop (namaak)'pierungen' uit en gooit deze met een brede zwaai in het publiek. Grote hilariteit natuurlijk. Jan demonstreert nu hoe men het aas aan de haak bevestigt en de hengel uitwerpt. Veel interactie met het publiek. Hij zet zich in zijn zeteltje.)* En dan gaan we zitten wachten. ... Onder het vissen lees ik soms een boek. Nu ben ik aan 'Vijftig geuren vis' bezig. Dat gaat vooral over mosselen. ... Het ergste wat je als visser kan overkomen zijn wandelaars en fietsers die even stoppen om met je te babbelen. En wat vragen die altijd? ... *(reacties van het publiek)* ... Inderdaad. 'En, bijten ze?' Meestal zeg ik dan: 'Ja, de vlooiën wel, ja,' en dan zijn ze meestal ook onmiddellijk weer weg. *(Eventueel vertelt Jan nog een paar leuke vissersmoppen, zoals de twee onderstaande.)* Er is een nieuwe verkoper aangenomen bij een groot warenhuis waar van alles verkocht wordt, van paperclips tot caravans. Aan het eind van zijn eerste werkdag komt de filiaalmanager even langs om te vragen hoeveel klanten hij geholpen heeft. 'Eén!' antwoordt de verkoper trots. De manager reageert boos, want de andere verkopers helpen gemiddeld wel zo'n 100 klanten op een dag. 'En voor hoeveel heeft deze klant gekocht?' 'Voor 780.000 euro', antwoordt de verkoper. De mond van zijn manager valt open van verbazing, en hij vraagt hoe de verkoper dat voor elkaar gekregen heeft. 'Het zit zo', vertelt de verkoper, 'ik had hem eerst geholpen bij het uitzoeken van een pakje vishaken. Omdat zijn lijn ook niet al te best meer was nam hij er gelijk een spoel gevlochten lijn bij met een dure molen. Toen de man vertelde dat hij wilde gaan zeevissen, heb ik hem de botenafdeling laten zien waar hij een mooie visboot zag staan. Omdat hij nog geen trailer had voor de boot heb ik die er gelijk bij verkocht. Toen we nog even na stonden te praten bleek dat de man een Opel Astra reed, natuurlijk veel te klein om deze boot van 10 meter te vervoeren. Daarom heb ik hem meegenomen naar de auto afdeling waar hij een grote Hummer Deluxe uit koos.' De mond van de manager valt nog verder open: 'Hoe krijg je dat voor elkaar, terwijl die man alleen om een pakje vishaken kwam?' 'Nee', antwoordt de verkoper hem, 'hij kwam eigenlijk tampons kopen voor zijn vrouw. Maar toen zei ik tegen hem dat hij met zo'n weekend in het vooruitzicht beter kon gaan vissen!' Twee mannen zijn lekker rustig aan het vissen met een paar pintjes erbij. Zachtjes, om de vissen niet af te schrikken, zegt Bob: 'Ik denk dat ik ga scheiden van mijn vrouw. Ze heeft al twee maanden niet tegen me gepraat.' Peter denkt na, neemt een slokje van zijn bier en antwoordt dan: 'Denk daar toch nog maar eens goed over na, Bob. Zulke vrouwen zijn niet gemakkelijk te vinden.' *(Jan kijkt op zijn horloge)* Oei, is het al zo laat. Ik weet niet wat jullie gaan doen, maar ik ga pauzeren.

Burgemeester Guido Mondelaers verschijnt. Hij is kwaad.

GUIDO *(tot Jan)* Is dat nu godverdomme bijna gedaan met die schele zever en die onnozele moppen! We zijn hier wel met een historisch muzikaal totaalspektakel bezig. En had ik niet duidelijk gezegd dat vogel -en visclubs niet welkom waren? *(tot publiek)* Sorry. Ik sta onder redelijk wat stress.

JAN Misschien zou u eens mee moeten komen vissen, mijnheer de burgemeester.

GUIDO *(haalt uit naar Jan)* Godverdomme! *(Jan verdwijnt; Guido tot publiek)* Allez, we houden 20 minuten pauze. Gaat maar eentje drinken... of twee... of drie... om de gemeentekas te spekken, want de opkomst valt toch iets lager uit dan we begroot hadden. We zitten al aan 250 bezoekers. Nog 699.750 te gaan voor een break-even. Gelukkig hebben Dora Van Der Groen en Ann Petersen afgebeld, zit Jan Fabre vast en moeten we geen auteursrechten betalen omdat ik de teksten allemaal zelf geschreven heb. Dat scheelt toch alweer een paar duizend euro.

Terwijl Guido zuchtend en hoofdschuddend verdwijnt, gaat het doek dicht.

DE GROOTE OORLOG – IN BROEKRODE FIELDS

Korte inhoud

Ergens in het najaar van 1917. Een soldaat ligt in een oorlogshospitaal. Hij krijgt een band met de verpleegster die hem verzorgt.

Personages/Acteurs

- Gustaaf Bormans, een gewonde soldaat
- Mathilde (Tilke) Simons, een verpleegster
- E.H. Kamiel Willems, een legeraalmoezenier

Decor

Een ziekenhuiskamer in een oorlogshospitaal in Frankrijk.

Enkele keren een fade-out en een fade-in om kleine tijdssprongen aan te duiden.

Opmerking

Ook in dit tafereel maak ik soms gebruik van zinnen uit originele documenten, brieven en dagboekaantekeningen bijvoorbeeld – waarvoor ik o.a. ‘Frontleven 14/18, Het dagelijks leven van de Belgische soldaat aan de IJzer’, ‘Opus 14-18’, ‘Het Ezendröpke’ (tijdschrift van de geschied- en heemkundige kring Groot-Bree), ‘Onze Helden, Gestorven voor het vaderland’ raadpleegde – maar ook uit een In Memoriam dat geschreven werd ter nagedachtenis van Gustaaf Crynen, broer van mijn grootmoeder. Hij werd tijdens de oorlog, op 21 april 1915 in De Panne tot priester gewijd, werkte als aalmoezenier-brancardier en stierf op 4 december 1917, op 26-jarige leeftijd, in Kales (Frankrijk) ten gevolge van loopgravenkoorts. Hij ligt begraven te Calais.

Soms, maar zeker niet altijd, heb ik deze bewoordingen ook letterlijk weergegeven, in de taal van toen.

STEM VAN GUSTAAF OP BAND

Dit is een verhaal over liefde, al zullen sommigen het tegendeel beweren, en ik kan hen begrijpen, want in oorlogstijd is zelfs de liefde niet mooi. Oorlog staat geen schoonheid toe.

Het doek gaat open. Gustaaf Bormans ligt in bed. Zijn hoofd, zijn borst en zijn armen zijn gedeeltelijk omzwachteld. Ook over zijn ogen ligt een verband. Mathilde Simons, een verpleegster, staat aan zijn bed. Ze draagt haar uniform. Plots schiet Gustaaf recht, helemaal in paniek.

MATHILDE *(duwt hem zachtjes terug neer)* Rustig maar.

GUSTAAF Waar ben ik?

MATHILDE Ge zijt nu in het Hôpital Anglo-Belge in Rouaan.

GUSTAAF In Frankrijk?

MATHILDE Ja, in Frankrijk. Ge zijt met de trein vanuit Adinkerke naar hier gebracht. Hier gaat ge verder kunnen herstellen, Gustaaf. Ik mag u toch Gustaaf noemen?

GUSTAAF Dat moogt ge, zuster. Zijt ge een non?

MATHILDE *(glimlacht)* Nee, dat ben ik niet. Hebt ge nog veel pijn?

GUSTAAF Ik leef nog, is dat voldoende antwoord op uw vraag?

MATHILDE Gaan we klagen? Geloof me vrij, ik heb al heel wat ergere gevallen van mosterdgasvergiftiging gezien. Gij hebt nog geluk gehad, gij, want ik heb ook

gaszieken na enkele dagen zien sterven terwijl ze de meest helse pijnen moesten doorstaan. Ze worden binnengebracht, soldaten, al bijna blauw, die met verkramppte vuisten vechten maar nauwelijks nog kunnen ademen omdat de slijmvliezen van de ademhalingswegen helemaal weggevreten zijn en hun longen helemaal verbrand zijn; of soldaten van wie de huid is weggebrand tot op het bot. En ge kunt niets doen, ge kunt hen niet verbinden, ge kunt hen zelfs niet aanraken, en het enige dat zij nog kunnen, dat is het uitschreeuwen van de pijn. Ze janken als kleine kinderen. Uw wonden daarentegen zijn al schoon aan het genezen, Gustaaf.

GUSTAAF Verschoning, zuster.

MATHILDE Kop op, we slepen u er wel door. Waar komt ge vandaan?

GUSTAAF Uit Broekrode, zuster, een klein dorpke dat ge niet gaat kennen.

MATHILDE Noem me maar Mathilde.

GUSTAAF Mathilde.

MATHILDE Ge hebt zeker al heel wat meegemaakt?

GUSTAAF Ik was er die 4^e augustus in '14 al bij in Luik. Daarna heb ik in Haelen gevochten waar wij de Duitsers op de vlucht hebben gejaagd, enfin, toch efkes, en toen we ons de 19^e, op bevel van onze koning, van daar moesten terugtrekken, zijn we na een schrikkelijke marsch van twee dagen zonder rusten in Antwerpen beland. Daar heb ik de fortten helpen verdedigen en daarna, daarna kwam ik, zoals bijna iedereen die het tot dan overleefd had, in de slag om den IJser terecht. Ge weet wat daar gebeurd is en hoe de situatie sindsdien is, hoe ik u ook niet te vertellen, ge zult het wel dikwijls genoeg gehoord hebben.

MATHILDE Een hopeloze looigraven- en stellingenoorlog.

GUSTAAF Ja. In het begin dacht ik nog dat een lange oorlog onmogelijk was. Ge gelooft dat de overwinning aan u is. Zelfs in de lente van 1916 dacht ik nog dat ik met de zomer weer in Broekrode zou zijn. Niemand had kunnen denken dat het zo lang zou duren. En in die afgelopen drie jaren ben ik gewond geraakt en ziek geweest, zowat het verhaal van iedere soldaat, denk ik. Maar weet ge, Mathilde, ge wordt daar niet alleen ziek in uw lijf, nee, want de gruwel van dien oorlog, die bijt zich ongenadig vast in uwe kop, begrijpt ge dat?

MATHILDE Dus het is in de loopgraven werkelijk zo erg als ze zeggen?

GUSTAAF Nog veel erger. Het lawaai en de stank zijn ondraaglijk, zeker in de voorposten, op een goeie 200 meter van de Duitsers. Na den eerste oorlogswinter van '15 dreven overal in dat verminkte landschap vol kraterputten, tussen onze loopgraven en de Duitse, nog geraamtes en karkassen van mensen en koeien van vóór de winter. Het ongedierte is onuitroeibaar, honger en dorst hebt ge altijd en overal ziet en ruikt ge het vuil, urine en uitwerpselen. We slapen er als varkens in het slijk. Het is een plaats waar ge niet meer denkt. Ge vergeet er wie ge zijt, en misschien maar goed ook, want ge wilt niet meer weten wie ge zijt of wat ge zijt. Er is alleen de gruwel. Zelfs als ge probeert een schone brief naar uw familie te schrijven, stuurt ge ongewild die gruwel en al uw miserie mee. En dan te bedenken dat sommigen naar hier gekomen

zijn om zich te amuseren. Ze voelen zich tot den oorlog aangetrokken. Ze hebben alleen maar rust en orde gekend, ze hunkeren naar het ongewone. Oorlog is een smerig beest, Mathilde. ... Luistert ge nog?

MATHILDE *(is ondertussen bij het raam – de vierde wand – gaan staan)* Ja, natuurlijk.

GUSTAAF Ge klinkt plots zo ver, waar zijt ge?

MATHILDE Ik sta aan het raam en kijk naar beneden.

GUSTAAF Vertel me wat ge ziet.

MATHILDE Ik zie een wereld in troosteloosheid gedrenkt. Zelfs de kraaien zwijgen al een hele tijd. ... Mist ge uw familie?

GUSTAAF Geloof mij vrij dat dikwijls voor ons, soldaten, die zooverre verwijderd zijn van al wat ons dierbaar is, de grootste bekommernis niet is waar we 's avonds ons moede hoofd zullen neerleggen of hoe een gevaarlijke zending zal aflopen, maar wel hoe het thuis gaat.

MATHILDE Hebt ge een vrouw of een lief?

GUSTAAF Nee... nog niet.

MATHILDE Ge zult binnenkort wel weer bij uw familie zijn, en ge zult zien, binnen een paar jaar zijt ge een gerespecteerde burger, met vrouw en kinderen, misschien zelfs met een eigen huisje.

GUSTAAF Ik denk het niet, Mathilde. Niemand moet nog van mij verwachten dat ik, als ik deze ellende overleef, mij druk ga maken om iemand te worden. Het liefst zou ik na den oorlog naar het zuiden gaan, dan hoef ik niet meer te beven van de kou of te verstijven van de nattigheid. Want die regen en vooral die kou, dat is nog het ergste. Geen artillerievuur kan uw weerstand zo grondig breken als regen en kou. Als uw speeksel onmiddellijk in kiezel verandert, dan weet ge het wel. In de loopgrachten moet ge 's winters werken of vuurke stoken ofwel onder de dekens kruipen, anders bevriest ge dood. Nee, ik zou nog een leven lang druiven willen plukken of schapen telen en in de zon liggen.

MATHILDE Dat klinkt aanlokkelijk.

GUSTAAF Gaat ge niet mee?

MATHILDE *(glimlacht)* Het is al goed dat ge plannen maakt.

*Het licht fadet uit en fadet in om een kleine tijdsprong te maken.
E.H. Kamiel Willems, legeraalmoezenier, zit nu aan het bed van Gustaaf.*

KAMIEL Ik heb gehoord dat ge slecht nieuws hebt gehad.

GUSTAAF 'Ik vrees dat ge nooit meer gaat kunnen zien, uw ogen zijn te zwaar beschadigd', zei den dokter, en daar moest ik het mee doen.

- KAMIEL** Dat is verschrikkelijk, jongen, en nu zit ge met een heleboel vragen, dat begrijp ik.
- GUSTAAF** Vragen zoals 'Waar is Hij?', eerwaarde.
- KAMIEL** Ik versta dat ge ze wilt stellen, maar misschien is het de verkeerde vraag.
- GUSTAAF** Het is nochtans de vraag die bij vele katholieke kameraden op de lippen brandt, en zeker niet alleen als ze gekwetst geraken. Het is de vraag die ge stelt als ge in de voorposten uwe beste maat dood naast u ziet neervallen, door de kop geschoten omdat hij, heel efkes onvoorzichtig, zijn hoofd boven de borstwering heeft uitgestoken.
- KAMIEL** Ik weet het, jongen, het is altijd een pijnlijke gebeurtenis in 't leven wanneer een vriend komt te sterven. Pijnlijker echter dan ooit is zulks nu, gedurende den oorlog. Na God, wat blijft er ons dan als steun in deze zoo treurige lange oorlogsdagen, dan juist de vriendschap. En als een vriend sterft, 't is of werd ons de stok uit de hand gerukt waarop wij leunen op onzen lijdensweg. 't Wordt ons gansch ijl rond het hart; wij voelen drukkender onze ellende en ons alleen-zijn.
- GUSTAAF** Verschoning, maar gij hebt goed spreken, eerwaarde. Weet ge dat ge op den duur zelfs niet meer bougeert als er naast u iemand doodgeschoten wordt? Ge kijkt wel even op, maar dan eet ge verder aan uw korst brood. Waarom ook niet? Ge kunt er toch niets aan doen. Zoveel jongens, jonge jongens nog, liggen hier nu na een ongeleefd leven eeuwig in koude en natte vergeetputten, waar ze misschien alleen nog een tijdje de herinnering van hun ouders zullen zijn. Waar is Hij, eerwaarde? Waarom laat hij zoveel jongens, brave katholieke jongens nochtans, sterven?
- KAMIEL** Ge weet nooit met welk welbehagen Gods oog in de uitgelezen zielen van deze vrome jongens nederziet. God vindt ze wellicht dan ook te schoon om in deze lelijke oorlogswereld voort te leven en neemt ze tot zich in de heerlijkheid van zijn paradijs. Misschien acht hij hun taak hier beneden volbracht. En zelfs al spreekt niemand over hen en staat hun naam nergens geschreven, Hij alleen weet wat goed zij al hebben gesticht, stil, in 't verborgene, zonder gerucht, zonder opspraak. Omwille van hun inwendige schoonheid heeft Hij ze tot een beter leven laten overgaan, weg uit dit bloed- en tranendal, en nu leven ze voort in 't blijde Vaderland.
- GUSTAAF** Dat moet ge vooral tegen hun familie vertellen, eerwaarde, tegen hun ouders, hun vrouw, hun kinderen.
- KAMIEL** Ge moogt Hem niet de schuld geven, jongen. God is niet de oorzaak van ons lijden, het zijn mensen die elkaar dit aandoen.
- GUSTAAF** Maar Hij laat het wel toe? Wat voor een God is dat dan?
- KAMIEL** Als God ons doet lijden, dan zal Hij wel weten waarom. Dan is dat gelijk een bitter medicijn dat ons goed zal doen. Hij zelf is door een zee van lijden gegaan; lijden door Hem verpuurt den edelsteen onzer ziele. Dat is voor u een groot mysterie, jongen, en dat begrijpt uwe rede ook niet. Wat Onze-Lieve-Heer doet is gelijk een borduurwerk dat wij slechts aan den onderkant zien; 't is vol gewirwar. Maar gij moogt er zeker van zijn dat de bovenkant schoon en goed zal zijn. Dat moet ge aanvaarden, nederig als een kind, trouw als een hond, want anders zijt gij onwaardig christenmens genoemd te worden.

GUSTAAF Het zij zo. Dan ben ik onwaardig christenmens genoemd te worden.

KAMIEL Zeg dat niet! Hoe kunt ge, hoe durft ge het geloof dat uwe ouders u meegegeven hebben zo verloochenen?

GUSTAAF Oh ja, ik heb geprobeerd om me vast te klampen aan het geloof in de God van mijn kindertijd, (*bitter*) God is mijn getuige, maar als ge langzaam wegsterft in de natte loopgraven aan het front, dan sterft uw geloof met u mee. Waarom, denkt ge, woont er nog bijna niemand een misviering bij en houdt niemand nog zijn pasen? Als ge ontworteld zijt en iedere dag in de afschuwelijke, bodemloze diepten van het leven kijkt, dan zoekt ge uw vertier in het kortstondig genot van wereldse dingen, in tabak, drank en vrouwen, en nee, eerwaarde, God is daar niet bij.

KAMIEL Zwijg!

GUSTAAF Toen we de eerste keer op verlof mochten, zei onze aalmoezenier: 'Wanneer ge in de grootstad de statie verlaat, dan ziet ge hier en daar in de omtrek een soort modepoppen die u wel eens met zoete ogen schijnen aan te kijken, doch die het veeleer op uw geldbeurs dan op uw oorlogskruis gemunt hebben. 't Zijn verachtelijke wezens die ge moet haten gelijk Duitsers en stilzwijgend voorbijgaan, zonder ze ook maar een blik te gunnen', maar weet ge, eerwaarde, verachtelijke wezens zijn zij die ons hier omwille van een oorlog die wij niet gevraagd hebben, laten creperen, en die modepoppen, eerwaarde, die geven u wat God u hier niet geven kan, voor heel even het gevoel dat ge een mens zijt.

KAMIEL Zwijg!

GUSTAAF Dan helpt een vlugschrift met 'Houdt u fier, houdt u rein!' niet meer.

KAMIEL Zwijg, zeg ik u!

GUSTAAF Verschoning, eerwaarde. Ik zou graag willen dat ik kon geloven dat God bestond, echt waar. Het zou mijn leven misschien meer zin geven, denk ik, maar aan de andere kant, als er een God bestond zou datzelfde leven totaal onzinnig zijn want dan zou dat betekenen dat hij dit alles goedkeurde.

KAMIEL Ge moogt niet zo doordraven! Ik heb u al gezegd dat ge met 'Waar is Hij?' en 'Waarom?' de verkeerde vragen stelt. 'Wat nu?', 'Hoe gaan we verder?' en 'Wat doen we met onze pijn zodat ze zinvol wordt?', dat zijn de vragen die ge moet stellen, en in gebed zult ge het antwoord vinden. 'Komt allen tot Mij die uitgeput zijt en onder lasten gebukt gaat en Ik zal u rust en verlichting schenken', zegt Jezus Christus.

GUSTAAF Bespaar me uw voorgekauwde rechtvaardigingen, eerwaarde, ik lust ze niet.

KAMIEL Ge moest u schamen!

GUSTAAF Ja, ik schaam me, eerwaarde, ik schaam me omdat ik mens ben, ik schaam me omdat ik gedood heb.

KAMIEL (*staat op*) Ge moet maar heel veel bidden, Marcel. Ik zal ook voor u bidden.

- GUSTAAF** Het is Gustaaf, eerwaarde.
- KAMIEL** Gustaaf. Ge moet maar heel veel bidden, Gustaaf, en berusten in Gods hand.
- GUSTAAF** Nee, eerwaarde, ik bid niet meer. Ik bid zelfs niet meer om te mogen blijven leven, integendeel. Als ik al zou bidden, dan zou ik bidden om te mogen sterven.
- KAMIEL** Dat is een doodzonde!
- GUSTAAF** Het zij zo.
- KAMIEL** *(gaat naar de deur)* Het doet mij veel verdriet om te zien dat zoveel goeie jongens zich afkeren van hun Schepper om wat tegenslag in hun leven.
- GUSTAAF** *(kwaad)* Wat zegt ge? Wat tegenslag? Voor de rest van uw leven blind te moeten zijn, nooit meer een bloem te kunnen zien, nooit meer naar een vrouw te kunnen kijken, noemt gij dat 'wat tegenslag'?
- KAMIEL** Ge zoudt het als een eer moeten beschouwen om een beetje te mogen voelen van wat Ons Heer gevoeld moet hebben, om een beetje te mogen lijden zoals Hij geleden heeft toen Hij voor ons en voor onze zonden gestorven is.
- GUSTAAF** 'Ons Heer' of beter gezegd 'Uw Heer' is niet voor ons gestorven, eerwaarde, en nee, God bestaat niet. Bestond Hij, ik zou niet aarzelen om Hem de oorlog te verklaren. Ziet ge het dan niet, zonder God valt alles beter op zijn plaats, ook al begrijpt ge het nog niet helemaal.
- KAMIEL** Er is altijd een weg terug naar Hem, mijn zoon.
- GUSTAAF** Ik denk dat het beter is dat ge nu gaat, eerwaarde.

E.H. Kamiel Willems verdwijnt en het licht fadet langzaam uit en daarna langzaam weer in om een kleine tijdsprong te maken, maar het komt niet op volle sterkte. Het is avond nu. Mathilde zit naast het bed van Gustaaf en leest voor uit een boek. Ze draagt haar verpleegstersuniform nu niet. Gustaaf zit rechtop.

- MATHILDE** *(leest)* 'Ook in de regio rond Broekrode gingen de schepenbanken bijzonder driest en meedogenloos te werk bij het vervolgen van heksen. Zo werd An Kolda, een 58-jarige vrouw op het schavot aan een staak gewurgd en daarna verbrand nadat zij onder de tortuur, die 72 uur geduurd had, bekende dat zij regelmatig naar de sabbat was gevlogen en daar met de duivel, in de gedaante van een bok met gekloven voeten, gedanst had en nadien zelfs een vleselijke conversatie met hem gevoerd had. Twaalf jaar later belandde in Broekrode ook Mechlyne Blockx op de brandstapel. Haar eigen man, Omaer Verslype had haar op zijn sterfbed als heks aangegeven omdat ze hem betoverd zou hebben. Hij was ziek geworden omdat ze hem gedroogde pruimen had doen eten terwijl het in feite paardenstront was. Ze zou ook op een nacht, toen een dichte mist de velden onzichtbaar had gemaakt, er een toverpoeder, bereid met beenderen van dode kinderen, over hebben gestrooid om de oogst te vernietigen. Mechlyne Blockx werd levend verbrand.' *(Mathilde slaat het boek dicht)*
- GUSTAAF** Uw stem is het mooiste dat ik sinds lang gehoord heb.

- MATHILDE** Merci, Gustaaf. Maar het is wel geen schoon verhaal.
- GUSTAAF** Nee, dat niet. Ik herinner mij dat mijn moeder het wel ooit vertelde, op koude winteravonden, wanneer we allemaal rond de Leuvense stoof zaten met onze voeten tegen de asla.
- MATHILDE** Waart ge met velen?
- GUSTAAF** We waren met acht kinderen, vier jongens en vier meisjes, 'veer zeiksels en veer görm¹⁹, zei pa altijd in zijn dialect, maar Albert is gesneuveld in Luik en onze Theo in Diksmuide, twee maanden later. Twee jonge gasten...
- MATHILDE** Het doet mij veel verdriet om dat te horen.
- GUSTAAF** In den oorlog zijn we allemaal gelijk, maar toch treft iedere kogel een onvervangbare.
- MATHILDE** Dat is schoon gezegd. ... Wilt ge dat ik nog wat lees?
- GUSTAAF** Waarom doet ge dit voor mij, Tilke, ge hebt nu toch geen dienst?
- MATHILDE** Misschien omdat helden verdienen dat er voor hen gezorgd wordt.
- GUSTAAF** Ik ben geen held, Tilke, en mijn broers waren dat ook niet. Ze waren kanonnenvlees, pionnen op het speelveld van de wereldgieren, van de machtigen der aarde, die zich met mensenlevens vermaken zoals wij dat met de kaarten doen en die daarbij met grote woorden goochelen. 'Ceux qui n'ont pas connu la guerre, ne savent pas la valeur des mots "Amour sacré de la Patrie"'. Maar ge wilt niet sterven voor uw vaderland, niemand wil dat, dat is een mythe. Ge wilt leven, ge wilt plezier maken met uw kameraden, ge wilt een vrouw liefhebben. Weet ge dat de legerleiding zelfs niet moest weten van de kerstbestanden in de loopgraven? Nee, ik ben geen held, Tilke en gij moet uw vrije tijd niet verdoen met hier naast mij te komen zitten.
- MATHILDE** Ik doe het graag, is dat niet reden genoeg om het wel te doen?
- GUSTAAF** Hebt ge geen gezin?
- MATHILDE** Nee... ook nog niet. ... Hebt ge liever dat ik ga?
- GUSTAAF** Nee, nee... blijf nog wat.
- Mathilde neemt Gustaafs hand en legt die in de hare. Ze blijven even in stilte zitten.*
- MATHILDE** Ik ben blij dat het beter met u gaat.
- GUSTAAF** Ik heb niet gezegd dat het beter ging.
- MATHILDE** Verschoning. ... Hebt ge ook tijd om te lezen als ge aan het front zijt?
- GUSTAAF** *(trekt zijn hand terug; wrang)* Aan het front hebt ge zelfs tijd om u te vervelen. In denabri kunt ge niet veel anders doen met de kaarten spelen of uw luizen vangen. Een

---

¹⁹ Een görm: een ooi die nog niet gelammerd heeft

van de properste soldaten van onze compagnie, den Tist, ving er eens na een bad 72 in zijn onderhemd, maar na een nacht in het stro te hebben geslapen was het weer net eender. Daar is geen kruid tegen gewassen. Of ge leest voor de zoveelste keer de brieven van uw lief, als ge dat hebt, of ge schrijft zelf een brief. Er zijn er zelfs die een dagboek bijhouden. Maar ge moet kunnen lezen en schrijven natuurlijk. En ge zijt zo blij als een hond, iedere keer dat ge een brief krijgt van uw familie, of een pakske, van uw oorlogsmeter bijvoorbeeld, met wat tabak of boeken, of, zoals de laatste keer, met heel modern scheergerief. Of ge zingt liedjes die ge zelf gemaakt hebt. (*begint te zingen*) 'Hebt gij nu al vernomen wat binnenkort zal komen, het grote offensief, dat ons zal brengen bij ons lief.' Verveel ik u?

MATHILDE Nee, Gustaaf, ge verveelt me niet.

GUSTAAF Soms wacht ge uren, dagen, zelfs weken, en gebeurt er niets, maar als uw zenuwen bijna zijn doorgesleten, dan zetten de Duitsers plots een stormaanval in en dan is het alsof hemel en aarde vergaan. Dan komt de dood letterlijk uit de lucht gevallen. En als ge dan nog niet door een kogel van den Duits gestorven zijt, dan crepeert ge ten langen leste van den honger, want de koks zijn soms echte vuillappen. Wie ze bezig ziet, heeft al genoeg vóór het eten klaar is. (*bitter*) Ge leeft dus vooral op hoop.

MATHILDE Maar het is niet altijd zo.

GUSTAAF Nee, het is niet altijd zo. Als ge bijvoorbeeld 14 dagen rust hebt, dan hebt ge soms nog het minste rust. Als soldaat zijt ge altijd bezig met het herstellen en versterken van de loopgraven of ze laten ons er nieuwe maken voor in tijd van nood, of misschien ook om ons bezig te houden, ik weet het niet. Het Vaderland in zakskens doen, zoals we zeggen. En iedere dag in de rangen en oefeningen doen, zo nutteloos. Michel, iemand uit Antwerpen, die overtrad opzettelijk de reglementen van het leger om in het cachot te komen. Soms was dat niet meer dan een gewone varkensstal, maar alles was hem liever dan dat. Weet ge dat ook heel wat jongens zichzelf ziek maken om aan die uitputtende oefeningen, het werk in de loopgraven en aan de frontdienst te ontsnappen? Ze zijn het slijk en de modder beu. Zelfs gewone boerenjongens hebben door dat ze misbruikt worden. Ik heb weet van iemand die 's nachts zijn hand met daarin een gloeiende sigaret boven de borstwering uitstak in de hoop dat de Duitsers erop zouden schieten en zijn hand zouden raken. Iedereen probeert een postje in het achterland te krijgen, maar kennis van het Frans is een eerste vereiste om zich in de bureauwereld te kunnen integreren, of om tot de speciale wapens zoals de artillerie toegelaten te worden, of tot de telegrafie of het vliegwezen, allemaal diensten die slechts een Franse terminologie kennen. Oorlog verwoest de ziel van de mens, er is niks moois aan, alleen misschien de kameraadschap met uw strijdmakers, en aan het front zijn vriendschappen onvoorwaardelijk, totdat de dood ze ontbindt, maar wie kan vertrekken, die vertrekt. Zelfs aan kameraadschap zijn er grenzen. Vlaamse en ongeschoolde soldaten blijven dan natuurlijk weer in de kou staan. Echt aan het front vindt ge alleen nog maar sukkel, goeie jongens en ongeschoolde arbeidersklasse. Tachtig procent van de soldaten aan het front zijn Vlamingen, maar de officieren zijn hoofdzakelijk Walen en ze spreken geen woord Vlaams. Ook dat is zo triestig.

MATHILDE (*gemaakt opgewekt*) Maar allez, daar hoeft ge nu niet meer naar terug te gaan.

GUSTAAF Nee. Misschien ben ik zelfs gezegend omdat ik nu al die gruwelen niet meer kan zien. Maar langs de andere kant, veel druiven zal ik nu ook niet meer gaan plukken.

MATHILDE Dat moogt ge niet zeggen, ge weet maar nooit.

GUSTAAF Wonderen bestaan niet, Tilke, zet dat maar uit uwe kop.

MATHILDE En toch moet ge blijven geloven.

GUSTAAF *(hatelijk)* Zijt ge dan toch een non?

MATHILDE Nee, ik ben geen non.

GUSTAAF Verschoning, Tilke, dat had ik niet mogen zeggen. Ik ben u zo dankbaar voor alles wat ge voor mij doet. Weet ge wat me nu het meest pijn doet? Dat ik u nooit zal kunnen zien. Ik zou u heel graag zien en ik weet zeker dat ik, als ik u kon zien, u héél graag zou zien.

MATHILDE Wilt ge me voelen?

Mathilde neemt Gustaafs handen en legt die tegen haar gezicht. Met de toppen van zijn vingers gaat hij er langzaam overheen. Dan wendt Gustaaf zich af en begint te wenen.

GUSTAAF Laat me nu maar even.

Terwijl Mathilde vertrekt, wordt het langzaam donker. Het licht fadet terug in. Gustaaf ligt in bed. Mathilde komt binnen en gaat naar hem toe.

MATHILDE *(opgewekt)* En, hoe gaat het vandaag met u, Gustaaf?

GUSTAAF Goed.

MATHILDE Hebt ge nog zoveel pijn?

GUSTAAF Nee.

MATHILDE Ge hebt nog niet gegeten, zie ik.

GUSTAAF Nee. Geen honger.

MATHILDE *(bezorgd)* Ge zijt zo kort van stof, dat is niet van uw gewoonte. Scheelt er iets?

GUSTAAF Nee.

MATHILDE Ik dacht dat we vrienden waren en dat ge mij vertrouwde?

GUSTAAF Dat deed ik ook. Dat doe ik ook.

MATHILDE Welaan dan. Vertel het me maar. Wat zit u dwars? Wat kan ik voor u doen?

GUSTAAF Met mij meegaan naar Broekrode als ik hier weg mag, zoudt ge dat voor mij willen doen?

MATHILDE Ik heb hier mijn werk, Gustaaf. Er is hier nog zoveel te doen. De mensen hebben mij nodig.

GUSTAAF Ik heb u ook nodig.

MATHILDE Gij hebt nu vooral uw familie nodig.

GUSTAAF En anders, als er hier geen werk meer voor u was, zoudt ge dan met mij meegaan?

MATHILDE Gustaaf...

GUSTAAF Ge zoudt familie kunnen worden.

MATHILDE Gustaaf...

GUSTAAF Ik plaag u maar wat. Ik weet dat ge hier uw werk hebt en dat ge zeker niet met een blinde opgescheept wilt zitten. Niemand wil dat. Ik zou het ook niet willen.

MATHILDE Ge moet uzelf niet zo onnodig kwetsen, Gustaaf.

GUSTAAF *(bitter)* Nee, dat hebben de Duitsers al gedaan.

MATHILDE Zelfmedelijden is niet het beste medicijn.

GUSTAAF Nee. Maar ge kunt inderdaad wel iets voor mij doen, zuster.

MATHILDE Waarom noemt ge mij niet meer bij mijn naam?

GUSTAAF Om het u gemakkelijk te maken, zodat ge wat afstand kunt nemen, omdat ik datgene wat ik wil vragen niet aan een vriendin wil vragen.

MATHILDE Ge maakt me bang, Gustaaf.

GUSTAAF Een verpleegster kan een mens niet helpen sterven want dat is iets wat hij alleen moet doen, maar ze kan hem wel helpen doodgaan.

MATHILDE *(bang)* Ik denk niet dat ik het begrijp.

GUSTAAF Ik denk het wel, zuster. Ik heb een beslissing genomen. Ik wil dood.

MATHILDE *(ferm)* Dat moogt ge niet zeggen!

GUSTAAF Waarom niet?

MATHILDE Omdat het zonde is.

GUSTAAF Is dat zo?

MATHILDE Het leven is een geschenk van God, daar heeft een mens geen rechten op.

GUSTAAF Een geschenk mag men weigeren, of weggeven als het niet meer voldoet.

MATHILDE Die vrijheid hebt ge niet.

GUSTAAF Oh nee, zuster? Ik matig me nochtans de vrijheid aan om te geloven dat Hij, als Hij al bestond, me zou toestaan om me de vrijheid aan te matigen om wel of niet in Hem te geloven en om bijgevolg dit leven, dat me ongevraagd in mijn moeders schoot werd geworpen en dat nu door de Duitsers verrinneweerd werd, te beëindigen. Ik wil afscheid nemen van het leven, zuster. Help mij om dat op een waardige manier te doen.

MATHILDE Dat moogt ge van mij niet vragen, Gustaaf, dat weet ge toch zelf ook wel.

GUSTAAF Gij zijt er toch om de mensen te helpen? Help mij dan.

MATHILDE Ja, wij zijn er om de mensen te helpen, maar niet op die manier. Wij zijn er om de mensen beter te maken zodat ze zo goed als mogelijk de draad van hun leven weer kunnen oppikken.

GUSTAAF Maar dat ik juist wat ik niet kan en wat ik niet wil. Ik wil niet verder. Ik wil geen leven in de duisternis, ik wil geen leven zonder liefde moeten leven.

MATHILDE Dat hoeft zo toch niet te zijn. Ge weet toch niet welk schoons er nog allemaal voor u is weggelegd.

GUSTAAF Of niet is weggelegd. Gij wilt toch niet met mij naar Broekrode?

MATHILDE Dat is niet fair, Gustaaf.

GUSTAAF Nee, het leven is niet fair, zuster. Help mij alstublieft.

MATHILDE Ik kan u niet helpen, Gustaaf, ik mag u niet helpen.

GUSTAAF Dan zal ik het u ook niet meer vragen. Daar respecteer ik u te veel voor, Tilke.

MATHILDE Wat gij wilt doen druist regelrecht in tegen onze goddelijke natuur. We gaan allebei naar de hel als ik u zou helpen.

GUSTAAF De hel, daar ben ik al geweest, Tilke. Erger kan het niet meer worden.

MATHILDE Dat weet ge niet!

GUSTAAF Dat risico wil ik best nemen.

MATHILDE Maar ik niet. Daarbij, de mensen zouden mij bespuwen als ze zouden weten wat ik gedaan had. Gij zoudt daar geen last meer van hebben, want gij zijt er dan al van tussen. Ze zouden het onmogelijk kunnen begrijpen.

GUSTAAF Nee, christenen zijn nooit begrijpende mensen geweest als het op zelfbeschikking aankomt.

MATHILDE Het spijt me, Gustaaf.

GUSTAAF Trek het u maar niet aan, Tilke.

MATHILDE Probeer maar goed te rusten. Ge zult zien dat de wereld er als ge ontwaakt weer helemaal anders uitziet. *(gaat naar de deur)* Ge zult later blij zijn dat ge uzelf nog een kans gegeven hebt.

GUSTAAF Misschien wel. Bedankt voor alle goede zorgen, Tilke.

MATHILDE Niet opgeven, Gustaaf. Nooit opgeven.

GUSTAAF Nee.

Mathilde verdwijnt. Gustaaf klautert uit bed.

GUSTAAF *(mompelt)* Vergeet me niet, Tilke, en laat een herinnering aan mij de zin van mijn bestaan zijn geweest.

Het licht gaat langzaam uit en het doek gaat dicht.

EEN STEM OP BAND

Hoe treffend en stichtend straalde uwe ziele schoonheid in uw zoo zedig en onschuldig gelaat, toen gij, in vreedstijd, onder ons verbleeft. ... En toen, toen kwam God, Hij, de meester van leven en dood, en, uwe ziel te schoon achtende voor de bedorven wereld, vroeg Hij u zelf ten offer, u zelf, Gustaaf, gestaafd en gelouterd door de beproeving, u zelf in den bloei van uw leven, u zelf als het aan God behaaglijkste offer.

*Wij waren broeders in den kogelregen
En sneden stuiten van hetzelfde brood.
Wij hielden samen met een propje lood
Den uitval van eenzelfden vijand tegen.*

*Wij hebben saam op 't zelfde stroo gelegen.
Ik stond naast u toen men uwe oogen sloot,
En van uw bloed waren mijn handen rood:
Uw tragisch hoofd was op mijn hart gezegen...*

*Dit vroeg verscheiden heeft mijn laatre nachten
Met 't vaag tumult van uw verstorven klachten
En met den wenk van uwen blik gevuld.*

*O broeders, laat mijn zwakke stem U wekken,
En weert de zoden die uw lichaam dekken
En weze 't zoendag voor ons aller schuld...*

(Fritz Francken)

DE SIXTIES - BROEKRODE IN DE SHIT

Korte inhoud

Jonge studenten maken plannen voor een betere wereld. De Vlaamse Mei '68-beweging ontstaat in Broekrode.

Personages/Acteurs

- Daniëlle Bandiet, een studente met rosse haren
- Koen Bandiet, haar tweelingbroer, een student met rosse haren
- Rudi Duts, een student
- Paula Geussens, een studente
- Marcel(la) Vandenboeynants, een politieagent(e)
- [pastoor Soenens, een ouderwetse pastoor in soutane]

Decor

We zien een vies en vettig studentenkot. Een oude kast zonder deuren maar met heel veel rommel erin. Een versleten sofa vol kussens en dekens. Een bureau vol stripverhalen en pornoblaadjes. Een vettig campingvuurtje. Half-open vuilniszakken. Lege bierbakken. Op de vloer een paar vuile matrassen. Overal verspreid staan en liggen overvolle asbakken, vuile glazen, lege flessen, vieze borden, bijna lege frietzakken met mayonaiseklodders. Tegen de achterwand bakken met hennepplanten onder gloeilampen. Sigarettenrook en shittedampen.

Opmerking

Met veel bombarie en bombast leidt een dramatische stem het nu volgende tafereel in.

STEM Mei '68. Op hun kot langs de Naamsestraat in Broekrode filosoferen en discussiëren vier beloftevolle jonge studenten van de Katholieke Universiteit van Broekrode vol vuur over een hoopvolle toekomst en over een nieuwe, ideale wereld, een wereld waarin de gelijkheid van alle mensen, ongeacht hun religie, kleur, klasse of nationaliteit, een absolute waarheid is. Ja, deze studenten gaan de wereld heruitvinden, maar veel beter deze keer. Het zijn de tweeling Daniëlle en Koen Bandiet, de dienstweigeraar Rudi Duts en Paula Geussens, een mislukte non die haar habijt nog maar pas over de haag heeft gegooid en nu journalistiek studeert.

Het doek gaat open. Daniëlle, Koen en Rudi hangen in een zetel en roken dikke joints. Een van hen tokkelt wat op een gitaar of zingt 'San Francisco' van Scott McKenzie. Paula Geussens ligt ergens op een matras zwaar te snurken. Daniëlle, Koen en Rudi genieten enige tijd zwijgend van hun joints.

KOEN Zwaar feestje gisteren?

RUDI Heftig. Heavy. Eerst naar de cantus van Heidebloem geweest en daarna nog gaan doorzakken in De Blauwe Schuit.

KOEN Leuke porren?

RUDI Gertie van Rechten was er.

KOEN En?

RUDI Ze was al aan het strippen toen we binnenkwamen. Goed zat natuurlijk. Daarna zijn we op haar kot gaan vogelen.

KOEN We?

RUDI De Joppe, Bertje, Flup, Theo en ik. Gertie is er niet vies van. Jullie iets leuks gedaan?

KOEN Kotfeestje bij Fabienne.

RUDI Is dat die blonde van 1e Lic.?

KOEN Ja.

RUDI Die heeft ook een put van meer dan één paal.

KOEN Zeg dat wel.

RUDI Dan was het meer een orgie zeker?

KOEN Op de duur wel. Maar om 3.00 uur was alle drank op. Gelukkig had Robert de sleutel van de facbar en dan zijn we daar verder gaan zuipen.

DANIELLE En dan heeft hij daar proberen aan te pappen met de poetsvrouw.

RUDI *(ongelovig)* Met Germaine?

DANIELLE Ja.

RUDI Maar dat mens is stokoud.

DANIELLE 68.

RUDI Allez, jong, een meid van 68.

KOEN Als een oude schuur in brand staat.

DANIELLE Maar ze stond niet in brand, integendeel, dat was heel het probleem.

RUDI Kon je niks anders krijgen dan een meid van 68?

KOEN Alle andere mukkels waren al naar huis. Het was 8.00 uur.

DANIELLE Vandaar dat Germaine er al was.

RUDI Koen, Koen, een meid van 68.

KOEN Als je goesting hebt, dan heb je goesting.

RUDI En jij, Paula?

Paula reageert niet en snurkt verder.

DANIELLE Paula is braaf geweest.

RUDI *(verontwaardigd)* Ze is toch niet naar de les geweest zeker?

DANIELLE Maar nee, zot. Ze is thuis gebleven en heeft met een stuk of wat vrienden liggen te experimenteren met whisky en coke.

RUDI Cola? Paula?

DANIELLE Nee, pipo, geen cola, coke. Haar dealer had ergens goed spul op de kop kunnen tikken.

RUDI Vertel, Paula. *(Paula reageert niet)* Precies heel goed spul.

DANIELLE *(rekt zich behaaglijk uit)* Aaaaahhhh!!!! Eeuwig student kunnen blijven... dat moet onze ambitie zijn.

KOEN Nooit moeten gaan werken.

DANIELLE Anderen zullen dat wel doen... voor ons.

RUDI Daar teken ik onmiddellijk voor. Zeker weten.

DANIELLE Wat denk jij, Paula? *(Paula reageert niet)*

KOEN *(begint plots te kokhalzen)* Beuh....

RUDI Wat heb jij?

KOEN Ik geloof verdorie dat ik moet spuwen! *(hij snelt naar achter)*

RUDI Amai, die is precies ook niets meer gewend. Hij had toch maar 40 pinten gedronken, zei hij.

DANIELLE Zijn medicatie zal er wel voor iets tussen zitten.

RUDI Medicatie?

DANIELLE Voor zijn syfilis.

RUDI Alweer?

KOEN *(terug op)* Je hebt mijn kots van gisteren nog niet opgeruimd.

DANIELLE Die brokken in de douche?

KOEN Ja.

DANIELLE Die zijn van mij. De wc trekt niet meer door.

KOEN Dat weet ik. Daarom pis ik al een hele tijd in de lavabo.

RUDI Wat doen jullie vanavond?

DANIELLE We gaan naar een hengstenbal in Brussel. We hebben toch de hele maand onze pa zijn auto. Kom maar mee. Nellie gaat ook mee.

KOEN *(verontwaardigd)* Nellie? Die slettenbak kruipt niet in onze pa zijn Porsche. Het is door haar dat ik ziek geworden ben.

RUDI *(lacht)* Neem Germaine anders mee. Een meid van 68!

KOEN Zeikerd. Gaat Paula ook mee?

DANIELLE Nee, die had wat anders gepland. Ze was iets aan het lullen, dat ze op de barricade moest gaan staan of zoiets.

KOEN De barricade?

RUDI Ja, De Barricade. Dat is dat nieuwe hardrockcafé op de Oude Markt.

Er wordt geklopt.

DANIELLE Binnen!

Politieagent Marcel Vandenboeynants komt binnen.

MARCEL Koen Bandiet?

KOEN Dat ben ik.

MARCEL Er is een klacht over jou binnengekomen. Je zou deze morgen in de facbar een zekere Germaine, een meid van 68 hebben proberen te verkrachten. Een mei van 68, ik zeg het je!

KOEN Verkrachten is een zwaar woord, mijnheer de politie. Het was eerder 'proberen te strelen'.

MARCEL Dat is anders niet wat Germaine mij vertelde. Een meid van 68, jong, allez!

KOEN Tsjja, ik had wat te veel gedronken.

MARCEL Dat moet dan wel heel veel te veel zijn geweest, want ik heb haar een half uur lang goed kunnen bekijken. Pffff! Amai. (*zucht*) Allez, 't is goed voor één keer, ik ben zelf ook jong geweest.

DANIELLE (*terzijde*) Maar dan wel heel lang geleden, oude lul.

MARCEL (*kijkt rond*) Jullie leven hier wel in propere omstandigheden, moet ik zeggen.

KOEN Op kosten van onze pa.

MARCEL Wat studeer je eigenlijk.

KOEN Pol en Soc.

RUDI Hij trist zijn eerste jaar.

MARCEL (*bekijkt Rudi*) En wie ben jij?

RUDI Een kameraad, Rudi Duts.

MARCEL Ook student?

RUDI (*fier*) Ja. Ik heb na mijn middelbaar eerst een aantal jaren gedopt, toen mijn burgerdienst gedaan en nu studeer ik voor sociaal assistent.

MARCEL (*minachtend*) Burgerdienst? Twee jaar lang ergens in een of andere Wereldwinkel op je lui gat Marokkaanse koffie liggen slurpen.

RUDI Ja. Zoiets.

MARCEL (*tot Daniëlle*) En jij bent?

DANIELLE (*wijst naar Koen*) Zijn zuster. Daniëlle Bandiet.

MARCEL Daniëlle en Koen Bandiet. Waarom klinkt die naam mij bekend in de oren?

Koen is ondertussen een nieuwe joint aan het rollen.

DANIELLE Ik zou het niet weten, mijnheer de politie.

MARCEL (*tot Koen; onnozel*) Wat ben jij aan het doen?

KOEN Een sigaret aan het rollen.

MARCEL *(onnozel)* En wat doe jij daarin?

KOEN Dat zijn... euh... kruiden... euh... spaghettikruiden.

MARCEL *(onnozel)* Spaghettikruiden?

KOEN Ja. Dat geeft een pikante smaak.

MARCEL *(onnozel)* Daar heb ik nog nooit van gehoord.

KOEN Het is niet omdat u er nog nooit van gehoord heeft, dat het niet zou bestaan.

MARCEL *(heeft nu de hennepplanten in de gaten gekregen; onnozel)* En wat is dat?

KOEN Dat zijn... euh... legumen.

MARCEL *(onnozel)* Legumen? Telen jullie legumen?

KOEN Euh... ja.

MARCEL *(gaat dichterbij en onderzoekt de planten; onnozel)* Tiens, deze legumen ken ik niet. Welke zijn het?

KOEN Dat zijn... euh... spaghettikruidenlegumen.

MARCEL *(onnozel)* Spaghettikruidenlegumen?

KOEN Ja, daar trekken wij de kruiden van die wij door onze sigaretten draaien.

MARCEL *(onnozel)* Spaghettikruidenlegumen. Nooit van gehoord.

KOEN Dat is iets nieuws. Dat komt uit Italië.

MARCEL *(onnozel)* Uit Italië?

KOEN Ja. Maar omdat hier minder zon is dan in Italië moeten wij daar lampen boven hangen.

MARCEL Dat is dan een kostelijke affaire.

DANIELLE Dat valt nogal mee, we tappen af vóór de meter.

MARCEL Wat???

KOEN Daniëlle! *(tot Marcel)* Dat was maar om te lachen, mijnheer de politie.

MARCEL *(onnozel)* Ach zo. En wat gebeurt er dan precies met die spaghettikruidenlegumen als ze rijp zijn?

KOEN Die... euh... die zijn vooral voor eigen gebruik.

DANIELLE En de rest gaat naar onze vaste dealer.

KOEN Daniëlle!

MARCEL *(onnozel)* Dealer?

KOEN Ja, onze vaste... euh... spaghettikruidenlegumendealer.

Daniëlle en Rudy beginnen te lachen.

MARCEL *(maakt zich kwaad)* En nu is het godverdomme genoeg geweest met die onnozele zever! Spaghettikruidentlegumen! Denken jullie dat ik achterlijk ben?

KOEN *(droog)* Dat kunnen we alleen maar hopen, mijnheer de politie.

Daniëlle en Rudy schateren het nu uit.

MARCEL Daniëlle en Koen Bandiet en Rudi Duts, ik arresteer jullie alle drie voor het uitlachen van een ambtenaar in functie. Een meid van 68 verkrachten, drugs telen, vóór de meter aftappen, dat wil ik allemaal nog door de vingers zien, dat zijn kleine jeugdzonden, maar de spot drijven met het wettelijk gezag... Er zijn grenzen.

KOEN Zeg, als dat nog niet meer mag!

MARCEL Jullie zouden je moeten schamen. Is er voor studenten dan niets meer heilig? Meekomen!

Tegenpruttelend gaan Daniëlle, Koen en Rudi met Marcel mee. Ondertussen is Paula wakker geworden. Ze kijkt verwaasd rond, krijgt het publiek in de gaten, zwijmelt dan naar voren en begint wild tegen de aanwezigen te orakelen.

PAULA Kameraden! Wij geloven dat een betere wereld mogelijk is. Daarom moeten wij keet schoppen, de autoriteiten jennen, nee, hen de gordijnen injagen en het systeem verketteren. Wij zijn allergisch voor bazigheid, privileges en uniformen. Wij hebben genoeg van het gekooide denken! *(de linkervuist gaat de lucht in)* Studentpower! Wij zijn het aan onszelf verplicht om het lood van uitgeleefde regels en achterhaalde dogma's van ons af te schudden. Wij zeggen neen tegen het mandement van het episcopaat, neen tegen hun betweterig paternalisme, tegen de klerikale machtswellust, tegen de geur van de autoritaire staatskerk! Neen!

Politieagent Marcel Vandenboeynants, die in het deurgat nog naar de tirade van Paula Geussens heeft staan luisteren, komt terug binnen. Hij kijkt naar de regiekamer. (Eventueel kan ook een ander personage, de ouderwetse pastoor Soenens bijvoorbeeld, ten tonele verschijnen en in min of meer dezelfde bewoordingen zijn afkeer voor de speech van Paula komen uiten.)

MARCEL Zeg, kunnen we die woordendarree van Paula Geussens niet uit dit tafereel schrappen? Waar trekt dat nu op! En daarbij, de mensen hier begrijpen dat toch niet en die paar gepensioneerde bedrijfsleiders die dat wel doen, die zinken nu in de grond van schaamte omdat ze zelf ook dat soort onnozeliteiten hebben staan uitkramen. *(het doek gaat langzaam dicht)* Bedankt!

Paula Geussens blijft schuimbekkend verder prediken tot het doek helemaal dicht is.

INTERMEZZO 3 – BROEKRODE MORT

Korte inhoud

Niet iedereen is even gelukkig met Guido Mondelaers.

Personages/Acteurs

- één actrice, liefst geen al te grote, zeker geen al te oude
- één acteur

Decor

Wordt voor het voorbeeld gespeeld.

Opmerking

Misschien op de een of andere manier aankondigen dat het om een flash-back van enkele weken eerder gaat, maar dit is niet absoluut noodzakelijk.

Een actrice (A) en een acteur (B) zitten of staan voor het voorbeeld. B ziet er niet echt gelukkig uit.

A Wat scheelt er?

B Die Guido Mondelaers hangt mij zo stilletjesaan de strot uit. Jezus, is me dat een eikel zeg. Wat vind jij?

A Wat ik vind, dat breng ik naar de politie.

B Als je hem de eerste keer ziet zou je nooit zeggen dat het zo'n zeikerd is.

A Een vuile bruid heeft veel pareerens²⁰ aan.

B Dat is schoon gezegd. Maar uiteindelijk wordt de ware aard toch altijd zichtbaar.

A Hm.

B (*spottend*) Van dat 'historisch, muzikaal totaalspektakel waarbij alle openingsplechtigheden van de laatste tien Olympische Spelen en wereldkampioenschappen voetbal zullen verbleken' blijft niet veel meer over.

A Wat wil je? Een aantal sponsors dat beloofd had om in het project te stappen heeft in laatste instantie afgehaakt.

B Daar ben ik vet mee. Ik heb zelfs mijn onkostennota's nog niet terugbetaald gekregen.

A Tsja, als er geen geld is.

B Dat hij het dan uit zijn eigen zak betaalt! Zo slecht verdienen burgemeesters toch niet? Maar nee, de gierige hond. Die Guido Mondelaers is zo vrekkelig dat hij, om inkt te sparen, zelfs geen puntjes op zijn i's schrijft.

A Ha.

---

²⁰ 'Een vuile bruid heeft veel pareerens aan' is een oudere uitdrukking voor 'schijn bedriegt'. 'Pareerens' zijn versierselen. Het verhaal van 'de vuile bruid' was algemeen bekend en werd o.a. ook door Bruegel nog gebruikt.

- B** Vandaar ook dat hij nu alles zelf meent te moeten doen. Wat we zelf doen, doen we beter! Maar van regisseren kent de onnozelaar zoveel als een koe van saffraan eten.
- A** Hm.
- B** En dan de onnozele teksten die de vent schrijft. Hier bijvoorbeeld: 'Je hebt mijn kots van gisteren nog niet opgeruimd. - Die brokken in de douche? - Ja. - Die zijn van mij. De wc trekt niet meer door. - Dat weet ik. Daarom pis ik al een hele tijd in de lavabo.' Dat is toch van de hond zijn kloten. Dat zou om te lachen moeten zijn, en dat is het ook, maar dan alleen maar omdat het zo slecht geschreven is.
- A** Hm.
- B** En geweldige acteurs en muzikanten heb ik tot nu toe ook nog nergens gezien. Alleen maar amateurkes.
- A** Hm.
- B** Grootheidswaanin, dat is het.
- A** Hm.
- B** Die Guido Mondelaers moet volgens mij een verschrikkelijk groot ego hebben. Als je met een karabijn twee meter boven zijn hoofd schiet, dan raak je hem recht in zijn pretentie. Maar ja, zo'n ego dat is iets typisch voor alle politiciers.
- A** Hm.
- B** Mij interesseert dat hele politieke gedoe niet zo. Ik ben liberaal/socialist/christen-democraat/Vlaams-nationalist/ecologist²¹ zoals anderen supporter zijn van de voetbalclub van hun stad: alleen als er echt iets op het spel staat... en dan nog. Wat ik wel zie is dat de politiek de mens gevaarlijk maakt omdat die niet zindelijk genoeg kan omspringen met dat stukje macht dat hem, louter toevallig soms, in blind vertrouwen werd gedelegeerd.
- A** Hm.
- B** Je zegt zo weinig.
- A** Ik ben moe.
- B** Ik heb je volgens mij ook nog niet zo veel gezien tijdens de repetities.
- A** Ik heb maar een klein rolletje.
- B** Geen tijd?
- A** Nee. Ik volg nog een cursus in Brussel.
- B** In Brussel nog wel? Amai. Welke cursus als ik vragen mag?

---

²¹ Maak hier zelf uw keuze.

- A** Euh... leren spreken.
- B** Leren spreken? Waar heeft een mens dat voor nodig?
- A** Om euh... om in de politiek te gaan.
- B** ... Ah bon. ... *(er valt een ongemakkelijke stilte)* Je wil dus in de politiek. En bij welke partij als ik vragen mag?
- A** Euh... dat weet ik nog niet.
- B** Hoe, dat weet ik nog niet? Voor welke kleur ben je?
- A** Euh... blauw.
- B** Waarom blauw?
- A** Blauw staat mij het beste.
- B** Ah. ... En voor wie wil je wat betekenen in de politiek?
- A** Voor euh... voor de gewone mens, de werkmens.
- B** Maar dat zijn de roden.
- A** Oh. Dan maar niet voor de werkmens.
- B** *(spottend)* Aha, ik hoor het al, een flexibel idealisme. Je moet, geloof ik, toch nog heel veel leren. En veel boterhammetjes eten, want onder de 1,50 m. stel je niet veel voor in de politiek.
- A** *(heftig)* Dat is niet waar! Kijk maar naar Napoleon. Dat was ook maar een kleine en dat is toch een heel grote mijnheer geworden. Die is zelfs nog, nadat hij in 1918 de eerste wereldoorlog heeft verloren, een fabriekje in zure karamellen begonnen.
- B** *(begint hard te lachen)* Jij bent precies goed op de hoogte van de geschiedenis.
- A** *(kwaad, stampvoetend)* Je mag me niet uitlachen, hoor je me. Ik wil serieus genomen worden.
- B** Wil je eens serieus genomen worden? Geen probleem, laat maar weten waar en wanneer.
- A** Bah! Mannen! Jullie denken alleen maar aan seks. Om de vijf seconden, heb ik ergens gelezen.
- B** Oei, dan ben ik geen echte man, want ik denk daar al om de drie seconden aan.
- A** Viezerik!
- B** *(als hij uitgelachen is)* Nee, even ernstig nu. Waarom ga je eigenlijk in de politiek?

- A** Omdat mijn vader zei dat dat echt wel iets voor mij is.
- B** En wie is jouw vader?
- A** Guido Mondelaers.
- B** ... *(krijgt het spreekwoordelijke rode hoofd en staat met de spreekwoordelijke mond vol tanden)* Ah zo.
- A** *(droog)* Hij heeft me ook dit rolletje bezorgd.
- B** Dan ga ik maar weer eens verder repeteren. We hebben al bij al toch eens goed kunnen lachen, is het niet? Want wat ik zei, dat was allemaal maar om te lachen. Hè? *(A reageert niet)* Goed. Tot ziens. *(verdwijnt met de spreekwoordelijke staart tussen de benen)*
- A** *(neemt haar gsm en toetst een nummer in)* Papa? We moeten tegen de volgende repetitie nog een wijziging in de bezetting doorvoeren.

APOLLO 11 – BROEKRODE ON THE MOON

Korte inhoud

De mens op de maan in 1969? Fake news! Dit is wat er werkelijk gebeurd is.

Personages/Acteurs

- Jean of Jeanne Van Tyghem, bewakingsagent(e)
- Stefan of Stefanie Speelbergs, regisseur
- Neil Armstrong, astronaut
- Edwin 'Buzz' Aldrin, astronaut

Decor

Een kale, woeste, donkere vlakke. Links staat de maanlander Eagle.

Opmerking

- Dit tafereel kan ingeleid worden met een korte intro. Op een scherm zien en horen we dan een gedeelte uit het beeldverslag van het journaal van 21 juli 1969 over de eerste maanlanding.
- Ook in dit fragment heb ik veel gebruikt gemaakt van historisch materiaal, maar ook van de argumenten die non-believers (nog steeds) gebruiken om de maanlanding(en) in vraag te stellen.

Vóór het doek staat Jean(ne) Van Tyghem, een bewakingsagent. Hij/zij trekt een fles champagne open en schenkt zichzelf een glas in.

JEAN *(heft het glas)* Proost! Gelukkig nieuwjaar! Welkom in 1970, in een nieuw decennium, in een nieuwe tijd met een nieuw geluid. Maar het wordt zeker ook een gevaarlijke tijd. Want wat hebben wij geleerd uit de jaren '60? Dat er steeds meer duistere krachten aan het zijn om onze christelijke samenleving te ontwrichten en te seculariseren. Denk bijvoorbeeld maar aan die zogenaamde studentenrevoltes van o.a. mei '68, die met bespottelijke slogans zoals 'Verboden te verbieden' de totale anarchie prediken en die de christelijke moraal bij het huisvuil willen zetten. Ze willen ons doen geloven dat God heeft afgedaan. Ze verklaren Hem dood en ze houden ons voor dat de mens met zijn vernuft Gods plaats gemakkelijk kan innemen. En om dat doel te bereiken maken ze zelfs gebruik van de nieuwste en meest slinkse technieken, bedacht door vrijzinnige spin-doctors in obscure logewerkplaatsen: het verspreiden van Fake News, Fake Nieuws, Vals Nieuws! En wij, onnozele zielen, wij trappen daarin! Zo wil men ons bijvoorbeeld doen geloven dat de mens op 20 juli van vorig jaar op de maan zou zijn geweest! Kunt ge u dat voorstellen? Maar weinig mensen weten wat er toen werkelijk gebeurd is en ik ben toevallig één van die weinigen omdat ik al jaren werk als beveiliging, hier op de terreinen van de Broekrodense filmstudio Brollywood waar die zogenaamde maanlanding zorgvuldig in scène werd gezet en ook opgenomen werd onder de leiding van de bekende regisseur Stefan(ie) Speelbergs. Ik heb zelfs nog even als invaller meegewerkt tijdens de repetities. Ge gelooft me niet? Wacht, ik zal het u laten zien.

Het doek gaat open. We zien een slecht verlicht en schraal maanlandschap met daarop de maanlander Eagle met uitgeklapte laddertje. Edwin 'Buzz' Aldrin zit ergens verveeld rond te kijken en regisseur Stefan(ie) Speelbergs loopt driftig telefonerend rond (geen gsm).

STEFAN Hoe, ik ben ziek? Maar Charlie, we repeteren vandaag een paar cruciale scènes, morgen hebben we de generale repetitie, vanaf overmorgen beginnen we de film in te blikken en mijnheer is ziek? ... Wát zegt de dokter? ... Goed. ... Dat is je geraden. ... *(zucht)* Blijf dan vandaag maar thuis. ... Oké, tot morgen. *(gooit de hoorn op de haak)* Zeikerd! *(tot Buzz)* Charlie is ziek. Het is godgevloekt.

BUZZ Hoe moet het dan met de repetitie?

STEFAN Ik verzin wel iets. *(roept)* Jean? Jean!

Jean verschijnt.

JEAN U had geroepen, mijnheer Spielbergs?

STEFAN Ja, Jean. Charlie Duke, onze CAPCOM, de verbindingsofficier tussen Mission Control in Houston en Apollo 11, is ziek.

JEAN Oei.

STEFAN Ja, oei. Maar omdat we vandaag absoluut moeten repeteren zou ik jou willen vragen om een handje toe te steken.

JEAN *(luid)* Oei!

STEFAN Gewoon een paar teksten lezen.

JEAN Oeioei!

STEFAN Veel stelt het allemaal niet voor, maak je maar niet ongerust. Zou dat lukken, denk je?

JEAN Ik ga mijn best doen, mijnheer Spielbergs.

STEFAN Zo hoor ik het graag. Edwin Aldrin ken je al?

JEAN Goeiemorgen, mijnheer Aldrin.

BUZZ Zeg maar Buzz.

STEFAN Zet je daar maar op die stoel neer, Jean. Daar ligt ook een script. We zitten op pagina 312. *(kijkt op zijn horloge)* En waar blijft Armstrong nu, godverdomme.

NEIL *(gehaast op met een script in zijn handen)* Sorry, mannekes.

STEFAN Eindelijk. Bijna een kwartier te laat.

NEIL Sorry, Stefan, maar het is vandaag onze huwelijksverjaardag.

BUZZ Proficiat, ouwe jongen! Vanavond groot feest zeker? Wat gaan jullie doen?

NEIL Zo ver mogelijk uit elkaars buurt blijven.

JEAN Oei.

STEFAN Miserie thuis?

NEIL Het zal nog niet. Ze heeft pas deze morgen mijn ruimtepak in de was gedaan terwijl ik haar gisterenavond nochtans al gevraagd had om dat onmiddellijk te doen en toen ik haar daar deze morgen een corrigerende opmerking over maakte, stak ze de horens op. *(maakt een pijnlijke grimas)* Nu zit ik met gekneusd vlees in de broek.

BUZZ Je houdt haar niet kort genoeg, Neil, dat heb ik je nog al gezegd. Een goede hond doet zijn ras eer aan.

NEIL Jij hebt goed spreken, jij, jij bent niet getrouwd met een prij.

STEFAN Zouden we dan nu alstublieft kunnen beginnen te repeteren?

NEIL Sorry, Stefan, maar het zal vandaag dus niet in kostuum zijn.

STEFAN *(zucht)* Allez, 't is goed voor deze keer. Kruip maar in de Eagle. *(Neil en Buzz kruipen langs de achterkant in de maanlander)* Het is aan jou, Neil. Actie!

NEIL Houston, we have a problem!

STEFAN *(kwaad)* Godverdomme, Neil!

NEIL *(komt naar buiten met het script in zijn handen)* Wat scheelt er nu weer? Dat staat zo toch in het script?

STEFAN *(rukt driftig het script uit Neils handen)* Dat zal wel, ja. Dit is het script van 'Apollo 13', de sequel, ezel!

NEIL *(beteuterd)* Sorry, Stefan, dat is van mij op te jagen deze morgen. Sorry, het zal niet meer gebeuren. *(kruipt terug in de maanlander)*

STEFAN Klaar? Actie!

NEIL Good evening, Houston.

STEFAN En dan komt nu de stem van de communicatieofficier. ... Het is aan jou, Jean.

JEAN Sorry. *(gemaakt)* Hello Lance Armstrong, dis is Hoeston.

STEFAN Het is Neil Armstrong, Jean, niet Lance.

JEAN Oei. Sorry, mijnheer Spielbergs.

STEFAN Opnieuw.

NEIL Good evening, Houston.

JEAN *(gemaakt)* Hello Neil Armstrong, dis is Hoeston.

STEFAN En het is Houston, niet Hoeston.

JEAN Sorry?

STEFAN *(geprikkel)* Het is Houston, niet Hoeston.

JEAN Oei. Sorry, mijnheer Spielbergs.

STEFAN Opnieuw.

NEIL Good evening, Houston.

JEAN *(gemaakt)* Hello, Louis Armstrong, this is Houston.

STEFAN *(kwaad)* Godverdomme, Jean, het is Neil Armstrong, Neil, niet Lance of Louis, maar Neil! Neil Armstrong!

JEAN *(staat recht)* Als u niet tevreden over mij bent, mijnheer Spielbergs, dan kan u maar beter iemand anders zoeken voor de rol van KLETSKOP. Ik ben maar een gewone veiligheidsagent en ik doe alleen maar mijn uiterste best.

STEFAN *(met duidelijke tegenzin)* Mijn excuses, Jean. Niet weggaan, alstublieft.

JEAN *(geniet duidelijk van deze kleine overwinning)* Allez, vooruit dan maar.

STEFAN Bedankt. Opnieuw. Actie!

NEIL Good evening, Houston.

JEAN Hello Neil Armstrong, dis is Hoeston, nee, nee, nee, dis is niet Hoeston, this is Houston. Zeg het maar, Apollo 11.

NEIL The Eagle has landed!

JEAN Oké... euh... euh...

STEFAN Allez, vooruit!

JEAN Oké... euh... euh... *(kijkt steeds naar Stefan)* Roger (Rozjee) ... Roger (Rozjee) Armstrong? ... Ik denk dat er een foutje in het script staat, mijnheer Spielbergs.

STEFAN *(met de tanden op elkaar)* Daar staat niet 'Roger' (Rozjee), Jean, maar 'Roger' (Rodger) en 'Roger' (Rodzjer) wil zeggen 'begrepen'. Begrepen?

JEAN Euh... Roger (Rozjee) ... euh ... Roger (Rodzjer), mijnheer Spielbergs.

STEFAN Goed. De eerstvolgende uren slaan we voorlopig over want dan gebeurt er toch niets, dan maken Neil en Buzz zich klaar om de capsule te verlaten. We gaan over naar de volgende scène, naar het moment suprême, als Neil naar buiten komt. Iedereen klaar? Jean?

JEAN *(fier)* Roger (Rodger) , mijnheer Spielbergs. Maar mag ik toch nog eerst iets vragen?

STEFAN *(zucht)* Ja, Jean?

JEAN Waarom zien we eigenlijk geen sterren?

STEFAN Dat is een goeie vraag, Jean. Wat op de aarde geldt, dat geldt ook op de maan: zolang de zon niet is ondergegaan, zijn de sterren gewoon niet zichtbaar. En daarbij, alle camera's zijn erop ingesteld om de astronauten en het maanoppervlak te fotograferen en te filmen. Ze zouden de sterren toch niet kunnen waarnemen want hun licht is veel zwakker dan de reflectie van de zon door de ruimtepakken.

JEAN Op die manier.

STEFAN Nog iets, Jean?

JEAN Nee, mijnheer Spielbergs.

STEFAN Vooruit dan. Actie!

De deur van de Eagle gaat open en Neil Armstrong komt naar buiten. Hij trekt de deur dicht en daalt het trapje af.

NEIL I'm going to step off the LEM now. *(hij draait zich om en zet zijn linkervoet op de maan)* That's one small step for man, one giant leap for mankind.

STEFAN Stop! Wat zei je nu eigenlijk, Neil?

NEIL That's one small step for a man, one giant leap for mankind.

STEFAN Ik verstond nochtans 'That's one small step for man, one giant leap for mankind.' Je moet het lidwoord wel duidelijk uitspreken, Neil, anders verliest de zin zijn betekenis, dan maak je hem zelfs tegenstrijdig, want dan zeg je: een kleine stap voor de mensheid maar een grote sprong voor de mensheid.

NEIL Ik meende nochtans dat ik 'a man' gezegd heb.

STEFAN Met menen bescheet er zich eens ene. Ik heb het alleszins niet gehoord.

NEIL Jean?

JEAN *(heft de handen in onschuld)* Ik moei mij niet.

STEFAN Oké, we doen het nog een keer?

Neil verdwijnt opnieuw in de maanlander, trekt de deur achter zich dicht, doet de deur opnieuw open en daalt de trap af.

NEIL I'm going to step off the LEM now. *(hij draait zich om en zet zijn linkervoet op de maan)* That's one small step for *(met nadruk)* a man, one giant leap for mankind.

STEFAN En dan ga je bewegen. Maar hou er dus wel rekening mee dat de zwaartekracht op de aarde maar een zesde is van die op de maan, dat alles dus zes keer lichter is.

Neil begint te wandelen, sprongetjes te maken en foto's te nemen. Plots begint Jean onbedaarlijk te lachen.

STEFAN Wat scheelt er?

JEAN Dat betekent dat Maggy De Block hier maar 30 kilo zou wegen!

STEFAN Wie is Maggy De Block?

JEAN Mijn huisarts.

STEFAN Zou je nu niet beter je tekst lezen, Jean?

JEAN Sorry, Roger. Stefan. *(leest)* This is Houston, Neil. Begin nu maar met het verzamelen van stenen, zoals afgesproken, maar wees voorzichtig en zorg dat je niet valt. Een gaatje in je pak, hoe miniem ook, kan de dood betekenen.

NEIL Roger, Houston. *(terwijl hij stenen verzamelt in een zak die op kniehoogte hangt)* We zijn naar de maan gereisd niet omdat het gemakkelijk is, maar omdat het moeilijk is.

STEFAN *(tot Jean)* Dat heeft president Kennedy ooit gezegd.

JEAN Tijd is geen snelweg tussen wieg en graf maar ruimte om te parkeren in de zon.

STEFAN *(verbaasd)* Heeft Kennedy dat ook gezegd?

JEAN Nee, Phil Bosmans.

NEIL Een schitterend uitzicht, een schitterende verlatenheid hier in de Zee der Stilte.

STEFAN En dan komt nu ook Buzz naar buiten. Klaar Buzz? Actie!

De deur van de maanlander gaat opnieuw open en Buzz komt naar buiten. Hij heeft zijn ruimtepak aan en een visbokaal op het hoofd. Hij heeft de Amerikaanse vlag bij. Deze heeft aan de bovenkant een metalen staaf om ze horizontaal te houden, maar omdat de vlag een beetje gekreukt is en niet helemaal strak over de metalen staaf gespannen is, zal het straks lijken of ze beweegt. Buzz laat de deur open staan.

STEFAN *(kwaad)* Stop! What the fuck heb jij op je hoofd?

BUZZ Sorry, Stefan. Ik had gisterenavond toen ik thuiskwam mijn helm op het salontafeltje gelegd, maar toen ik bij 'Familie' op de zetel in slaap moet zijn gevallen, is Blackie, onze Duitse herder, ermee aan het spelen gegaan, en onze Blackie heeft het zo niet op buitenlandse spullen, het is en blijft een Duitse herder, hè. Ik ben al bij Yvonne van de rekvisieten geweest en die gaat mij morgen een reservehelm bezorgen. Maar ze is daar niet erg gelukkig mee, want als ze mij de reservehelm gaat meegeven, dan heeft ze geen reserve meer, zegt ze.

JEAN Het verstand van vrouwen werkt toch duidelijk anders dan het onze.

BUZZ Voorlopig ga ik deze visbokaal gebruiken. Die heb ik geleend van Jan Snoekx, de voorzitter van de visclub 'Moed, kracht en heel veel geduld'.

STEFAN *(hoofdschuddend)* Waar heb ik dit aan verdiend. ... Goed. We beginnen opnieuw.

Buzz gaat terug naar binnen en trekt de deur dicht.

STEFAN Actie!

Buzz opent de deur en komt terug naar buiten. Hij laat de deur open. Halverwege de trap stopt hij en draait hij zich naar Stefan.

BUZZ Vind je niet dat ik ook iets zou moeten zeggen als ik naar beneden kom, Stefan?

STEFAN *(slaakt een diepe zucht)* En wat had je in gedachten, Buzz?

JEAN May the Force be with me! ... Sorry, Stefan.

BUZZ Momentje.

Buzz gaat terug naar binnen en trekt de deur dicht.

STEFAN Actie!

Buzz opent de deur en komt terug naar buiten. De deur blijft open staan. Buzz daalt de trap af.

BUZZ *(vooraleer hij voet op de maan zet)* Another small step for another man but another giant leap for the same mankind!

STEFAN *(slaat de handen voor het gelaat)* Ik denk niet dat dit een goed idee is, Buzz. Laten we maar gewoon doen wat in het scrip staat, ja? Dat is geschreven door heel bekwame mensen die daarvoor gestudeerd hebben, zoals Guido Mondelaers.

BUZZ *(duidelijk misnoegd)* Oké, Stefan, jij bent de baas.

STEFAN En vergeet niet de deur van de Eagle achter je dicht te trekken wanneer je weer naar buiten komt. Je kan op de maan niet ongestraft deuren van ruimtetuigen open laten staan.

BUZZ Roger. *(hij gaat terug naar binnen en trekt de deur dicht)*

STEFAN En actie!

Buzz komt naar buiten en trekt de deur dicht. Hij blijft even stokstijf staan en begint dan op alle zakken van zijn ruimtepak te kloppen. Dan slaat hij zich tegen het hoofd en neemt zijn visbokaal af.

BUZZ Ik heb de sleutel binnen laten liggen.

STEFAN *(woest)* Dat is godverdomme niet erg, Aldrin! Het is maar film, het is niet echt!

BUZZ Sorry.

STEFAN *(in zichzelf)* Hoe is dat nu in godsnaam mogelijk? *(tot de anderen)* Kunnen we nu alstublieft gewoon verder repeteren, zonder al die stomme en onnodige onderbrekingen. Ja? Iedereen?

BUZZ Roger.

NEIL Roger.

JEAN Roger.

STEFAN Dan planten jullie nu de vlag.

Neil en Buzz doen dit. Stefan gaat in de houding staan en zingt of neuriet het Amerikaans volkslied.

JEAN Zeg, Stefan.

STEFAN *(blaft)* Wat?

JEAN Dat is goed gevonden met die metalen staaf en die kreukels in de vlag. Zo lijkt het alsof ze echt wappert.

STEFAN Shit. Ze mag helemaal niet wapperen. Er is geen wind op de maan. Goed gezien, Jean. Ik ga het noteren. We willen zeker geen munitie geven aan complotdenkers, integendeel.

NEIL We make America great again!

BUZZ Yes, we can!

JEAN Ja, samenzweringstheorieën vind je tegenwoordig overal. Zo zijn er nog altijd mensen die denken dat koning Albert van de rotsen gevallen is terwijl ondertussen iedereen weet dat hij daar door spionnen vanaf is gegooid. Of dat Paul Mc Cartney nog leeft terwijl die in 1966 al gestorven is.

STEFAN Of dat er in Roswell nooit UFO's zijn geland.

JEAN *(wijst naar het maanoppervlak)* Maar zullen ze ook niet gaan zeggen dat er hier iets niet klopt met de schaduwen? *(wijst naar de spots)* Door de spots vallen die alle kanten op terwijl er eigenlijk toch maar één lichtbron zou mogen zijn: de zon.

STEFAN *(bewonderend)* Amai, Jean, daar hadden we nog niet aan gedacht. Maar goed dat we jou hebben. *(roept naar de regiekamer)* Zeg mannen, kunnen jullie daar tegen morgen iets aan doen, alstublieft? ... Bedankt!

JEAN Ik weet dat van op vakantie. Als we gaan zonnen moet ik ervoor zorgen dat ik altijd aan de juiste kant van mijn vrouw kom te liggen, anders zie ik van de hele namiddag geen streep zon.

STEFAN Merci, Jean. Goed, we gaan verder. Waar waren we gebleven? Ah ja. Nu komt er een belangrijk telefoongesprek. Jean?

JEAN Tranquillity Base, hier Houston. Kunnen jullie even voor de camera gaan staan? ... Neil en Buzz, de president van de Verenigde Staten zou graag een paar woorden tot jullie willen zeggen.

NEIL Dat is een hele eer.

JEAN Ga uw gang, mijnheer de president. Dit is Houston.

STEFAN Jij mag ook de rol van de president spelen, Jean.

JEAN Oei. Ik zal mijn best doen, mijnheer Speelbergs. *(als Nixon; met veel bombast)* Hallo Neil en Buzz, ik spreek nu tot jullie via telefoon vanuit de Ovale Kamer van het Witte Huis en dit is vast en zeker het meest historische telefoongesprek dat ooit is gevoerd. Ik kan niet zeggen hoe fier we op jullie zijn. Voor iedere Amerikaan moet dit de meest fiere dag van zijn leven zijn. Ik ben er zeker van dat mensen in de hele wereld het met de Amerikanen eens zijn dat dit een ontzagwekkende prestatie is. Door wat jullie hebben gedaan zijn de hemelen een deel van de wereld van de mens geworden. En aangezien jullie met ons praten vanuit de Zee der Rust voelen wij ons geïnspireerd in onze pogingen om vrede en rust op aarde te brengen. Gedurende één onschatbaar ogenblik zijn alle mensen op aarde werkelijk één, één in hun trots om wat jullie hebben gedaan, en één in hun beden dat jullie veilig naar de aarde mogen terugkeren.

NEIL Dank u, mijnheer de president. Het is voor ons een grote eer en een groot voorrecht om niet alleen de Verenigde Staten, maar alle vredelievende mensen van alle landen hier te vertegenwoordigen. Mensen met belangstelling en leergierigheid wat de toekomst betreft. Het is voor ons een grote eer hieraan te mogen meedoen.

JEAN Dank u hartelijk en tot ziens op de USS Hornet, donderdag.

BUZZ Daar verlang ik echt naar.

STEFAN Heel goed, Jean! De echte Nixon gaat het bij de opnames zeker niet beter doen. *(Jean glundert; tot Neil en Buzz)* Zeg jongens, zouden jullie nog heel even vrolijk kunnen rondhuppelen?

Neil en Buzz doen dit. Op een gegeven moment zet Buzz zijn helm af en begint Neil te kussen, maar die is daar niet van gediend. Hij gaat op de loop, nog steeds in slow-motion en Buzz achtervolgt hem. Stefan sluit de ogen en wendt zich hoofdschuddend af.

JEAN *(heeft ondertussen een los blad papier in zijn script gevonden)* Zeg Stefan, wat is dit eigenlijk?

STEFAN *(bekijkt het papier)* Dat is de tekst die president Nixon gaat voorlezen als er zich euh... een onoverkomelijk probleem zou aandienen en de film slecht afloopt.

JEAN Oei.

Jean wandelt naar voren en begint de tekst luidop te lezen. Achter hem gaat het doek ondertussen langzaam dicht.

JEAN Fate has ordained that the men who went to the moon to explore in peace will stay on the moon to rest in peace. These brave men, Neil Armstrong and Edwin Aldrin, know that there is no hope for their recovery. But they also know that there is hope for mankind in their sacrifice. These two men are laying down their lives in mankind's most noble goal: the search for truth and understanding. They will be mourned by their families and friends; they will be mourned by their nation; they will be mourned

by the people of the world; they will be mourned by a Mother Earth that dared send two of her sons into the unknown. In their exploration, they stirred the people of the world to feel as one; in their sacrifice, they bind more tightly the brotherhood of man. In ancient days, men looked at stars and saw their heroes in the constellations. In modern times, we do much the same, but our heroes are epic men of flesh and blood. Others will follow, and surely find their way home. Man's search will not be denied. But these men were the first, and they will remain the foremost in our hearts. For every human being who looks up at the moon in the nights to come will know that there is some corner of another world that is forever mankind.

Als Jean de tekst helemaal gelezen heeft is het doek dicht. Plots horen we een enorme ontploffing en het geschreeuw van mensen in doodsnood. Jean vlucht bang weg.

INTERMEZZO 4 – DE WANDELCLUB VAN BROEKRODE

Korte inhoud

De wandelclub van Broekrode mag niet meedoen aan de historische evocatie over Broekrode maar wil zich toch voorstellen aan het publiek.

Personages/Acteurs

- Boudewijn Verstappen, wandelfanaat
- Margot Schoenmakers, zijn Nederlandse echtgenote, ook een wandelfanaat

Decor

Geen vereisten. Kan voor het voordeel gespeeld worden.

Opmerking

Een man en een vrouw verschijnen voor het doek. Het zijn Boudewijn Verstappen en zijn Nederlandse echtgenote Margot Schoenmakers. Boudewijn en Margot zijn allebei heel sportief gekleed. Ze dragen hetzelfde trainingspak en daaronder dezelfde stevige wandelschoenen. Ze hebben ook allerlei attributen bij, zoals een rugzak, een gps, een kompas, stafkaarten, een drankhouder, eventueel ook nordic walking wandelstokken. Boudewijn is eerder een timide man, Margot daarentegen zou zeker niet misstaan als commandant in een vernietigingskamp. Boudewijn spreekt eventueel dialect, Margot spreekt met een zwaar Nederlands accent.

BOUDEWIJN Goedenavond, mijn naam is Boudewijn Verstappen. Mijn vrienden noemen mij Boud. Ik ben xx jaar, ik ben getrouwd met Margot Schoenmakers en ik ben woonachtig te Broekrode. *(Margot stoot hem aan)* En dit is Margot Schoenmakers, xx jaar *(Margot stoot Boudewijn weer aan en Boudewijn doet nu een paar jaren van haar leeftijd af)*, xx jaar, getrouwd met Boudewijn Verstappen, met mij dus, en ook woonachtig te Broekrode.

MARGOT Je bent vergeten te zeggen dat je als merchandiser werkt bij een groot internationaal concern.

BOUDEWIJN Oh ja, ik ben rekkenvuller in de Hubo. *(Margot bekijkt haar man minachtend)* Margot werkt soms... *(terzijde)* maar dan vooral op mijn zenuwen. Ik en Margot *(Margot stoot hem weer aan)*, euh... Margot en ik zijn fervente wandelaars. Wij zijn ook allebei bestuurslid van de Broekrodense Wandelvereniging De Zandluizen. Ieder vrij moment trekken wij erop uit om te gaan wandelen in de prachtige [Limburgse] natuur. Zo hebben wij...

MARGOT *(neemt enthousiast over)* Ja, zo hebben wij al een heleboel prachtige plekjes ontdekt, zowel in als buiten Broekrode.

BOUDEWIJN Ik dacht dat wij afgesproken hadden dat ik vandaag het merendeel zou mogen zeggen?

MARGOT Laat mij nu maar even. Jij jaagt de mensen weg met jouw triestige stem. Zo hebben wij bijvoorbeeld al de Guido Mondelaers-route gevolgd langs het Guido Mondelaersplein, langs de Guido Mondelaersbibliotheek, langs de Guido Mondelaersfontein...

BOUDEWIJN ... en langs de ondergrondse Guido Mondelaersparking...

MARGOT Maar zwijg nu toch eens eventjes. We zijn ook al langs de villa van Guido Mondelaers gewandeld, langs zijn buitenverblijf en langs zijn zwembad...

- BOUDEWIJN** ... en langs de Guido Mondelaersverkaveling...
- MARGOT** Maar zwijg nu toch eens! Zo zijn we ook al aan de Galgenberg geweest waar de heksen en de bokkenrijders van Broekrode terechtgesteld werden en aan de Hongerbeek waar de beroemde Sacochenslag is uitgevochten en aan de filmstudio's van Brollywood waar in 1969 een verschrikkelijke ontploffing heeft plaatsgevonden waarbij verschillende mensen van een Amerikaanse filmmaatschappij en ook enkele Broekrodenaren om het leven zijn gekomen. Over de oorzaak van die ontploffing tast men nog altijd in het duister. De enen zeggen dat het om een bom uit de Tweede Wereldoorlog ging, anderen houden vol dat de Russen hier aan het werk geweest zijn. Wie zal het zeggen? En we zijn ook al aan... Boud, waar zijn we nog zoal geweest? ²²
- BOUDEWIJN** Aan het bosleerpad.
- MARGOT** Foei, foei, foei. Daar leren ze volgens mij toch vooral de foute dingen. Toen wij daar aan het wandelen waren, lag daar een jong koppeltje te... euh... te kernistelen. Open en bloot! Volledig naakt!
- BOUDEWIJN** *(gelukkig glimlachend)* Schoon, heel schoon!
- MARGOT** Maar ze konden er nog niet veel van, want ze lagen achterstevoren op elkaar.
- BOUDEWIJN** Dat heet minet... *(stopt abrupt als hij het kwade gezicht van Margot ziet)*
- MARGOT** Zwijg, viezerik! *(begint nu haar rugzak leeg te maken)* Meestal pakken we ook wel het een en het ander mee om te eten en te drinken. Twee flessen water bijvoorbeeld...
- BOUDEWIJN** Ik drink niet graag water.
- MARGOT** ... twee appels...
- BOUDEWIJN** Ik lust geen appels.
- MARGOT** ... twee multigranenkoeken...
- BOUDEWIJN** Daar moet ik van spuwen.
- MARGOT** *(valt nu uit tegen Boudewijn)* Is dat nu bijna gedaan met dat gegrommel?
- BOUDEWIJN** *(onderdanig)* Ja, Margot.
- MARGOT** En voor mij ook nog een goot stuk chocolade. Hij mag dat niet hebben, dat is slecht voor zijn suiker en zijn kolostrol.
- BOUDEWIJN** Cholesterol.
- MARGOT** In de rugzak heb ik ook altijd twee 'kapkes' zitten. *(ze geeft Boudewijn een regenkapje; deze zet dit op)*

---

²² Eventueel aanvullen met bezienswaardigheden uit eigen streek

- BOUDEWIJN** Dat is tegen de regen.
- MARGOT** Bij deze wil ik dan ook iedereen oproepen om zich aan te sluiten bij onze wandelvereniging De Zandluizen. Wij staan open voor iedereen. Iedereen kan wandelen. Het komt er gewoon op aan om op het juiste moment de ene voet zo goed mogelijk voor de andere te zetten. En daarbij, wandelen is niet duur en helemaal niet gevaarlijk.
- BOUDEWIJN** *(gniffelend)* Tenzij je op het verkeerde moment in de Voerstreek gaat wandelen, zoals wij dat lang geleden eens gedaan hebben.
- MARGOT** Wij kwamen daar in een oorlog terecht, ik zeg het je! De Vlamingen waren daar serieus van hun TAK aan het maken.
- BOUDEWIJN** En terecht.
- MARGOT** *(minachtend)* En jij kon je groot bakkes weer niet houden.
- BOUDEWIJN** *(minimaliserend)* Och, zo erg was het nu ook weer niet.
- MARGOT** Wat riep je ook alweer? In het Frans, ik snap niet waar je dat geleerd hebt. 'Nique ta mère, salope et va t'enculer, José!' Ik weet niet wat het betekent, niks fatsoenlijks alleszins, want die lelijke Walenkop die later nog minister is geworden kwam met zijn geweer en met zijn broer achter ons aan.
- BOUDEWIJN** Ja, toen zijn we moeten gaan lopen. Dat waren nogal eens tijden.
- MARGOT** Wandelen is trouwens ook heel gezond. Je hebt na een tijd veel meer lucht. Ik merk nu dat ik veel langer aan één stuk kan spreken zonder buiten adem te geraken.
- BOUDEWIJN** *(terzijde)* Ik weet niet of dat een voordeel is.
- MARGOT** En als ik Boudewijn nu de trappen afjaag, dan is die ook veel sneller beneden dan vroeger. Hem naar boven jagen gaat nog veel sneller, maar dat heeft dan weer met iets anders te maken. *(Boudewijn kijkt schaapachtig)* En wandelen is tenslotte ook fantastisch voor je relatie. *(Boudewijn zucht eens diep en verdwijnt dan stilletjes zonder dat Margot dat merkt)* Boudewijn en ik zijn veel dichterbij elkaar gekomen. *(extatisch)* We zijn in plaats van twee verschillende mensen nu één geheel geworden, is het niet Boudewijn? *(Margot merkt nu dat Boudewijn er niet meer is; kwaad)* Boudewijn? Boudewijn, kom onmiddellijk naar hier, zeg ik je. Nu! Sofort! Wat zijn dat voor manieren, ondankbare jan-mijn-klitsen, satansjonk, mottige bing.

Scheldend op Boudewijn verdwijnt ook Margot.

DE EINDKNAL – BROEKRODE, APOCALYPS

Korte inhoud

ISS (International Suicidetourists Syndicate/Internationaal Zelfmoordtoeristensyndicaat) is een terroristische klimaatbeweging. Haar uitgangspunt is dat er veel te veel mensen op de aarde rondlopen. Willen we onze planeet redden, zo redeneren ze, dan moeten we het bevolkingsaantal drastisch terugschroeven. ISS-leden plegen daarom overal ter wereld zelfmoordaanslagen, op willekeurige toeristische trekpleisters, zonder verdere politieke motieven, maar wel geïnspireerd door het gelijkheidsdenken, zodat iedereen, zonder onderscheid van geslacht, leeftijd, ras of religie, slachtoffer kan worden.

Zoë Adams heeft voor háár ultieme zelfmoordactie haar oog laten vallen op Broekrode. Vooraleer zichzelf op en met het Kerkplein van Broekrode op te blazen, voert ze eerste nog een sollicitatiegesprek met Adam Zweegers, een kandidaat-lid die de actie live wil meemaken.

Personages/Acteurs

- Zoë Adams, een zelfmoordtoeriste
- Adam Zweegers, een prospect-zelfmoordtoerist
- Willy Van Tyghem, kelner – deze rol kan gespeeld worden door de acteur die Jean Van Tyghem (zijn vader) speelde in ‘Broekrode on the moon’
- Katty Kools, een journaliste – deze rol kan gespeeld worden door de actrice die dezelfde rol speelde in ‘Het Historisch Museum van Broekrode’
- Marcel(la) Vandenboeynants, een stokoude politieagent(e) – deze rol kan gespeeld worden door de acteur/actrice die dezelfde rol speelde in ‘Broekrode in de shit’
- Eva Rode – deze rol kan gespeeld worden door de actrice die dezelfde rol speelde in ‘Broekrode, Genesis’ – kan tegelijkertijd ook de actrice zijn die Zoë Adams speelt
- Adam Broekx – deze rol kan gespeeld worden door de acteur die dezelfde rol speelde in ‘Broekrode, Genesis’ – kan tegelijkertijd ook de acteur zijn die Adam Zweegers speelt
- Eventueel een paar figuranten (toeristen op het plein), maar dit is niet noodzakelijk

Decor

Een paar tafeltjes met stoelen op het terras van café-restaurant ‘Het Wapen van Broekrode’ op het Kerkplein van Broekrode. Meer is niet nodig. Maar een mooi uitgewerkt plein (decorpanelen, projectie...) met flanerende toeristen misstaat natuurlijk ook niet.

Opmerking

Het doek gaat open. We bevinden ons op het (drukke) Kerkplein van Broekrode. Zoë zit alleen aan een tafeltje op het terras van café-restaurant ‘Het Wapen van Broekrode’ te lezen. Ze kijkt af en toe om zich heen. Ze draagt een lange regenjas en heeft een zonnebril op de neus en een petje op het hoofd. Naast haar staat een grote rugzak. Een kelner komt naar haar tafeltje.

WILLY Een koffietje, mevrouw?

ZOE Doe mij maar iets straffers.

WILLY Een cappuccino dan maar?

ZOE Grapjas.

WILLY We hebben heel lekkere cocktails.

ZOE *(kijkt op de kaart)* Doe mij maar een Jägerbomb, dat klinkt veelbelovend.

WILLY Eén Jägerbomb komt eraan. *(nieuwsgierig)* Voor zaken of toerist?

ZOE *(met een brede smile)* Toerist. Zeker weten.

WILLY Welkom in Broekrode. Het is uw eerste bezoek hier?

ZOE *(beslist)* Het eerste en het laatste.

WILLY Broekrode is een bijzonder mooi stadje met een roemrijk verleden en heel wat bezienswaardigheden. Ik zou er uren over kunnen vertellen.

ZOE U klinkt wel erg enthousiast.

WILLY Ik werk ook nog als gids in het Historisch Museum van Broekrode. Dat is volledig gewijd aan de geschiedenis van ons land en van Broekrode uiteraard. Mijn familie woont hier trouwens al eeuwenlang.

ZOE Aha, een autochtoon dus.

WILLY Ja, een echte. De Heemkundige Kring heeft zelfs onlangs nog ontdekt dat ik een verre afstammeling ben van Jules Kolda, een broer van An Kolda, de laatste heks uit de omstreken die hier in Broekrode werd verbrand.

ZOE Als je maar lang genoeg teruggaat in de tijd dan kom je iedereen wel ergens tegen, is het niet in de laatste eeuwen, dan toch zeker een paar tienduizenden jaren geleden, als afstammelingen van één van de 7 dochters van Eva, de Europese oermoeders.

WILLY *(geeft haar een hand)* Willy Van Tyghem.

ZOE Zoë Adams.

WILLY Mijn vader Jean was een van de weinige overlevenden van het tragisch ongeluk in de Brollywoodstudio in 1969. U heeft daar zeker al van gehoord.

ZOE Ik vrees dat ik daar te jong voor ben.

WILLY Ja, natuurlijk. Mijn excuses. U zou zeker een bezoekje moeten brengen aan onze Willibrorduskerk. Daar hangen de beroemde Delvaux-sacochen die wij op de Groeningenkouter langs de Hongerbeek geraapt hebben nadat ons legertje van boerenpummels het roemrijke ridderleger van Graaigem verslagen had op die historische 11 juli in 1302. Dáár zal u ongetwijfeld toch al wel eens van gehoord hebben, of niet. Zo slecht kan het met het onderwijs in Vlaanderen nu toch ook weer niet gesteld zijn.

ZOE *(glimlacht)* Uiteraard heb ik daar van gehoord. Het hele verhaal van die Sacochenslag hebben ze er indertijd bij ons ingestampt. Zeg, Willy, die kerk staat toch op de plaats waar volgens de legende Antigone Konings, de ongelukkige dochter van de legendarische Odilon Konings, zich zou hebben opgehangen?

WILLY *(glimlacht)* Volgens de legende wel, ja. Maar je weet hoe dat is met legendes. Ze prikkelen de verbeelding maar misleiden het verstand.

ZOE Inderdaad.

WILLY Een Jägerbomb dus.

Willy verdwijnt. Zoë leest verder in haar boek. Dan komt er een man het plein op gewandeld. Hij draagt een lange regenjas, heeft een zonnebril op de neus en een petje op het hoofd. Hij kijkt een beetje nieuwsgierig en misschien ook wel wat schuw om zich heen en gaat tenslotte bij Zoë aan het tafeltje zitten.

ADAM *(kijkt Zoë even aan)* ‘Wanner de lente komt, en als ik dan al dood ben, zullen de bloemen net zo bloeien en de bomen zullen niet minder groen zijn dan het vorig voorjaar. De werkelijkheid heeft mij niet nodig.’

ZOE *(vervolledigt het gedicht)* ‘Ik voel een enorme vreugde bij de gedachte dat mijn dood volkomen onbelangrijk is.’²³ Jij bent dus de nieuwe prospect?

ADAM Ja. *(steekt zijn hand uit)* Adam Zweegers.

ZOE *(schudt de uitgestoken hand)* Zoë Adams. Ik had je zonder de tekst van het gedicht ook wel herkend.

ADAM *(verbaasd)* Oh ja.

ZOE *(wijst)* Je kleding.

ADAM *(bekijkt zichzelf)* Ik heb nochtans geprobeerd om me zo onopvallend mogelijk te kleden.

ZOE Dat zie ik. En daar ben je ook aardig in geslaagd. Ben je van de streek?

ADAM Ik kom uit Hemdschote, een buurgemeente.

ZOE Hemdschote? Waar Paul Konings, de zoon van Odilon Konings indertijd getrouwd is met Arianne Adriaens, de burgemeestersdochter?

ADAM Je kent de saga van de familie Konings?

ZOE Dat zal nog niet. Vooral het verhaal van Antigone heeft me altijd al geïnspireerd omdat ze tegen de wetten van haar oom Guideon in durfde te gaan. Ze was een vrouw die, zoals wij nu, niet alleen aan zichzelf dacht, maar ook het hoger belang zag en niet bang was om daarvoor te sterven.

Willy op met het drankje.

ZOE *(tot Adam)* Wil je ook iets drinken?

ADAM Wat drink jij?

ZOE Een Jägerbomb.

ADAM *(begint te lachen; tot Willy)* Doe mij maar hetzelfde.

---

²³ ‘Wanner de lente komt’ is een prachtig gedicht uit 1915 van Fernando Pessoa.

ZOE *(drinkt haar glas in één keer leeg)* En breng er mij ook nog maar eentje.

WILLY Zeker, mevrouw. *(af)*

ADAM Een Jägerbomb?

ZOE Dat leek me wel heel toepasselijk met het oog op wat ik straks ga doen.

ADAM Ben je er klaar voor?

ZOE Helemaal. Maar we gaan het nu niet over mij hebben, maar over jou. Zeg eens, waarom wil je eigenlijk bij ons aansluiten?

ADAM Omdat jullie de juiste analyse gemaakt hebben. Omdat jullie motieven zo zuiver zijn.

ZOE Heel veel mensen delen onze analyse, maar niet iedereen is bereid om consequent en tot het uiterste door te redeneren.

ADAM Maar ik wel.

ZOE Je begrijpt dat men dat jou, of beter gezegd jouw familie, zeker niet in dank zal afnemen?

ADAM Dat begrijp ik maar al te goed. *(grijnst)* Gelukkig heb ik bijna geen familie. Jij?

ZOE Meer dan me lief is.

Marcel Vandenboeynants op. Hij kijkt speurend om zich heen en stapt dan resoluut op Zoë en Adam af. Die schrikken.

MARCEL Identiteitskaarten alstublieft.

ZOE Scheelt er iets, mijnheer de agent?

MARCEL Inspecteur. Identiteitskaarten.

Zoë en Adam geven hun identiteitskaarten. Marcel bekijkt ze nauwkeurig en geeft ze dan terug.

MARCEL *(wijst)* Wat steekt er in die rugzak? Drugs? Openmaken!

ADAM *(stilletjes)* Aufmachen, aufmachen! Jawohl, mein Führer!

MARCEL Wat was dat?

ADAM Ik heb niets gezegd, inspecteur.

MARCEL Dan heb ik het ook niet gehoord. Rondtrekkende, langharige, werkschuwe snotapen met grote rugzakken zijn bij mijn weten altijd druggebruikers en dealers. Wat zou er anders in zitten? Ondergoed dragen ze niet en van water en zeep hebben ze nog nooit gehoord. Leer mij de mensen niet kennen. Vooruit, openmaken!

Aarzelend maakt Zoë de rugzak open. Marcel neemt hem uit haar handen en begint hem te onderzoeken. We zien een heleboel draden, springstof... Duidelijk een bom. Alleen Marcel schijnt dat niet te zien. Hij trekt nog een paar zijzakjes open, ritst daarna alles weer dicht en geeft de rugzak terug aan Zoë.

MARCEL *(verwonderd)* Allez, proficiat, geen drugs. Dat valt me behoorlijk mee van jullie. Blijkbaar lopen er dan toch nog fatsoenlijke, brave jongeren rond op deze wereld. *(nieuwsgierig)* Wat zit er eigenlijk wel in, als ik vragen mag?

ZOE *(rits de rugzak opnieuw open, met veel meer zelfvertrouwen nu)* Dat is euh... mijn eindwerk van de kunstacademie.

MARCEL Een eindwerk, in september?

ZOE Euh... tweede zit, hè.

MARCEL Wat stelt het voor?

ZOE *(begint er plezier in te krijgen)* Het heet euh... 'Replica van bom'. Ik euh... heb het gemaakt om de wapenwedloop aan te klagen.

MARCEL Nu je het zegt, het doet me een beetje denken aan die prullen die je wel eens op tv ziet, in NCIS of Homeland.

Zoë ritst de rugzak weer snel dicht als Willy met de drankjes verschijnt.

WILLY Allez, Marcel, laat die mensen toch gerust, dat zijn klanten, dat zijn toeristen, die doen niemand kwaad.

MARCEL Dat weet ik ondertussen. Maar we kunnen niet voorzichtig genoeg zijn. Drugs zijn puur vergif. Smeerlapperij eerste klas. Ze maken onze jeugd kapot. Ze...

WILLY *(onderbreekt Marcel)* Nu niet, Marcel, asjeblief! Voor de rest alles in orde?

MARCEL Ik mag niet klagen.

WILLY *(spottend)* Geen zware criminaliteit in Broekrode de laatste dagen?

MARCEL Lach er maar mee, Willy, maar het OCAD heeft het algemeen dreigingsniveau ingeschaald op niveau 3, dat is het op één na hoogste, want ze vrezen voor een nieuwe golf van terroristische aanslagen in ons land.

WILLY Maar daar hebben we hier in Broekrode gelukkig geen last van.

MARCEL Gelukkig niet, nee. Allez, nog een goede middag allemaal. *(af)*

WILLY *(hoofdschuddend)* Ach, onze Marcel.

ADAM Hij is precies niet meer van de jongsten.

WILLY Nee, dat klopt. Hij wil maar niet met pensioen. Hij is een beetje verbitterd en zit niet graag thuis.

ADAM *(mannen onder elkaar)* Zijn vrouw?

WILLY Tsja. Ze is euh... Ik zal het zo zeggen. Als een vrouw trouwt zegt haar moeder altijd tegen haar: 'Zorg ervoor dat zijn buik altijd vol is en zijn zak altijd leeg', maar Marcel zijn vrouw heeft dat, volgens Marcel althans, verkeerd begrepen. Bij hem is het altijd net andersom. Zegt Marcel. Maar gelukkig is hij de kwaadste nog niet. Hij ziet wel overal kwaad, dat is iets anders.

ZOE In de vorm van drugs, als ik het goed begrepen heb.

WILLY Inderdaad, daar heeft hij het niet op, om het zachtjes uit te drukken. Eind jaren '60 heeft hij hier in Broekrode een kleine drugsvangst gedaan en dat is het begin geweest van zijn 'war on drugs'. Hij heeft toen, in zijn eigen woorden, 'het kartel van Broekrode' opgerold, een bende jonge pseudorevolutionairen die op hun kot hennep teelden. Paula Geussens, je kent die wel, de oud-opiniërend hoofdredactrice van De Standaard, was daar lid van. En Rudi Duts.

ADAM *(verbaasd)* Dat zijn mijn grootmoeder en mijn stiefgrootvader! Amai, ik wist niet dat die ooit revolutionair zijn geweest. Dat zijn nu de grootste bourgeois die een mens zich kan voorstellen.

WILLY Allez, de wereld is inderdaad klein.

ZOE Veel te klein voor zoveel mensen. *(drinkt haar glas leeg)* Breng er nog maar twee, Willy.

WILLY Pas toch maar op, want zo'n Jägerbomb kan behoorlijk zwaar vallen.

ZOE *(proest het uit)* You ain't seen nothing yet, Willy!

Willy af.

ADAM Wat ben je aan het lezen?

ZOE *(toont hem het boek)* Dat heb ik van mijn moeder gekregen. Het is het dagboek van haar grootmoeder, van mijn overgrootmoeder dus. Ze heette Mathilde Simons en ze werkte tijdens de Eerste Wereldoorlog als verpleegster in een ziekenhuis in Frankrijk. Ze schrijft o.a. over een man uit Broekrode die ze daar verzorgd heeft. Hij was blind geworden ten gevolge van een aanval met mosterdgas. Omdat hij niet verder wou had hij Tilke, zoals hij haar noemde, want ze waren blijkbaar goede vrienden geworden, had hij Tilke gevraagd om hem te helpen zijn leven te beëindigen, maar dat heeft ze niet willen doen. De man is toen uit het raam gesprongen en heeft nog een paar dagen geleefd, enfin, geleefd, het is te zeggen, hij heeft nog een paar dagen verschrikkelijk afgezien vooraleer hij dan toch is gestorven. De zaak werd door de legerleiding uiteindelijk afgedaan als een spijtig ongeval, vooral om de familie van die man niet nog meer te verdrieten, want die had eerder in de oorlog al twee zonen verloren. Haar hele verdere leven lang heeft mijn overgrootmoeder spijt gehad dat ze haar vriend, zoals ze dat zelf omschrijft, 'verraden' had door zich bij haar beslissing niet te laten leiden door vriendschap en liefde, maar door haar angst voor de manier waarop anderen, inclusief de god waarin ze toen oprecht geloofde, haar zouden behandelen en veroordelen. Ze schrijft: 'Ik besef nu ten volle dat er een ander soort

weten bestaat, een innerlijk weten dat gevoed wordt door de ziel en dat elk ander weten overstijgt. Ik noem het 'een natuurweten'. Het is niet rationeel, het laat zich niet vatten in menselijke concepten. Het is er gewoon, het is er altijd al geweest, maar het toont zich pas in uitzonderlijke omstandigheden, al wordt het ook dan slechts zelden herkend, laat staan erkend. Ik weet nu wat ik toen, denk ik, ook wel wist, maar niet kon of wou begrijpen, dat Gustaaf de voor hem juiste keuze had gemaakt, maar ik heb die niet gerespecteerd. Als verontschuldiging kan ik invoeren dat mijn natuurweten nog versluierd was, maar toch ben ik als vriendin te kort geschoten, heb ik als mens gefaald. Hem helpen sterven zou de ultieme liefdesdaad geweest zijn. Die fout die ik toen gemaakt heb zal ik hopelijk nooit meer maken, maar ik heb eruit geleerd en de schaamte omwille van het verraad heeft mijn verder leven bepaald.' Na de oorlog is Tilke dokter geworden, maar ze heeft omwille van haar, voor die tijd, extreem liberale standpunten heel wat miserie gehad met de overheid. Ze heeft zelfs een tijdje in de gevangenis gezeten. Toen ze stierf was ze net geen honderd jaar geworden. *(slaat het boek dicht)* Ze moet een geweldige vrouw zijn geweest.

- ADAM** Dat kan bijna niet anders. Wie was die vriend?
- ZOE** Ene Gustaaf Bormans, van Broekrode dus.
- WILLY** *(op met de drankjes)* Gustaaf Bormans, ken je die?
- ZOE** Ik heb toevallig over hem gelezen in een boek dat ik gekregen heb.
- WILLY** Ja, dat was een triestige affaire. Blind geworden en uit het raam gevallen toen hij in een ziekenhuis in Frankrijk lag. *(Zoë en Adam kijken elkaar veelbetekenend aan)* De familie Bormans was na de oorlog ongetwijfeld een van de zwaarst getroffen families in de verre omtrek. Ze hadden al twee zonen moeten afgeven, Albert en Theo, en toen kwam Gustaaf daar nog eens bij. En op welke manier dan nog. Uit het raam gevallen! *(hoofdschuddend af)*
- ADAM** Vandaar dat je voor Broekrode gekozen hebt?
- ZOE** Broekrode is een mooi eindstation. Niet alleen vanwege dit verhaal maar vooral omdat volgens de legende Antigone Konings hier zou gestorven zijn. Dat was ook zo'n sterke vrouw die haar natuurweten volgde.
- ADAM** Een sterke vrouw zoals jij?
- ZOE** Zoals Mathilde Simons zeker, zoals mij, misschien.
- ADAM** Waarom wou je het eigenlijk per se vandaag doen. Is daar een goede reden voor?
- ZOE** 9/11.
- ADAM** 9/11?
- ZOE** *(zucht)* Elf september 2001. De aanslagen in New York?
- ADAM** Aha. Ik heb altijd gedacht dat die op 9 november gepleegd zijn, een paar dagen voor de prinsverkiezing.

ZOE *(zucht opnieuw)* Ja. *(drinkt haar glas leeg en roept)* Willy! Nog 2 Jägerbommen!

ADAM Mag ik je iets vragen?

ZOE Natuurlijk. Daarom zit je hier, om te leren.

ADAM Voel je je nu niet schuldig?

ZOE *(onschuldig)* Schuldig?

ADAM Ja. Vanwege de levens die je neemt. Al die onaffe, verspilde levens.

ZOE Ik heb nog altijd geen enkel leven genomen.

ADAM Maar straks dan?

ZOE Straks ben ik er niet meer. Luister, Adam, als je je innerlijke stem volgt, je natuurweten, dan kan je onmogelijk schuldig zijn. Maar misschien begrijp je dat niet. Ik heb soms heel sterk het gevoel dat mensen me niet begrijpen, omdat ik, in tegenstelling tot hen, een dimensie verder kan denken, voorbij de grenzen en de gevaren van een alledaagse ethiek.

ADAM Maar heb je dan geen schrik voor een oordeel achteraf?

ZOE Achteraf? *(schamper)* Eeuwig branden in de hel of zo?

ADAM Je weet maar nooit.

ZOE De eeuwigheid, als ze bestaat, zal veel menselijker zijn dan het leven dat we nu kennen, zonder dat ijdele grijpen naar de wind. *(lacht)* En wie weet wachten er wel 72 botergeile Priapussen op mij om me te bespringen als ik met de vingers knip, maar ik betwijfel het.

WILLY *(op met de drankjes)* Twee Jägerbommen.

ZOE *(neemt haar drankje en drinkt het weer in één keer leeg)* Dat is een goed gedacht, Willy, twee Jägerbommen alstublieft.

ADAM Voor mij niet meer, bedankt.

ZOE Ik heb ook niets voor jou besteld.

WILLY *(kijkt bedenkelijk)* Weet je dat wel zeker?

ZOE *(geraakt langzaam maar zeker steeds meer aangeschoten)* Heel zeker, Willy-Willy.

WILLY Jij moet het weten, maar ik heb je verwittigd. *(af)*

ADAM Heb je dan nooit getwijfeld?

ZOE *(aarzelend)* Nee, nooit.

Zoë draait haar hoofd weg. Adam bekijkt haar in stilte. Willy brengt de drankjes en verdwijnt weer.

- ADAM** Het is zeker niet het goede moment, Zoë, en uiteraard zal dat nu ook niet meer komen, maar ik wou je toch zeggen dat ik je een euh... een merkwaardig mooie vrouw vind.
- ZOE** *(glimlacht)* 'Een merkwaardig mooie vrouw', zo heb ik me nog nooit door iemand horen beschrijven.
- ADAM** *(met iets meer zelfvertrouwen)* Je bent zoveel mooier dan de vrouwen die ik ken, dan al de vriendinnen die ik gehad heb. Mooier, mysterieuzer, maar ook oprechter.
- ZOE** *(spottend)* In het uur van de dood heeft het weinig zin om nog onoprecht te zijn. Maar als het je een troost mag zijn, in een ander leven, in een betere wereld hadden we misschien elkaars geliefden kunnen zijn.
- ADAM** Wie weet moet dat ander leven in die betere wereld nog beginnen.
- ZOE** *(bestudeert Adam)* Misschien is er inderdaad wel ergens een punt waar we elkaar ooit weer zullen ontmoeten. *Panta rei. Alles stroomt.*
- ADAM** En daar wil ik dan één van die 72 botergeile Priapussen zijn. *(Zoë lacht, maar niet van harte)* Je bent niet gelukkig, hè?
- ZOE** Freud zegt dat de bedoeling dat de mens gelukkig is niet in het plan van de schepping voorkomt. Wat men, volgens hem, geluk in de meest strikte zin noemt, vloeit voort uit de nogal plotse bevrediging van hoog opgestuwde behoeften en is krachtens zijn aard slechts mogelijk als voorbijgaand fenomeen. Einde citaat.
- ADAM** Heb je nooit een vriend gehad?
- ZOE** Genoeg gezeverd! *(ze drinkt haar twee glazen leeg, zet ze met een klap op tafel en staat wankelend recht)* Tijd voor actie!
- ADAM** Weet je het zeker? Er is altijd een weg terug.
- ZOE** Nee, die is er niet. *(begint te zingen)* 'A brave man once requested me, to answer questions that are key, is it to be or not to be, and I replied oh why ask me? Suicide is painless, it brings on many changes, and I can take or leave it if I please, and you can do the same thing if you please...'²⁴ Wil je de actie filmen?
- ADAM** Graag. Zeg, je hebt toch zeker wel een zelfmoordvideo gemaakt?
- ZOE** *(neemt haar gsm)* Ik ben niet blond, hè vriend.

Zoë toont Adam het filmpje. Dit wordt ook op het scherm geprojecteerd. Indien dit niet mogelijk is, kan het hele fragment over de zelfmoordvideo uiteraard best weggelaten worden.

---

²⁴ Uit 'Suicide is painless', de titelsong van de legendarische tv-serie MASH.

ZELFMOORDVIDEO

We zien Zoë nu in zo'n typische zelfmoordvideo. Ze draagt gevechtsgewaad en is zwaar bewapend. Achter haar hangt de vlag van ISS (International Suicidetourists Syndicate). Twee gewapende mannen houden daarbij de wacht.

ZOE *(saluëert)* Allemaal achtbaar! Beste bomma en bompa van vaderskant, beste stiefbompa en stiefbomma langs stiefmoederskant, beste pépé en bobonne langs moederskant, beste stiefpépé en stiefbobonne langs stiefvaderskant, beste pa, beste stiefmoeder, beste moeder, beste stiefvader, beste broers en zussen, beste halfbroers en halfzussen, beste stiefbroers en stiefzussen, beste halfstiefbroers en halfstiefzussen. Jullie vragen je ongetwijfeld af of het al carnaval is, omdat ik deze kleren draag. Nee, dat is het niet. Carnaval begint pas op 11 november. Wat is er dan wel aan de hand, hoor ik jullie alweer vragen. Ze is toch zeker niet... Jawel, beste bomma en bompa van vaderskant, beste stiefbompa en stiefbomma langs stiefmoederskant, beste pépé en bobonne langs moederskant, beste stiefpépé en stiefbobonne langs stiefvaderskant, beste pa, beste stiefmoeder, beste moeder, beste stiefvader, beste broers en zussen, beste halfbroers en halfzussen, beste stiefbroers en stiefzussen, beste halfstiefbroers en halfstiefzussen, ik ben geradicaliseerd en eerlijk gezegd, daar ben ik best fier op. Want de meeste mensen begrijpen niet echt goed wat radicaliseren werkelijk betekent. Radicaliseren wil zeggen: teruggrijpen naar je wortels en van daaruit dromen van en werken aan een betere wereld. Radicaliseren is geen ziekte, noch een keuze, laat staan een beschamende keuze, maar het overvalt je als een logisch gevolg van verregaande inzichten. Het verregaande inzicht dat alle ISS-broeders en ISS-zusters met elkaar verbindt en waartoe ik door te lezen, te studeren en te denken ook gekomen ben, is dat onze wereld niet langer leefbaar is omdat we er met te veel op rondlopen. Als we die wereld willen redden, en ja, dat willen we, en als we eerlijk willen blijven met onszelf, en ja, dat willen we, dan moeten we ook de uiterste consequenties van dat nieuw gevormde inzicht onder ogen durven zien en willen dragen. Dan zijn we aan onszelf verplicht om de mensheid, om onszelf dus, drastisch uit te dunnen, om de overblijvers een faire kans op een menswaardig bestaan te geven. Hongersnood, ziektes en oorlogen doen gelukkig al een gedeelte van het sloopwerk, maar dat is nog lang niet voldoende. Wij van ISS, het Internationaal Zelfmoordtoeristen-syndicaat, wij hebben de nobele taak op ons genomen om dat o zo noodzakelijke rooiingsproces te ondersteunen en te versnellen. Beste bomma en bompa van vaderskant, beste stiefbompa en stiefbomma langs stiefmoederskant, beste pépé en bobonne langs moederskant, beste stiefpépé en stiefbobonne langs stiefvaderskant, beste pa, beste stiefmoeder, beste moeder, beste stiefvader, beste broers en zussen, beste halfbroers en halfzussen, beste stiefbroers en stiefzussen, beste halfstiefbroers en halfstiefzussen, vandaag neem ik afscheid van jullie. Jullie dochter, stiefdochter, kleindochter, stiefkleindochter, zus, halfzus, stiefzus, stiefhalfzus Zoë Adams zet nu een stapje opzij en maakt daarmee een beetje meer plaats voor anderen op deze wereld. Samen met mij zullen dat ook hopelijk honderden Chinese vrijwilligers uit Broekrode dat doen. Eeuwige glorie zal hun deel zijn! *(saluëert)* Allemaal achtbaar!

ZOE *(tot Adam)* Ik zei toch dat ik veel familie had.

ADAM Geweldig! Je bent geweldig, Zoë Adams!

Zoë neemt Adam vast en kust hem hartstochtelijk op de mond. Dan maakt ze zich even abrupt weer los.

ZOE Klaar?

ADAM Je hoeft dit niet te doen, Zoë.

ZOE Klaar?

ADAM Klaar. Ik ben benieuwd.

Zoë neemt haar rugzak en waggelt naar voren of naar het midden van het plein. Vanaf nu begint Adam te filmen. Het zou uiteraard weer mooi zijn mochten die beelden rechtstreeks geprojecteerd kunnen worden. Zoë opent haar rugzak en laat de bom zien.

ZOE *(schreeuwt)* Ik ben een zelfmoordtoerist van ISS en ik ga heel Broekrode oplazen!

Paniek. Lawaai. Eventuele figuranten vluchten alle kanten op.

WILLY *(gehaast en kwaad op)* En wie gaat godverdomme de rekening betalen?

ZOE Lul! Breng me onmiddellijk nog een Jägerbomb, in een halveliterglas! *(maakt een dreigende beweging)* Nu! En rap wat! *(Willy weg)*

KATTY *(op)* Oh my God! ISS! *(ze haalt een dictafoon en een fototoestel tevoorschijn en wil naar Zoë stappen)*

MARCEL *(op; houdt haar tegen)* Pas op, dame!

KATTY *(opgewonden)* Ze is van ISS! Ik kan haar misschien interviewen!

MARCEL ISS? Wat is dat nu weer? Toch geen drugsbende zeker?

KATTY Maar nee! Kent u ISS niet? Het International Suicidetourists Syndicate. Het Internationaal Zelfmoordtoeristensyndicaat!

MARCEL Huh?

KATTY Dat zijn klimaatterroristen. Ze vinden dat we met te veel op de wereld zijn en daarom plegen ze overal aanslagen, op willekeurige toeristische plaatsen, zodat, zo zeggen ze zelf, 'iedereen zonder onderscheid van geslacht, leeftijd, ras of religie slachtoffer kan worden van hun acties'.

MARCEL Dat is wel een heel extreme vorm van gelijkheidsdenken. *(hoofdschuddend)* Wat een idioten. Dan was het in mijn tijd toch allemaal veel simpeler. Je had de Rote Armee Fraction, de Bende van Nijvel en Amada, dat was alles.

KATTY U moet de Staatsveiligheid verwittigen!

MARCEL *(kijkt bedenkelijk)* In het weekend? Dan werken die mannen niet. Dat zijn ambtenaren.

KATTY Bel dan voor mijn part het leger, maar doe iets!

MARCEL *(kijkt nog bedenkelijker)* Het leger? Het Belgisch leger? *(kijkt op zijn horloge)* Dat hangt op dit uur van de dag al enige tijd in de kantine.

KATTY Vooruit! *(duwt hem weg)*

ZOE *(heeft Katty in de gaten gekregen; opgewonden)* Katty Kools? Dè Katty Kools?

KATTY *(gaat resoluut naar Zoë)* Inderdaad.

ZOE *(blijt als een kind)* Bent u het echt? Oh, geweldig! U bent altijd mijn favoriete journaliste geweest.

KATTY Ik had een dagje vrij en ik heb het Historisch Museum van Broekrode bezocht. Echt heel interessant. Ik heb veel bijgeleerd over ons koningshuis. Wist je bijvoorbeeld...

ZOE Zou u een mooi stukje willen maken over mijn actie? Please?

KATTY Met heel veel plezier. Wie ben je? Waarom doe je dit?

ZOE Ik ben Zoë Adams. *(schreeuwt richting terras)* Waar blijft mijn Jägerbomb godverdomme?

WILLY *(op)* Hier ben ik al.

Willy schuift het drankje naar Zoë. Zoë drinkt gulzig. Ze was al wat zattekes en wordt dat meer en meer.

KATTY Waarom Zoë? Waarom?

ZOE Omdat overbevolking onze mooie planeet kapotmaakt. Daarom! En er is niemand die iets doet, niemand die een klimaatmars tegen overbevolking organiseert, niemand die durft te zeggen wat er werkelijk moet gebeuren! *(drinkt weer gulzig)*

MARCEL *(op; tegen Willy)* Nu zie je zelf eens wat drugs allemaal met een mens kunnen doen. *(hoofdschuddend)* Zo'n schoon meiske.

WILLY En zuipen dat die kan. Zelden gezien.

ZOE *(raast weer verder)* Alleen wij van ISS hebben de ballen om te zeggen waar het op staat en om er ook iets aan te doen. *(scandeert)* Sluit je aan bij ISS en stap uit het leven! Allemaal achtbaar!

MARCEL *(tot Adam)* Ken je haar goed? Kan jij niets eens met haar praten?

ADAM Sorry, ik ben sympathisant.

KATTY Dat jij eruit wil stappen, tot daar aan toe, maar al die onschuldigen die je meeneemt dan?

ZOE Niemand is onschuldig! We fokken als konijnen en droppen aan de lopende band kinderen als keutels in een uitzichtloze wereld waar hebzucht regeert en iedereen steeds meer van de koek wil terwijl er steeds minder en minder koek is.

WILLY Gelukkig is er nog Jägerbomb genoeg.

ZOE Hou je muil, jij!

KATTY En toch is er iets wat ik nog niet goed begrijp, Zoë. Je staat hier te schreeuwen en te lamenteren, maar ondertussen heb je iedereen wel de kans gegeven om te vluchten. Als je de bom gewoon had laten ontploffen toen het plein nog vol was, dan had je toch veel meer slachtoffers kunnen maken? Dat is toch de bedoeling van ISS? Nu ga je alleen jezelf, die politieman en die cafébaas opblazen.

WILLY Tarara! *(vlucht snel weg)*

KATTY Waarom, Zoë? Waarom? Ben je niet overtuigd? Schaam je je? Ben je bang voor wat je kinderen zullen zeggen en te horen gaan krijgen?

ZOE Ik heb geen kinderen.

KATTY Dat dacht ik al. Maar veronderstel eens dat je kinderen zou hebben? Zou je hen dan dit willen aandoen?

ZOE *(schreeuwt)* Ik kan geen kinderen krijgen, stom wijf!

Snikkend zakt Zoë in elkaar.

ZOE *(stilletjes huilend)* Ik kan geen kinderen krijgen... *(het doek gaat nu langzaam dicht)* Kinderen zijn het enige wat ik ooit gewild heb... Ik zou er heel veel willen hebben, ik zou hen de namen van bloemen geven, Roosje, Jasmijn, Camelia, Daisy, Madeliefje en Floor en Violet...

Het doek is nu dicht. We horen alleen nog de stemmen.

KATTY Het is nog niet te laat, Zoë. Kom, geef die rugzak maar hier. Het komt allemaal wel goed.

ZOE *(zachtjes)* Denk je?

MARCEL Dat denk ik niet. Met terrorisme wordt er in dit land niet gelachen. Die gaat voor de rest van haar leven de bak in.

ZOE 'Nog één keer de zon zien en dan nooit meer.' Nee!!!

KATTY *(in paniek)* Niet doen, Zoë!

We horen een luide knal, zien een steekvlam/lichtflits en veel rook. Even later gaat het doek terug open. Uit de nevelen der tijd en uit de rook van het vuur duiken Adam Broekx en Eva Rode op, hand in

hand. Het zijn de Adam en Eva uit het tafereel 'De oerknal – Broekrode, Genesis'. Ze dragen de kledij die ze in dat tafereel ook droegen, alleen zijn Adam en Eva na 2000 jaar lichtjes verouderd. De rook maakt hen aan het hoesten. Ze kijken bedenkelijk om zich heen.

- EVA** Onze nakomelingen hebben het in de afgelopen 2000 jaar nogal bruin gebakken, zo te horen en te zien.
- ADAM** En dan te bedenken dat God ons tot 'de koningen van zijn schepping' heeft benoemd.
- EVA** *(hoofdschuddend)* Hoe zou dat toch komen?
- ADAM** Misschien omdat hij nu dood is?
- EVA** Ik betwijfel het. De mens is gewoon te menselijk. We doen wat we doen juist omdat we zijn wie we zijn.
- ADAM** Wij hebben natuurlijk ook niet het beste voorbeeld gegeven.
- EVA** Wij? Spreek voor jezelf, makker.
- ADAM** *(zucht)* We hebben allemaal geen vlekkeloos parcours afgelegd, Eva, wij niet, onze kinderen ook niet.
- EVA** Nee. ... Onze Kaïn die onze Abel vermoord heeft.
- ADAM** Maar gelukkig is hij toch nog goed terecht gekomen. Getrouwd met Awan. Onze Seth heeft het trouwens ook getroffen met zijn Azura.
- EVA** *(een beetje bitter)* Ja, allebei getrouwd met hun halfzussen, dochters van jou en Lilith. *(hoofdschuddend)* Ik snap nog altijd niet waarom je voor mij verborgen hebt gehouden dat je, voordat je met mij trouwde, al eens getrouwd bent geweest. Als het serpent het mij niet verteld had, had ik het nooit geweten.
- ADAM** *(kleintjes)* Sorry. Foutje.
- EVA** Ja, maar wel eentje dat je duur is komen te staan. Mijn advocaat zal je deze week nog de echtscheidingspapieren opsturen.
- ADAM** Geen probleem, lieve schat, ik zal ze tekenen. *(nieuwsgierig)* Wie is je nieuwe vlam eigenlijk? Ken ik hem? Of haar?
- EVA** 't Is Guido.
- ADAM** Guido? Guido Mondelaers?
- EVA** *(knikt)*
- ADAM** Holy shit! Guido Mondelaers. Dan heb je het wel getroffen. Maakt hij je gelukkig?
- EVA** Heel gelukkig.

ADAM Oké, dan is het goed. *(hij omhelst Eva)* Eva Rode, de vrouw van mijn, maar nu vooral van iemand anders' leven. Het gaat toch even wennen worden, na 2000 jaar samen te zijn geweest.

EVA Het zal wel meevallen. Niets duurt eeuwig. Panta rei. Alles verandert voortdurend, dat is de enige en eeuwige constante.

ADAM Sta me toe om je toch een beetje te missen.

EVA Dat doe ik.

Er klinkt nu een romantisch muziekje. Adam neemt Eva vast. Ze beginnen te dansen.

ADAM Het ga je goed.

EVA Jou ook. Juist omdat ik je altijd zo graag gezien heb en nog steeds graag zie, kan ik je alleen maar het allerbeste wensen.

ADAM Ik zal je nooit vergeten, Eva Rode.

EVA Ik zal jou ook nooit vergeten, Adam Broekx.

Ze geven elkaar nog een laatste knuffel en een vriendschappelijke afscheidskus en gaan daarna allebei een andere kant op, ieder zijn eigen weg. Het doek gaat dicht.

EPILOOG – BROEKRODE, EEN DORP ALS IEDER ANDER

Korte inhoud

Burgemeester Guido Mondelaers blikt terug op het historisch, muzikaal totaalspektakel dat Broekrode op de wereldkaart moest zetten.

Personages/Acteurs

Alleen burgemeester Guido Mondelaers.

Decor

Zelfde decor als in de proloog, of, misschien beter nog, een grote zaal.

Opmerking

De epiloog wordt geprojecteerd.

Wie tevreden is met het happy-end van het vorige tafereel kan deze epiloog weglaten.

Het doek gaat open. Op het projectiescherm krijgen we eerst een close-up van het hoofd van Guido Mondelaers, die aan het spreken is, te zien. Tijdens de speech van Guido rijdt de camera langzaam achteruit. Dan zien we dat Guido achter het spreekgestoelte in een zaal staat. Op het einde van de toespraak zullen we zien dat de zaal helemaal leeg is, misschien op één trouwe aanhanger na.

GUIDO

Beste vrienden, ik ga niet onder stoelen of banken steken dat ik zwaar ontgoocheld ben omdat het historisch totaalspektakel, dat Broekrode op de wereldkaart moest zetten, niet geworden is wat ik ervan verwacht had. In tegenstelling tot wat men vaak beweert heeft niet alleen de overwinning, maar ook de nederlaag soms vele vaders. Want er zijn fouten gemaakt. Talrijke fouten. Zware fouten ook. Door velen. Achterbakse en naijverige dorpsgenoten van bepaalde zuilen hebben van in den beginne dit project proberen te saboteren door resoluut hun medewerking en die van hun familieleden te weigeren. Meerdere verenigingen hebben zich niet aan het gegeven woord gehouden en Broekrode in de steek gelaten. Sponsors hebben onder druk van onze politieke tegenstanders afgehaakt waardoor we plots de middelen niet meer hadden om de beste professionals aan te trekken.

Mezelf daarentegen kan ik niets verwijten. Ik heb gedaan wat een burgemeester doet, wat iedere burgemeester zou moeten doen: ik heb mijn verantwoordelijkheid genomen. De meeste tafereelen heb ik uiteindelijk zelf geschreven, behalve dat over mei '68, dat heeft mijn vrouw gemaakt, maar dat was er dan ook aan te merken. Ze had het opzet helemaal verkeerd begrepen en dacht dat het over een meid van 68 jaar moest gaan. De meeste tafereelen heb ik zelf geregisseerd en in sommige heb ik ook nog meegespeeld, maar zelfs mijn niet-aflatende inspanningen waren onvoldoende om deze productie te redden.

Je kan, zoals ik, de mooiste teksten schrijven en de betoverendste muziek componeren of selecteren; je kan, zoals ik, de creatiefste regisseur zijn, maar je maakt geen spektakel met derderangsacteurs en dito muzikanten, met amateurs die liever lamenteren over onkostennota's dan te werken en die allemaal samen nog veel minder talent hebben dan ik alleen al in mijn kleine tenen heb steken. Daar is het opnieuw misgegaan.

Als tenslotte ook de mainstream gazetten en sociale media weigeren om de nodige aandacht te schenken aan ons evenement, dan weet je het wel.

Slechts een paar honderd toeschouwers, voornamelijk uit Broekrode, Graaigem en Hemdschote hebben de weg naar onze voorstellingen gevonden en hun inhoudelijke kritieken waren allesbehalve positief, integendeel, ze waren meestal vernietigend zelfs, maar ze waren zelden terecht. Desondanks ben ik er hen dankbaar voor, want die kritieken bewijzen wat ik al jarenlang weet: dat we op een bijzonder cultuuronvriendelijk scharniermoment in onze geschiedenis staan en dat we in de eindtijd van de huidige politieke era beland zijn.

Gebrek aan scholing heeft, ongewild weliswaar, een revolutie van smakeloosheid, lelijkheidsaanbidding zelfs en banaliteit op gang gebracht, een revolutie die uiteindelijk zal leiden tot een dodelijke wibraïsering van onze samenleving. Spitante teksten worden niet meer begrepen of kwaadwillig als niet-politiek correct gelezen en dus als verwerpelijk veroordeeld; eruditie wordt als arrogantie weggezet. Samen met decorum en stijl zijn ook respect en ontzag voor ouderdom en, wat veel erger is, voor de leidende klasse verdwenen. Tot op zekere hoogte is dat nochtans perfect verklaarbaar als men ziet hoezeer ook de politieke zeden in dit land al tot in het merg zijn verzeemanst en als men moet vaststellen dat een legertje nitwits, reizigers zonder bagage zich dankzij handig achterkamertjesgekonkel naar de hoogste regionen van de macht heeft weten te slijmen. Waar kennis als een last wordt ervaren, waar intelligentie eerder als hinderlijk dan als noodzakelijk wordt beschouwd en een 'hoge aaibaarheidsfactor' daarentegen als 'onwijs gaaf', dààr, beste vrienden, wordt het graf van onze beschaving gedolven.

Waarde dorpsgenoten, als u op een van de voorstellingen aanwezig was, dan heeft u heel wat geweld gezien. Miljoenen mensen lieten hier het leven, met dank daarvoor aan ons leger en dat van Graaigem, met dank daarvoor ook aan de Russen en de zelfmoordtoeriste van ISS, en met bijzondere dank daarvoor aan koning Leopold II van Saksen-Coburg, maar geweld maakt, sinds het verschijnen van de mens op aarde, nu eenmaal deel uit van alle vormen van samenleven, en daar kan ik verder ook niets aan doen.

Toch hoop ik dat het vooral de mooie dingen zijn, de liefde tussen man en vrouw bijvoorbeeld, die u van het totaalspektakel 'Van Adam tot Zelfmoordtoerist' zijn bijgebleven.

De camera is tot stilstand gekomen en we zien dat Guido voor een totaal lege zaal heeft staan spreken.

GUIDO Ondanks dit echec zal ik ook in de toekomst als jullie toegewijde burgemeester blijven ijveren voor...

Plots klinkt er een schot. De camera zoomt in. Er verschijnt een rode vlek op Guido's voorhoofd of op Guido's borst. Dan valt Guido Mondelaers dood neer.

DOEK